

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ПЕРНИК

2021 – 2028 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I.	ВЪВЕДЕНИЕ.....	10
II.	ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА ПЕРНИК. ПРИРОДНО-ГЕОГРАФСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ. АДМИНИСТРАТИВЕН ЦЕНТЪР	11
1.	Географско местоположение	11
2.	Релеф.....	12
3.	Климат.....	13
4.	Води и водни ресурси	13
5.	Почви	14
6.	Полезни изкопаеми	14
7.	Население и населени места	15
III.	СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	16
1.	КЛИМАТ И КЛИМАТИЧНИ ИЗМЕНЕНИЯ.....	16
1.1.	Климат.....	16
1.2.	Климатични изменения в България	23
2.	АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ	26
2.1.	Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора.....	26
2.2.	Качество на атмосферния въздух	29
3.	ВОДИ.....	39
3.1.	Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора.....	39
3.2.	Състояние на повърхностни води.....	40
3.3.	Състояние на подземни води	44
3.5.	Водоснабдителна мрежа	50
3.6.	Пречиствателни станции за питейни води (ПСПВ)	52
3.7.	Канализационна мрежа.....	54
3.8.	Пречиствателна станции за отпадъчни води (ПСОВ)	55
3.9.	Територии със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН).....	56
3.10.	Идентифицирани източници на замърсяване	57
4.	ПОЧВИ	60
4.1.	Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора.....	60
4.2.	Почвена покривка и разпределение на почвени ресурси.....	60

4.3. Състояние на почвите – замърсяване с нефтопродукти, засоляване, вкисляване, запечатване.....	62
4.4. Свлачища и нарушени терени	65
5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗОНИ, ГОРИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ	67
5.1. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора.....	67
5.2. Национална екологична мрежа (НЕМ)	69
5.3. Защитени територии.....	69
5.4. Защитени зони	73
5.6. Гори и горско стопанство	80
5.7. Биологично разнообразие.....	86
6. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА	91
6.1. Законови изисквания за разработване на местна нормативна уредба.....	92
6.2. Аспекти и белези на зелената система в община Перник	93
7. ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ИЗПОЛЗВАНЕ	96
8. ЛАНДШАФТ	100
9. ОТПАДЪЦИ.....	102
9.1. Ключови разпоредби на ЗУО. Задължения на органите на местната администрация по реда на ЗУО.....	102
9.2. Данни за отпадъците, генерирани на територията на общината	107
9.3. Събиране и транспортиране на отпадъци в т.ч. разделно събиране	115
9.4. Инсталации за третиране на битови отпадъци	116
Площадки на разделно събрани отпадъци.....	118
9.5. Стари замърсявания с отпадъци.....	119
9.6. Финансиране на дейности по управление на отпадъците.....	120
10. АКУСТИЧНА СРЕДА (ШУМОВО ЗАМЪРСЯВАНЕ).....	124
10.1. Въздействие на шума върху човека.....	124
10.2. Показатели на шум и гранични стойности.....	126
10.3. Основни източници на шум, свързани с превишаване на граничните стойности на даден показател за шум	126
10.4. Анализ на причините за повишение на нивото на акустично натоварване на средата	132
11. РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА, ЙОНИЗИРАЩИ И НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ.....	134
11.1. Източници на йонизиращи лъчения	134

11.2.	Източници на нейонизиращи лъчения	135
11.3.	Радиологичен мониторинг	135
11.4.	Източници на йонизиращи лъчения на територията на община Перник 136	
12.	СОЦИАЛНА СРЕДА.....	139
1.	Демографска характеристика	139
1.1.	Брой на населението.....	139
1.2.	Възрастова структура	140
1.3.	Раждаемост и смъртност.....	141
1.4.	Механично движение на населението	142
1.5.	Заболеваемост и болести.....	143
2.	Икономическа активност.....	144
13.	УПРАВЛЕНЧЕСКИ ФАКТОРИ.....	146
1.	Административна структура на община Перник	146
2.	Нормативна уредба.....	148
3.	Сътрудничество с други общини и организации.....	151
1.1.	Регионално сдружение за управление на отпадъците Перник	151
1.2.	Взаимодействие с държавни институции и техните регионални структури 152	
2.	Предлагани дейности и услуги от община Перник	153
2.1.	Дейности и услуги в областта на управлението на отпадъците.....	153
2.2.	Дейности и услуги по озеленяване.....	154
2.3.	Дейности и услуги по водоснабдяване, канализация и пречистване на води 155	
2.4.	Дейности по осигуряване качеството на въздуха.....	156
2.5.	Издаване на разрешително за ползване на лечебни растения	156
3.	Бюджет и разходи на общината, свързани с опазване на околната среда ..	156
3.1.	Бюджет на общината.....	156
14.	АНАЛИЗ НА СИЛНИ И СЛАБИ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ (SWOT АНАЛИЗ).....	160
15.	ИНФОРМАЦИОННА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ ПО ВЪПРОСИТЕ СВЪРЗАНИ С ОКОЛНАТА СРЕДА	167
16.	ВИЗИЯ НА ОБЩИНАТА	168
17.	ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА.....	170

18.ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ	171
19.АКТУАЛИЗАЦИЯ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА.....	185
1. Мониторинг, контрол, оценка и актуализация на общинската програма за опазване на околната среда	185
2. Контрол по изпълнение на програмата.....	185
3. Актуализация на програмата и допълване	186
20.СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ, ДОКУМЕНТИТЕ, ПРОУЧВАНИЯТА, ИЗПОЛЗВАНИ ЗА ИЗРАБОТКА НА ПРОГРАМАТА.....	187

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1 Населени места в община Перник	15
Таблица 2 Средна месечна и годишна температура на въздуха за ст. Перник	18
Таблица 3 Средна месечна абсолютна минимална и абсолютна минимална температура на въздуха за ст. Перник.....	19
Таблица 4 Абсолютни минимални и максимални температури на въздуха за района на община Перник	19
Таблица 5 Средна месечна и годишна относителна влажност (%)	21
Таблица 6 Средномесечна сума на валежите (мм).....	21
Таблица 7 Максимален брой на дни с мъгла	22
Таблица 8 Средна месечна и годишна скорост на вятъра (m/sec).....	23
Таблица 9 Честота на вятъра по скорости в градации (%), ст. Перник.....	23
Таблица 10 Средномесечна концентрация на ФПЧ 10 – април-септември, Перник	31
Таблица 11 Средномесечна концентрация на ФПЧ 10 – октомври - март, Перник.....	33
Таблица 12 Републикански пътища на територията на община Перник.....	35
Таблица 13 Повърхностни водни тела категория "река" и „езеро“ на територията на община Перник	42
Таблица 14 Химично и екологично състояние/ потенциал на повърхностни водни тела на територията на община Перник.....	43
Таблица 15 Подземни водни тека на територията на община Перник.....	44
Таблица 16 Количествено и химично състояние на ПВТ на територията на община Перник	46
Таблица 17 Водни ресурси, допустими за водочерпене от ПВТ.....	46
Таблица 18 за експлоатационните ресурси на находище „ Рударци“	48
Таблица 19 Помпени станции на територията на община Перник	52
Таблица 20 Райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН).....	56
Таблица 22 Защитени зони на територията на община Перник.....	78
Таблица 23 Вековни дървета на територията на община Перник	79
Таблица 24 Разпределение на общата площ по собственост и видове територии.....	80
Таблица 25 Райони/зони с организирано сметосъбиране и сметоизвозване в община Перник.....	107
Таблица 26 Количества събрани битови отпадъци в община Перник за периода 2015 - 2020 г.	109
Таблица 27 Разделно събрани отпадъци от опаковки за 2020 г. (тона)	109
Таблица 28 Общо биоразградими отпадъци, третирани в инсталацията за биоразградими отпадъци на РДНО Перник за периода 2016-2020 г. (%)	113
Таблица 29 Събрани и предадени за обезвреждане, опасни битови отпадъци от община Перник, 2021 г.	114
Таблица 30 Съдове и честотата на обслужване в община Перник	115
Таблица 31 Технически характеристики на използваните транспортни средства в община Перник	115
Таблица 32 Образувани отпадъци от инсталацията за сепариране през 2020г	117

Таблица 33 Общо количество третирани отпадъци в инсталация за компостиране на територията на РСУО регион Перник.....	118
Таблица 34 Площадки за отпадъци от хартия и картон, пластмаса и метали.....	118
Таблица 35 Гранични стойности на нивата на шум в различни територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях.....	126
Таблица 36 Данни за шумовите нива , гр.Перник, 18.10.2019 – 25.11.2019г.....	127
Таблица 37 Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони в бр. пунктове....	129
Таблица 38 Издадени лицензи за дейност с ИЙЛ.....	136
Таблица 39 Данни за броя на населението на община Перник към 31.12.202 г.	139
Таблица 40 Население на община Перник по данни на НСИ към 31.12.2020 г.	140
Таблица 41 Население във, под и над трудоспособна възраст в община Перник към 31.12.2020 г.....	140
Таблица 42 Основни демографски показатели за община Перник.....	141
Таблица 43 Механично движение на населението в община Перник.....	143
Таблица 44 Приходи от ТБО, 2019-2020.....	159
Таблица 45 Разходи за опазване на околната среда 2019-2020.....	159
Таблица 46 Анализ на силни и слаби страни, възможности и заплахи в община Перник	161

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1 Географско местоположение – община Перник.....	12
Фигура 2 Климатично райониране в България.....	17
Фигура 3 Месечна и абсолютна температура на въздуха за ст. Перник	18
Фигура 4 Средна месечна и годишна температура на въздуха (%).....	21
Фигура 5 Средномесечна сума на валежите (мм).....	21
Фигура 6 Максимален брой на дни с мъгла.....	22
Фигура 7 Средна месечна и годишна скорост на вятъра m/sec	23
Фигура 8 Средна годишна температура през 1961 -1990 г. (А); Песимистичен климатичен сценарии за средна годишна температура за 2080 (Б).....	25
Фигура 9 Средна годишна сума на валежите за периода 1961 – 1990 г. (А); Очаквана сума към 2080 г., съгласно песимистичния сценарии	25
Фигура 10 Райони за оценка и управление на КАВ	30
Фигура 11 Почвена характеристика на община Перник Източник: ИАОС	61
Фигура 12 Пунктове от националната мрежа за почвен мониторинг.....	62
Фигура 13 Разпределение на площите засегнати от свлачищни процеси в България, ха	66
Фигура 14 Защитена местност "Белите кладенци"	71
Фигура 15 Граници и обхват на Витоша (Код в регистъра: BG0000113).....	73
Фигура 16 Граници и обхват на Мещица (Код в регистъра: BG0002101).....	76
Фигура 17 Граници и обхват на Ноевци (Код в регистъра: BG0002089).....	77
Фигура 18 Граници и обхват на Острица (Код в регистъра: BG0001375)	77
Фигура 19 Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони в бр. пунктове.....	130

Фигура 20 Население по пол в община Перник.....	141
Фигура 21 Административни граници на общините част от РСУО регион Перник	152

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АИС	Автоматична измервателна станция
АПИ	Агенция пътна инфраструктура
БАБХ	Българска агенция по безопасност на храните
БЕК	Биологични елементи за качество
БДДР	Басейнова дирекция Дунавски район
БФК	Битово – фекални води
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ВТ	Водно тяло
ЗБР	Закон за биологично разнообразие
ЗЗТ	Закон за защитени територии
ЗМ	Защитена местност
ЗМДТ	Закон за местни данъци и такси
ЗМСМА	Закон за местно самоуправление и местна администрация
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗП	Закон за почвите
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КЕВР	Комисия за енергийно и водно регулиране
МАС	Мобилна автоматична станция
МЗ	Министерство на здравеопазването
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МПС	Моторни превозни средства
НАСККАВ	Национална автоматизирана система за контрол качество на атмосферния въздух
НЕМ	Национална екологична мрежа
ОПООС	Общинска програма за опазване на околната среда
ПВТ	Подземни водни тела
ПКАВ	Програми за качество на атмосферния въздух
ПОВ	Производствени отпадъчни води
ПРЗ	Препарати за растителна защита
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПСПВ	Пречиствателни станции за питейни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУО	Програма за управление на отпадъците
ПУРБ	План за управление на речните басейни
ПУРН	План за управление на риска от наводнения
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РЗПРН	Райони със значителен потенциален риск от наводнения
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и водите
РОУКАВ	Райони за оценка и управление качеството на атмосферния въздух

РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
СКОС	Стандарти за качество на околната среда
СМВТ	Силно модифицирани водни тела
СНМП	Стандартен набор от метеорологични параметри
СОЗ	Санитарно-охранителни зони
ФПЧ	Фини прахови частици
ХВП	Хранително-вкусова промишленост

УВОД

Опазването на околната среда е сред най-важните приоритети на съвременното общество. За опазване на природните богатства на страната и осигуряване на здравословна околна среда за живот, труд и отдих на населението е необходимо да се провежда целенасочена и комплексна екологична политика на държавата. Нейните задължителни елементи са изграждането и усъвършенстването на законодателството и нормативната уредба и наличието на институции, осигуряващи постоянен контрол и оценка на състоянието на околната среда, вземане на управленчески решения и тяхната реализация.

Законовите разпоредби в сферата на опазването на околната среда имат многопосочен характер, поради което те са практически ефективни само когато са подкрепени с конкретни форми на реализация. Една от тези конкретни форми е изготвянето на програма за опазване на околната среда приложима на местно ниво, като се интегрират икономическите и социалните цели при планиране на дейностите в тази област.

За начало в създаването на Общинските програми за опазване на околната среда (ОПООС) се счита Първата конференция на министрите по околна среда през 1991 г., на която е взето общо решение да се създаде Обща програма за опазване на околната среда за страните в Европа, която да послужи като рамка за по-добра координация на усилията за възстановяване и опазване на околната среда на национално и международно ниво.

Концепцията за устойчиво развитие, приета от ООН за околна среда и развитие, в Рио де Жанейро през 1992 г., формулира новите принципи за организиране на дейностите в обществото. Приетият план за действие на ООН „Дневен ред 21“, отрежда много важна роля на местните власти в процеса на вземане на решения за околната среда – те са най-близо до хората, най-близо до проблемите и в много случаи най-близо до решенията.

Определенията дадени в справочната литература описват програмата, като изложение на основните цели и задачи на дадена организация в определена област. В много случаи понятието „програма“ се отъждествява с план за работа, план за действие. В този смисъл общинските програми за опазване на околната среда, би могло да се дефинират, като целенасочено планиране на дейностите в областта на околната среда за определен период от време и следва да се считат като инструмент за постигане на подобрения в областта на околната среда.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската програма за опазване на околната среда (ОПООС) на Община Перник е разработена на основание чл. 79, ал. 1 и ал. 2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС), както следва:

- (1) Кметовете на общините разработват програми за опазване на околната среда за съответната община в съответствия с указания на министъра на околната среда и водите;
- (2) Програмите по ал. 1 обхващат период на изпълнение не по-малък от 3 години.

Програмата се разработва за периода 2021 - 2028 г., обхващайки всички дейности, които произтичат като задължение на общините по опазване на околната среда. Основните задачи, които се поставят с Програмата са свързани с настоящи проблеми, по опазването на околната среда в община Перник, бъдещи мероприятия за намаляване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на план за действие, съдържащ схеми за организация на изпълнение, източници на финансиране и др., което следва да доведе до дългосрочно планиране.

Принципното право за приемане на стратегии, прогнози, програми и планове по въпроси от местно значение, включително по опазване на околната среда, е дадено на Общинските съвети с чл. 21, т.12 от Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА). Програмата е периодичен и отворен документ, който може да бъде допълван съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателство или други фактори.

Програмата е изготвена с цел да се открият приоритетите на общината в областта на околната среда в т.ч. за да се набележат ефективни мерки за решаване на съществуващите екологични проблеми, да се насърчи прехода към кръговата икономика, да се подобри използването на природните ресурси на територията на общината, да се аргументират проектите, които ще бъдат предложени за финансиране от фондовете на Европейския съюз (ЕС).

II. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА ПЕРНИК. ПРИРОДНО-ГЕОГРАФСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ. АДМИНИСТРАТИВЕН ЦЕНТЪР

1. Географско местоположение

Община Перник е разположена в Югозападна България, в живописната Пернишка котловина, по протежението на р. Струма, между три планини - Голо бърдо на юг, Витоша и Люлин на изток и югоизток. Общината е част от област Перник и съответно от Югозападния район за планиране. Състои се от 24 населени места – 2 града (Перник и Батановци) и 22 села. Тя се намира на кръстопът на два Трансевропейски транспортни коридора - № 4 и 8. Коридор № 10 минава на 20 км от гр. Перник, като с него съществува високоскоростна пътна връзка посредством автомагистрала “Струма”.

Фигура 1 Географско местоположение – община Перник

Общината има площ от 484,2 км², което представлява дял от 20,2% от територията на областта, като попада в групата на средните общини в страната.

Граничи с две общини от Софийска област - на север с Божурище и на югоизток – със Самоков, както и има обща граница със Столична община на изток. Останалите гранични общини са от Пернишка област: на северозапад и запад – с Брезник, на юг – с Ковачевци и Радомир.

2. Релеф

Община Перник е разположена в границите на Краищенско-Средногорската физико-географска област, влизайки изцяло в пределите на нейната Краищенско-Ихтиманска подобласт, както и частично в пределите на Витошката ѝ подобласт.

Територията на общината включва Пернишката котловина, оградена на север и северозапад от планините Люлин и Висяр, на изток и югоизток – от Витоша, на юг и югозапад – от Голо бърдо и на запад – от Черна гора.

Хипсометрично площта на територията варира между 600 и над 1600 м надморска височина (н. м.), със средна н. м. от около 750 м. Оградните склонове на Пернишката котловина са добре очертани, най-често от разседи, предопределящи развитието на свлачищно-срутищни процеси. Тук се наблюдават три типа

гравитационни явления и процеси: плитки свлачища, дълбоки, но относително стабилизирани свлачища, както и свлачища, активизирани през последните години. Потенциалната сътресаемост на територията е от VIII степен (по IX-степенната скала на Медведев-Шпонхойер-Карник).

Степента на разчлененост и дълбочината на врязване на речната мрежа по склоновете на оградните планини нараства значително в сравнение с дъното на котловината, а проломите са тесни и ограничават транспортната достъпност към нея. Котловинното дъно е широко, с хълмист характер и среден наклон около 30, което улеснява селскостопанската дейност и транспорта. Основната посока на разчленение на дъното е север-юг, обуславяйки същата посока и на транспортната мрежа.

3. Климат

Община Перник попада в умереноконтиненталната климатична област на България, като включва и нейния планински вариант, представен по склоновете на планините, ограждащи Пернишката котловина. Съществен фактор на климата в района са местните физикогеографски особености, обуславящи формирането на температурни инверсии. Те са предпоставка за увеличаване на мразовитото време и за повишаване на концентрацията на замърсители в приземния въздушен слой, което води до влошаване на санитарно-хигиенните условия. Средната температура на най-студения месец януари, в ст. Перник е - 2,00 оС, а средната температура на най-топлия месец – юли, е 19,60 °С. Годишната сума на валежите е 606 мм, със сезонно разпределение от преходен тип – два максимума (пролетен и късноесенен) и два минимума – летен и зимен. Преобладаващите ветрове са от север (27,3%) и северозапад (20,0%), но значителен е и дялът на южните ветрове (18,0 %). Средната годишна скорост на вятъра в ст. Перник е твърде ниска – 1,1 м/сек. Тук се наблюдава и един от най-високите проценти за страната на тихо време (66,4%), което е сериозна предпоставка за понижаване на самоочистващата способност на атмосферата.

4. Води и водни ресурси

Речната мрежа на територията на община Перник включва основните отводнителни артерии – р. Струма и р. Конска. Реките се характеризират със значително снежно подхранване, с понижена водоносност при по-малък отточен ефект на валежите. По степен на поройност реките от територията на общината попадат в групата на слабо поройните, а по честота на речните прииждания – в групата от 3 до 8 случая годишно. Заливните тераси на реките имат потенциал от подпочвени води, който се използва за промишлени и битови нужди.

На територията на общината се намира яз. Студена, който е с общ завирен обем от 25,2 млн. м³ и служи за осигуряване на общото водопотребление на гр. Перник. Язовир Пчелина (граничещ с територията на община Перник) е със завирен обем 54,8 млн. м³ и служи като вторичен утайник на река Струма и източник за промишлено водоснабдяване с условно чисти води. Микроязовири има и край селата Мещица

(изпуснат), Ярджиловци и Лесковец (бракуван).

В района има два основни минерални водоизточника – в кв. “Бела вода” (с дебит 3.3 л/сек, температура 27°C и експлоатационни запаси на находището 104 хил. м3) и в с. Рударци (с дебит 10.3 л/сек, температура 28°C и експлоатационни запаси 33 хил. м3). Минералната вода при с. Рударци се използва за балнеопрофилактични цели, както и като трапезни води. В перспектива тези води могат да намерят различно приложение в бита като възобновими източници на енергия. С рекреационно значение са карстовите извори в Боснешкия карстов район, най-значими от които са Попов извор, Врелото и Живата вода.

5. Почви

Съгласно почвено - географското райониране на Р. България (по Нинов, 1997), територията на общината попада в Южнобългарска ксеротермална зона, среднобългарска подзона на канелените горски почви и смолниците, Софийско-Крайщенска провинция, район - Пернишка оградна нископланинска територия. Почвите на територията на провинцията са от I, II, III и IV бонитетна група, класове S₁, S₃, N₁ и N₂.

В по тесен обхват, на територията на гр. Перник и на непосредствено прилежащите му терени са разпространени тип наносни почви (Fluvisols, FL, FAO, 1988) (алувиални, алувиално - ливадни, алувиално - делувиални) и по-конкретно подтип бедни наносни почви (Dystric Fluvisols I FLd)(алувиални) (по Нинов, 1997). Наносните почви (FL) са разпространени са по поречията на почти всички български реки, в конкретния случай по поречието на р. Струма, която преминава през гр. Перник. Наносните почви са се образували от младите наноси на реките, обрасли повече или помалко с растителност и обогатявани периодично с нови седиментни материали.

6. Полезни изкопаеми

На територията на общината е разположен Пернишкият въглищен басейн, обусловил една от основните насоки на икономическото ѝ развитие особено с оглед на факта, че относителния дял на териториите, от които се добиват полезни изкопаеми е сравнително висок – 11,7% от цялата територия на общината.

Находищата са от палеогенски кафяви въглища и са в напреднала фаза на експлоатация, довела до силно съкращаване на запасите и съответно на въгледобива. От рудните полезни изкопаеми при с. Чуйпетлово има находище на медни руди, а при с. Боснек – разсипни Au, които са без стопанско значение. От нерудните изкопаеми в Пернишката община е застъпен добивът на инертни материали, варовик, гранит. Варовиците (с големи запаси) са пригодни за добив на цимент и вар (Перник, Батановци). Кариерите за добив на варовик са затворени, но при възстановяване на циментопроизводството те отново ще функционират. Доломитите при кв. “Калкас” и с.

Боснек са подходящи с флюси в металургията. Тук има подходящи находища за добив на монцонит и сиенит като облицовъчен камък.

7. Население и населени места

Селищната система на общината включва общо 24 населени места - общинският център гр. Перник и гр. Батановци и селата –

Таблица 1 Населени места в община Перник

№	Населено място	Площ (км ²)	Разстояние до общински център (км)
1	гр. Батановци	4,55	7
2	с. Богдановдол	9,97	11
3	с. Боснек	28,67	15
4	с. Вискяр	10,91	15
5	с. Витановци	7,33	10
6	с. Големо Бучино	17,97	4
7	с. Дивотино	26,33	6
8	с. Драгичево	20,45	5
9	с. Зидарци	8,46	12
10	с. Кладница	15,41	9
11	с. Кралев дол	14,62	6
12	с. Лесковец	13,88	15
13	с. Люлин	22,19	4
14	с. Мещица	20,13	9
15	гр. Перник	72,29	-
16	с. Планиница	3,71	17
17	с. Радуй	2,39	14
18	с. Расник	21,01	13
19	с. Рударци	8,46	7
20	с. Селищен дол	11,5	15
21	с. Студена	74,79	8
22	с. Черна гора	16,07	13
23	с. Чуйпетлово	29,64	16
24	с. Ярджиловци	16,14	12
Общо			

Най-близко разположеното населено място до административния център гр. Перник е с. Драгичево и с. Дивотино, а най-отдалечени са селата Планиница и Чуйпетлово.

Населението на община Перник наброява 87 683 души (по данни на НСИ към 2020 г.) и по този показател се подрежда на първо място сред общините в областта. Населението ѝ представлява 72,81% от населението на областта.

По данни от преброяването на населението на НСИ от 2011 г. в община Перник има шест села с население над 1000 души – Дивотино, Драгичево, Кладница, Рударци, Студена и Ярджиловци. С население под 100 души са селата: Зидарци, Планиница, Радуй и Чуйпетлово.

III. СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. КЛИМАТ И КЛИМАТИЧНИ ИЗМЕНЕНИЯ

1.1. Климат

България като част от Европа, разположена в нейната югоизточна част и в източната част на Балканския полуостров, попада в сферата на проявление на два климатични пояса - европейски-континентален, (и то в неговата континентална разновидност), и континентално-средиземноморски, както и на прехода между тези два климатични пояса.

Силно влияние върху климата в страната има характера на подсилващата повърхност. Тъй като различните повърхности (суша и вода) оказват различно влияние върху климата, поради географското си положение, територията на България е подложена на два основни типа влияние: океанско (морско) и континентално влияние.

Влиянието на водните басейни се проявява чрез общата атмосферна циркулация и местната циркулация покрай водните басейни. Макар, България да бъде отдалечена от Атлантическия океан, тя попада под неговото климатично влияние, поради западния пренос на въздушни маси в умерения пояс на Северното полукълбо. Образуванията над Атлантика и придвижващи се на изток въздушни маси със своите свойства и главно с по-високото съдържание на влага оказват пряко въздействие върху климата на страната.

Влиянието на Средиземно море, макар и по-близо разположено, е по-слабо, и се проявява по-значително, предимно в южните части на страната. То се чувства най-вече през зимното полугодие. Влиянието на Средиземно море върху климата на България е възпрепятствано от голямата надморска височина на Рило-Родопския масив. Въздушни маси от Средиземно и Егейско море достигат нашата територия предимно по долините на реките Марица, Места и Струма.

Влиянието на Черно море върху климата на България е незначително поради разположението му на изток и доминиращият въздушен пренос от запад на изток. Неговото влияние се чувства само в тясната крайбрежна ивица, т.е. до мястото до което достига черноморския бриз. Черноморското влияние е по-силно през топлото полугодие, когато бризовата циркулация на въздуха е по-силно изразена.

Незначително влияние върху климата имат река Дунав, по-големите езера и язовири в България. Край тях, в тясна ивица от сушата, се наблюдава повишаване на влажността на въздуха, по-често проявление на мъглите, намаляване на температурните амплитуди и др.

На фигура №2 е представено климатичното райониране на България (по Л. Събев, Св. Станев, Климатични райони на България и техният климат).

Фигура 2 Климатично райониране в България

Легенда:

- A - Европейско континентална климатична област:*
- A1 - Умерено континентална климатична подобласт*
- A2 - Преходно-континентална климатична подобласт*
- B - Континентално-средиземноморска климатична област*
- B1 - Южнобългарска климатична подобласт*
- B2 - Черноморска климатична подобласт*

Община Перник, попада в Европейско континентална климатична област (A), умерено континентална подобласт (A1). В тази подобласт континенталният характер на климата е най-добре изразен. Откритостта и към североизток осигурява преобладаването на континентални въздушни маси през зимата. Поради това, зимата в тази климатична област е студена в сравнение с всички останали низини в страната.

Най-характерните особености са: континенталност на климата, определена от голямата годишна температурна амплитуда (23–26°C), топло лято и студена зима, пролетно-летен максимум и зимен минимум на валежите, ежегодна и сравнително устойчива снежна покривка, чиято продължителност нараства в планините.

Средните годишни температури намаляват от Дунавската равнина (11-12°C) към Предбалкана (10-11°C). Във високите котловини на Югозападна България са 9-10°C, а под 0°C – по планинските била и върхове.

Зимата е най-студена спрямо останалата непланинска част от страната. В Предбалкана, Лудогорието и Добруджа средните януарски температури са от -2 до -1°C, в крайдунавските низини, Централната Дунавска равнина и високите котловини на Югозападна България са от -2 до -3°C (най-ниски са в изразителните котловини Кнежа, Трън, Севлиево). В планините температурите достигат до -5 и -11°C. В умереноконтиненталната област са измерени абсолютните минимални температури за България - в котловините на Западна Средна България и Предбалкана (-38,3°C в Трън, -35,2°C в Севлиево и Кнежа).

1.1.1. Климатични характеристики за района на община Перник

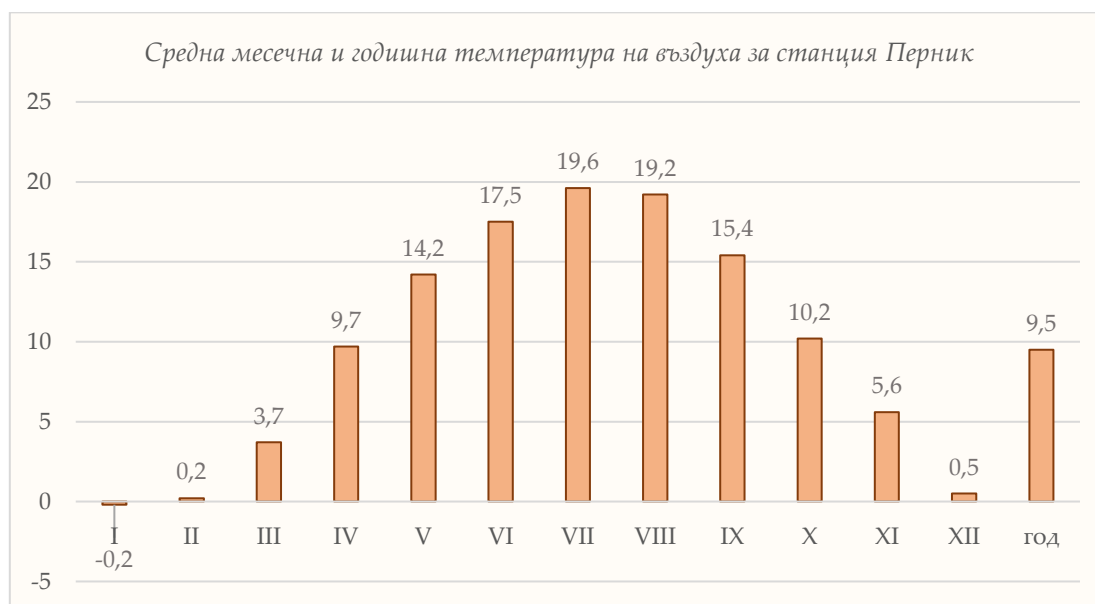
Температура на въздуха

Температурата на въздуха е важна климатична характеристика, която се определя от редица взаимно обвързани условия – преди всичко от слънчевото греене и радиация, надморската височина на района, интензивността на топлообмена между земната повърхност, приземния атмосферен слой и по-горните слоеве.

За района на общината, средната месечна и годишна температура на въздуха (по данни от Климатични справочник на България, Институт по метеорология и хидрология - БАН, 1983 г.) е представена графично и таблично, както следва :

Таблица 2 Средна месечна и годишна температура на въздуха за ст. Перник

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год
Перник	-0.2	0.2	3.7	9.7	14.2	17.5	19.6	19.2	15.4	10.2	5.6	0.5	9.5

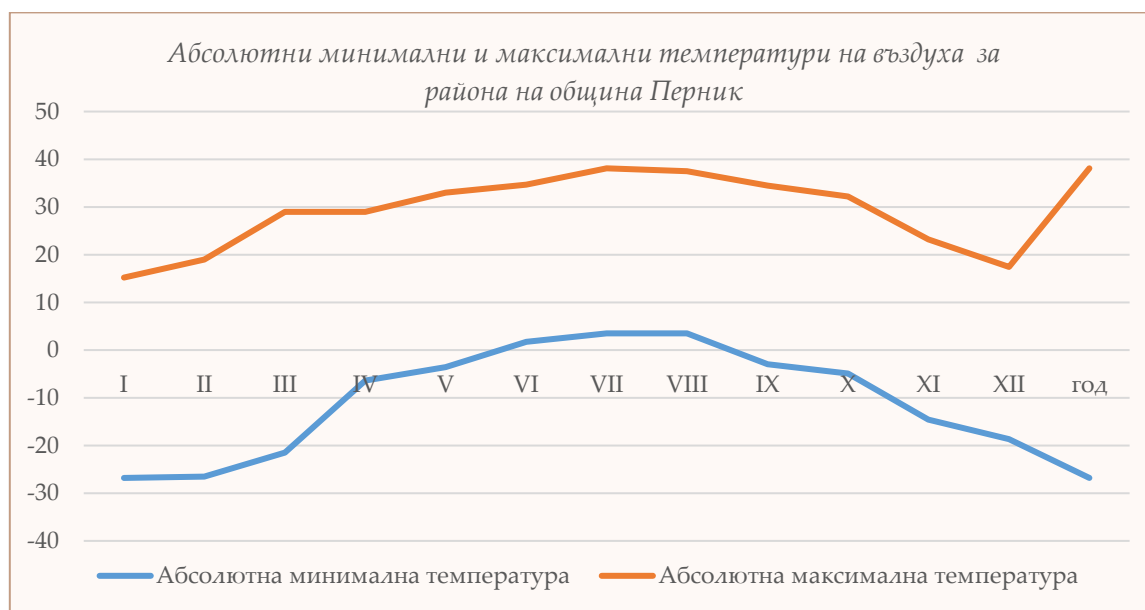

Фигура 3 Месечна и абсолютна температура на въздуха за ст. Перник

Таблица 3 Средна месечна абсолютна минимална и абсолютна минимална температура на въздуха за ст. Перник

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год
Абсолютна минимална температура	-26.8	-26.5	-21.5	-6.4	-3.6	1.7	3.5	3.5	-3.0	-4.9	-14.6	-18.7	-26.8
Абсолютна максимална температура	15.2	19.0	29.0	29.0	33.0	34.7	38.1	37.5	34.5	32.2	23.2	17.4	38.1

Таблица 4 Абсолютни минимални и максимални температури на въздуха за района на община Перник

През зимата времето се обуславя от континенталните въздушни маси на умерените ширини, които нахлуват над разглежданата територия. Най-студеният месец е януари със средни температури от $-2,0^{\circ}\text{C}$. Средните минимални температури през януари достигат до $-5,7^{\circ}\text{C}$. При нахлувания на студени маси от север и северозапад настъпва захлаждане, при което абсолютните минимума достигат до $-26,8^{\circ}\text{C}$. С повишаване на надморската височина понижението на температурите на въздуха е относително по-бавно, поради честите температурни инверсии при антициклонална обстановка. Само през януари средномесечната температура е отрицателна.

Пролетта настъпва сравнително късно. Датата на устойчивия преход на температурата на въздуха над 5°C настъпва в края на втората десетдневка на март. Преходът над 10°C е след средата на април.

През летните месеци топлинните условия се формират вследствие на трансформацията на атлантическите въздушни маси в топли континентални и от значителния приток на слънчева радиация. Средните летни температури са между $15,4^{\circ}\text{C}$ и $19,6^{\circ}\text{C}$. По-ниски са температурите в по-високите места и в началото и края на

лятото. Средните максимални летни температури в района са 26,5°C, като абсолютните температурни максимуми надхвърлят 34 – 35°C. Установените за района абсолютна максимална температура достига до 38,1°C. Годишната температурна амплитуда е 21,6°C. Амплитудата между средните годишни екстремни температури надвишава 32°C. Годишната амплитуда на колебание на екстремните температури може да достигне до около 65°C.

През есента устойчивият преход на температурата през 10°C се наблюдава след средата на октомври, а през 5°C – във втората десетдневка на ноември.

Продължителността на периодите на устойчиво задържане на въздуха над 5°C варира около 211 дни, а над 10°C – съответно 182 дни. Натрупаните активни температурни суми са съответно от 3370 до 2930°C, което от своя страна обезпечава благоприятни топлинни условия за развитието на растенията. Средната продължителност на безмразния период е 178 дни.

Съществен фактор на климата в района са местните физикогеографски особености, обуславящи формирането на температурни инверсии. Те са предпоставка за увеличаване на мразовитото време и за повишаване на концентрацията на замърсители в приземния въздушен слой, което води до влошаване на санитарно-хигиенните условия.

Слънчево греене и слънчева радиация

Слънчевата радиация е основен климатообразуващ фактор и главен източник на топлинна енергия за природните процеси, протичащи върху земната повърхност, в атмосферата и хидросферата. Месечната продължителност на слънчевото греене е основен климатичен показател със значение за развитието на определени стопански дейности - земеделие, туризъм и други. Най-висок брой ясни дни се наблюдават през летните месеци - юли (12), август (13), а най-малко през зимните и ранните пролетни месеци - (4-5) слънчеви дни. Продължителността на слънчево греене за низинно-хълмистата част от територията на община Перник е средногодишно между 2190 часа с максимум през юли (318 часа) и минимум през януари (31 часа).

Влажност на въздуха

Относителната влажност на въздуха се влияе силно от годишния ход на температурата на въздуха. Средногодишната влажност на въздуха за гр. Перник е 75 %, с максимум през зимните месеци. Средногодишната сума на валежите е 606 мм, със сезонно разпределение от преходен тип – два максимума (пролетен и късноесенен) и два минимума – летен и зимен. По данни от станция Перник, годишната сума на валежите е 624 мм. Разпределението ѝ по сезони е следното: зима - 148 mm; пролет -161 mm; лято -164 mm; есен 151 мм. Максимумът на валежите е през летния период, докато

минимумът е през зимата. През лятото валежите са чести и краткотрайни и ефективно намаляват нивото на праха в атмосферния въздух.

Таблица 5 Средна месечна и годишна относителна влажност (%)

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год
Перник	82	79	71	65	65	62	63	59	67	74	79	83	71

Фигура 4 Средна месечна и годишна температура на въздуха (%)

Таблица 6 Средномесечна сума на валежите (мм)

Месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год
Перник	43	57	37	53	71	77	48	39	43	52	56	48	52

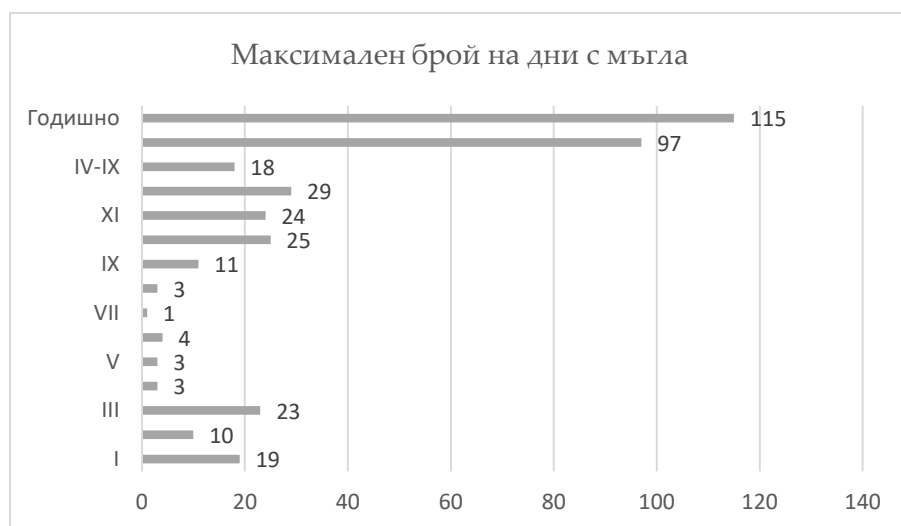
Фигура 5 Средномесечна сума на валежите (мм)

Мъгли

Като метеорологично явление мъглата е един от елементите, обуславящи климата на дадено място. Максимумите на относителната влажност и облачността през зимния период корелират в максимумите на мъглите. Мъглата благоприятства за повишаване концентрацията на замърсителите в атмосферния въздух. Дните с мъгли в района са от 17 до 26 дни в годината. Мъглите са главно през периода от края на октомври до средата на март и са общо – 97 дни.

Таблица 7 Максимален брой на дни с мъгла

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	IV-IX	X-III	Годишно
Перник	19	10	23	3	3	4	1	3	11	25	24	29	18	97	115

Фигура 6 Максимален брой на дни с мъгла

Вятър

В района на община Перник преобладаващите ветрове за района са от северна посока (27,3%), следвани от северозападни ветрове (20,0%) , като значителен е и делът на южните ветрове (18,0 %). Поради затворения характер на котловината, средната скорост на приземния вятър е малка, около 1 m/s. Средната месечна скорост на ветровете е сравнително ниска – между 0,9 и 1,5 m/s, а средната годишна 1,1 m/s. В община Перник се наблюдава и един от най-високите проценти за страната на тихо време (66,4%), което е сериозна предпоставка за понижаване на самоочистващата способност на атмосферата.

Вятърът е важен метеорологичен фактор, влияещ върху степента на разсейване на атмосферните замърсители. Честотата на преобладаващите ветрове и тяхната скорост са от особено значение за режима на пренос на газообразни вещества и прахови частици с различен размер, най-вече ФПЧ10.

Таблица 8 Средна месечна и годишна скорост на вятъра (m/sec)

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год
Перник	1.1	1.5	1.4	1.4	1.2	1.2	1.1	0.9	0.9	0.9	1	1.1	1.1

Фигура 7 Средна месечна и годишна скорост на вятъра m/sec

Таблица 9 Честота на вятъра по скорости в градации (%), ст. Перник

Скорост (м/сек.)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год
0-1	74.1	66.9	69.2	67.6	70.2	71.7	71.4	75.1	77.5	77.4	76.2	74.5	72.7
2.май	22.2	28.1	25.9	27.8	26.7	25.1	25.9	22.7	20.8	19.4	19.5	21.4	23.7
6.сеп	3.1	4.2	4.6	3.7	2.7	3.1	2.6	2.1	1.6	3	3.9	3.3	3.1
окт.13	0.4	0.4	0.2	0.3	0.1	0.1	0.1				0.3	0.4	0.2
14-17	0.1	0.4		0.5	0.1						0.2	0.1	0.1
18-20		0.1	0.1	0.1									
>20		0.1			0.1							0.2	

Снежна покривка

Снежната покривка в този район Зимата е студена и съобразно по-голямата надморска височина, снежната покривка в района се задържа по-дълго време: 60 - 80 дни. През януари тя се задържа главно през периодите на застудяване, докато през периодите на затопляне, тя се стопява напълно. Сумата на валежите е около 85-120 мм, като на валежен ден се пада по около 8 – 9 мм.

1.2. Климатични изменения в България

България е разположена в един от регионите, който е особено уязвим към изменението на климата (главно чрез повишаване на температурата и интензивни валежи) и към нарастващата честота на екстремни събития, свързани с изменението на климата, като суши и наводнения. Най-често срещаните хидрометеорологични природни бедствия

са екстремни валежи и температури, бури, наводнения, горски пожари, свлачища и суша.

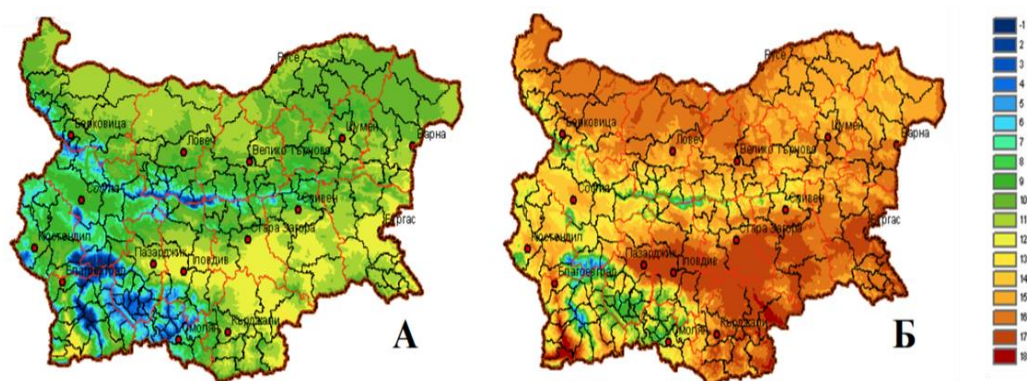
Анализите на многогодишните климатични данни показват следните факти:

- повишението на средногодишните температури на въздуха през 20-ти век е най-голямо спрямо предишните векове за последните 1000 години;
- средната глобална приземна температура на въздуха се е увеличила от 0.74 °C през периода 1906-2005 година;
- над 10 от последните 15 години са измежду най-топлите от началото на регулярните инструментални метеорологични наблюдения, започнали около 1850 година;
- максималната продължителност на периода, през който земята е замръзвала е намаляла с около 7% през втората половина на 20 век;
- годишната температура на въздуха, осреднена за Европа се е повишила с 0.8 - 1.0 °C, а изминалите последни две десетилетия са били най-топлите на континента за периода на инструментални измервания;

В България по отношение на промените на климата се наблюдава следното:

- налице е тенденция към затопляне – последното десетилетие е по-топло от предходното, което от своя страна е по-топло от десет годишният период преди него.
- увеличават се случаите на проливни валежи;
- увеличава се броя на дните с гръмотевични бури и градушки в по-хладните десетдневия през април и септември;
- намалява годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, като минималната температура се повишава по-бързо от максималната;
- намалява дебелината на снежната покривка;

Научните прогнози сочат, че средната температура ще се повиши между 1,8°C и 4°C до 2100 г., като покачването в Европа се очаква да бъде дори по-високо от прогнозната глобална средна стойност. Изследванията, проведени от департамента по метеорология на Националния институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките (НИМХ), предвиждат повишение на годишната температура на въздуха в България от 0,7 °C до 1,8 °C до 2020 г. Още по-високи температури се очакват до 2050 и 2080 г., като прогнозираните повишения са съответно от 1.6°C до 3.1°C и от 2.9 °C до 4.1 °C (фигура №8). Като цяло, повишаването на температурата се очаква да бъде по-голямо през летния сезон (от юли до септември).

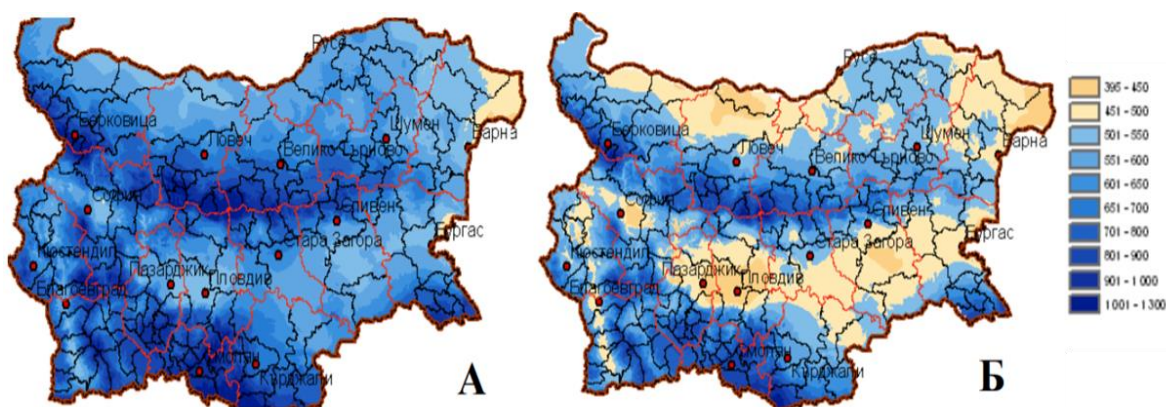

Източник: НИХМ

Фигура 8 Средна годишна температура през 1961 -1990 г. (А); Песимистичен климатичен сценарии за средна годишна температура за 2080 (Б)

В периода 1988-2018 г. средната годишна температура на въздуха за ниската част от страната (за районите с н.в. до 800 m) е нараснала средно с 0.87 °С, спрямо нормата за референтния климатичен период 1961-1990 г., като се изменя в границите от 10.6 °С до 13.0°С (Фиг.6). Запазва се нарастващата тенденция на колебанията на средната годишна температура на въздуха, а температурните аномалии за всички години след 2007 г. (с изключение на 2011г.) са над +1°С.

От гледна точка на очакваните промени в режима на валежите, вероятно е да има намаляване на валежите, което ще доведе до значително намаляване на общите водни запаси в страната. В това отношение прогнозите сочат намаляване на валежите с приблизително 10% до 2020 г., 15 % до 2050 г. и от 30 % до 40 % до 2080 г. (фигура № 9). При повечето сценарии за изменението на климата валежите през зимните месеци вероятно ще се увеличат до края на века, но се очаква значителното намаляване на валежите през летните месеци да компенсира това увеличение.

Източник: НИХМ

Фигура 9 Средна годишна сума на валежите за периода 1961 – 1990 г. (А); Очаквана сума към 2080 г., съгласно песимистичния сценарии

Климатичните и метеорологичните условия влияят на природните и антропогенни процеси, които въздействат върху състоянието на околната среда. Високите температури засягат отводняването, увеличават еутрофикацията на стоящите води, и могат да доведат до пожари. Метеорологичните условия също влияят на икономиката и по този начин увеличават натиска върху околната среда от тези сектори. Валежите оказват значителен ефект върху селското стопанство, чрез употребата на вода за напояване, торене, агрохимикали, разпространение на вредители и количеството на добивите. Други засегнати сектори включват горското стопанство и в малка степен - услугите.

2. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ

2.1. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

В България двата основополагащи закона в областта на качеството на атмосферния въздух са:

- *Закон за опазване на околната среда (ЗООС), в сила от 25.09.2002г, посл.изм. ДВ. 21 от 12 Март 2021г.;*
- *Закон за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ), в сила от 09.06.1996 г., обн. ДВ, бр. 18 от 2 Март 2021 г.*

1. Закон за опазване на околната среда (ЗООС)

Правомощията и задълженията на местната власт по отношение опазване и подобряване на КАВ, съгласно ЗООС са разписани към чл. 15, ал. 1 и се свеждат до:

1. Да информират населението за състоянието на околната среда, съгласно изискванията на закона.
2. Да разработват и контролират заедно с другите органи планове за ликвидиране последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината.
3. Да организират и контролират чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи, биологичното разнообразие, ландшафта и природното и културното наследство в тях.
4. Да определят и оповестяват публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване, и контролират изпълнението на техните задължения.
5. Да организират дейността на създадени с решение на Общ. съвет екоинспекции, включително на обюествени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения.
6. Да определят длъжностни лица, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения по реда на ЗООС.

7. Да осъществяват правомощията си по специални закони в областта на околната среда.
8. Да определят лицата в общинската администрация, притежаващи професионалната квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

Член 4 от Закона за опазване на околната среда дефинира атмосферния въздух като компонент на околната среда, заедно с атмосферата, водите, почвата, земните недра, ландшафта, природните обекти, минералното разнообразие, биологичното разнообразие и неговите елементи. Законът (членове 60, 74 и 79) също така установява основните разпоредби относно източниците на финансиране на дейностите по опазване на околната среда.

2. Закон за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ)

Законът за чистотата на атмосферния въздух определя специфичните разпоредби за управление и планиране на качеството на атмосферния въздух както на национално, така и на местно/общинско ниво. Съгласно последните изменения и разпоредби на ЗЧАВ (ДВ, бр. 18 от 2 Март 2021 г.), основните делегирани права и отговорности на местната власт по отношение подобрене и опазване на КАВ са:

- *Да разработват, прилагат и изпълняват Програма за качество на атмосферния въздух (ПКАВ) (когато е приложимо)*

Програмите за качеството на атмосферния въздух се разработват в случаите, когато общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух.

В съответствие с чл.37, ал.4 от Наредба 12/2010 г., в районите, в които е налице превишаване на установените норми за повече от един замърсител, се изготвят комплексни програми за достигане на установените норми за всеки отделен замърсител. Програмите включват цели, мерки, етапи и срокове за тяхното постигане; организации и институции, отговорни за тяхното изпълнение, средствата за обезпечаване на програмите; система за отчет и контрол; и система за оценка на резултатите.

Общинската програма за подобряване и управление на КАВ е един от най-важните инструменти за прилагане на законодателството на местно ниво за общините с проблемно КАВ. Наличието на този стратегически документ, помага на общините да структурират и планират своите намерения за подобрене в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен период, като ги обвържат с конкретни мерки, срокове за изпълнение, източници на финансиране, отговорни лица и показатели за наблюдение на изпълнението на заложените цели и мерки.

- *Да създават „зони с ниски“ емисии (по преценка и необходимост)*

Последните изменения в Закона за чистотата на атмосферния въздух от месец март 2021 г., предоставят на местната власт по-големи правомощия за справяне с наднорменото атмосферно замърсяване, посредством създаването на т.нар „зони с ниски емисии“. Възможността за въвеждане на зоните с „ниски емисии“ влиза в сила от 2022 г., като се предвижда в тях да се въвеждат временни забрани за ползването на определен вид горива и/или уреди за отопление и/или забрани за обществено ползване на пътища, участъци от пътища или определени зони от пътната мрежа. Зоните с ниски емисии на вредни вещества могат да се въвеждат чрез налагане на мерки, забрани, такси и ограничения.

С измененията на ЗЧАВ се цели да бъде въведен децентрализиран подход, с който ще се предостави възможност на всяка община да извършва самостоятелен анализ, съобразно местните условия, посредством които да определи дали е налице необходимост от създаване на „зони с ниски емисии“, какъв да е обхватът на зоните, какви да са границите на създадените зони, както и за какво време ще се прилагат мерките и ограниченията в ЗНЕ за постигането на резултати във връзка с качеството на въздуха.

Правомощията и задълженията на общините по отношение осигуряване чистотата на атмосферния въздух (с изключение на изготвянето ПКАВ и създаването на ЗНЕ), обхващат и дейности по:

1. Управление и поддържане на елементите на техническата инфраструктура вкл. общински дейности с цел осигуряване на чистотата на атмосферния въздух (чл. 19, ал. 5);
2. За ограничаване на уврежданията върху здравето на населението, когато съществува риск от превишаване на установените норми или алармени прагове, при неблагоприятни метеорологични условия и други фактори общинските органи съгласувано със съответната регионална инспекция по околната среда и водите могат да разработят оперативен план за действие, определящ мерките, които трябва да бъдат предприети с цел намаляване на посочения риск и ограничаване продължителността на подобни явления. (чл. 30, ал. 1). Оперативният план за действие се разработва въз основа на проучвания в района и на утвърдените алармени прагове, които се обсъждат със заинтересуваните лица и с екологичните организации и движения. (чл. 30, ал.2). Оперативният план за действие се привежда в изпълнение при необходимост по нареждане на кмета на общината (чл.30, ал.3);
3. Общинските органи съгласувано с органите на Министерството на вътрешните работи организират и регулират движението на автомобилния транспорт в населените места с оглед осигуряване качество на атмосферния въздух, отговарящо на установените норми за вредни вещества (замърсители) (чл. 29).

4. За отделни райони, в зависимост от характера на източниците на емисии и характерния здравен риск, по предложение на кмета на общината и/или министъра на здравеопазването, министърът на околната среда и водите може да определя допълнителни показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух, извън тези към чл. 4, ал. 1 от ЗЧАВ.
5. Общинските органи могат да предлагат за утвърждаване от министъра на околната среда и водите, по-строги норми за вредни вещества в определени селища, цялата община или райони в зависимост от нивото и характера на замърсяване на атмосферния въздух над тях. (чл. 6, ал. 5);
6. Общинските органи съгласувано с министъра на околната среда и водите могат да изграждат местни системи за наблюдение и контрол на качеството на атмосферния въздух в райони на тяхната територия.
7. В съответствие с *Наредба № 6 от 7 октомври 2019 г. за изискванията и контрола върху дървесината, която се използва за битово отопление* и в рамките на своите правомощия общината може да осигури/изисква за определени райони да бъдат доставяни и предлагани дърва с определено влагосъдържание. Общините, за които се прилага Наредбата, ще имат ангажимент да обявяват на интернет страниците си и на видно място в сградата на общината и кметствата изискванията към дървесината за битово отопление и начините и сроковете за нейното съхранение.

2.2. Качество на атмосферния въздух

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) се оценява чрез норми за концентрациите на основните замърсители в атмосферния въздух, регистрирани за определен период от време (1 час, 8 часа, 24 часа, 1 година), установени с цел избягване, предотвратяване или ограничаване на вредни въздействия върху здравето на населението и/или околната среда, като тези нива следва да бъдат постигнати в определен за целта срок, след което да не бъдат превишавани.

Съгласно изискванията на националното и европейско законодателство територията на България е разделена на шест Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) – Агломерация Столична, Агломерация Пловдив, Агломерация Варна, Северен/Дунавски район, Югозападен район и Югоизточен район. Анализът на данните за качеството на атмосферния въздух (КАВ) се извършва по райони, като се отчита спецификата на всяко населено място, в което се извършва контрол. (фигура № 10).

Източник: ИАОС

Фигура 10 Райони за оценка и управление на КАВ

Дейността на Националната система за мониторинг на качеството на атмосферния въздух (КАВ) се регламентира със Заповед на министъра на околната среда и водите № РД-489/26.06.2019 г., в това число: брой, вид на пунктовете, контролирани атмосферни замърсители, методи и средства за измерване. Община Перник попада в район за оценка и управление на КАВ - „Агломерация Югозападен“, съгласно Заповед № РД-969 от 21.12.2013 г. на Министъра на околната среда и водите. Община Перник е една от общините в България, при която проблемни замърсители са: фини прахови частици с еквивалентен аеродинамичен диаметър до 10 μm (ФПЧ10); фини прахови частици с еквивалентен аеродинамичен диаметър до 2.5 μm (ФПЧ2.5); полициклични ароматни въглеводороди (ПАВ) и серен диоксид (SO_2).

Общината се отнася към зоните/териториалните единици в рамките на РОУКАВ Югозападен район, в който са превишени пределно допустимите норми за КАВ. На територията на общината са разположени два пункта за мониторинг, част от Националната автоматизирана система за контрол качеството на атмосферния въздух (НАСККАВ). Съгласно заповед № РД-66/28.01.2013 на Министъра на околната среда и водите в Перник е разположен един пункт за мониторинг на качество на атмосферният въздух с ръчно пробовземане (РП), в кв. Църква, код/номер: 035587106; обслужва се от ИАОС и една автоматична измервателна станция (АИС) - „Шахтьор“, която в последствие е изместена на нова площадка - Пункт „Перник-център“ (АИС) – код/номер: 035587110; обслужва се от ИАОС.

Първоначално АИС Шахтьор се определя като градски и транспортен пункт, но в последствие с изместването си в центъра на града се определя само като градски фонов пункт. Измерват се нивата на фини прахови частици (фракция до 10 μm) и три газове

замърсителя на въздуха - NO_2 , SO_2 и CO . В РП Църква се прилага ръчен пробонабор (Р) и лабораторен гравиметричен анализ на съдържанието на фини прахови частици. Газови замърсители в този пункт не се измерват, а нивата на олово, кадмий и полициклични ароматни въглеводороди (ПАВ), изразени като бензо(а)пирен, се определят по съдържанието на фини прахови частици във въздуха

Непосредственият контрол върху състоянието и експлоатацията на обектите и източници на емисии в атмосферния въздух, върху работата на пречиствателните съоръжения и върху емисиите от отделните източници на територията на общината се извършва от РИОСВ – София, в съответствие с Закона за чистотата на атмосферния въздух /ЗЧАВ/. Съгласно изменението и допълнението на Правилника за устройство на дейността на регионалните инспекции по околната среда и водите, публикуван в Държавен вестник, бр. 54 от 16.06.2020 г., РИОСВ-Перник се обединява с РИОСВ-София, като РИОСВ-София има изнесен офис в гр.Перник.

Замърсяването с ФПЧ10 има ясно изразен сезонен характер. Превишения на нормата за ФПЧ10 се наблюдават предимно през зимния период, поради използване на твърди горива за битово отопление. Неблагоприятните метеорологични условия също влияят върху концентрациите на ФПЧ10 – ниска скорост на вятъра, мъгла, температурна инверсия.

Съгласно регионалните годишни доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ – Перник¹, за района на община Перник, през летния сезон, 2018 година в пункт Църква са отчетени три превишения на средноденонощната норма по показател ФПЧ10. На 14.04.2018г. е отчетена най-високата средноденонощна стойност от 56,5 $\text{мкг}/\text{м}^3$, т.е. 1,13 пъти над нормата от 50 $\text{мкг}/\text{м}^3$, а в АИС Перник-център не са отчетени превишения по показател ФПЧ10 в периода от 01.04.2018 г. до 30.09.2018 г.

Таблица 10 Средномесечна концентрация на ФПЧ 10 – април-септември, Перник

¹ Съгласно изменението и допълнението на Правилника за устройство на дейността на регионалните инспекции по околната среда и водите, публикуван в Държавен вестник, бр. 54 от 16.06.2020 г., РИОСВ-Перник се обединява с РИОСВ-София.

Средномесечна концентрация на ФПЧ10 (мгк/м3)							
година	пункт	април	май	юни	юли	август	септември
2011	РП Църква	56.2	37.5	35.7	36.9	41	53.7
	АИС Шахтьор	50.6	42	39.3	45.8	49.6	67.7
2012	РП Църква	27.8	20.5	27.9	32.5	27.9	32.9
	АИС Шахтьор	38.8	31.1	32.3	44.3	46.3	48.5
2013	РП Църква	30.32	25.8	20.5	25.31	27.52	20.64
	АИС Шахтьор	44.22	39.4	30.3	35.31	45.66	34.42
2014	РП Църква	30.15	21.1	19.1	21.39	25.82	24.82
	АИС Шахтьор	29.71	24.8	25.2	27.58	32.66	36.66
2015	РП Църква	29.91	26.1	20	27.76	25.61	26.7
	АИС Шахтьор	33.39	28.2	25.1	32.61	30.71	38.91
2016	РП Църква	29.11	18.6	20.3	20.88	20.15	24.5
	АИС Перник-център	28.66	18.5	19.7	17.12	19.64	24.59
2017	РП Църква	22.15	20.1	25.3	18.9	19.18	17.86
	АИС Перник-център	23.2	19.9	26	18.86	22.37	21.95
2018	РП Църква	34.2	25.6	20.2	20.9	26.8	28.4
	АИС Перник-център	27	18.6	17.8	18.7	23	27.5

Източник: РИОСВ Перник

Съгласно регионалните годишни доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ – Перник, за района на община Перник, за периода от 01.10.2017 г. до 31.03.2018 г. по данни от пунктовете за мониторинг на качеството на атмосферния въздух са отчетени в РП Църква 155 броя средноденонощни данни по показател ФПЧ10. От тях 32 броя превишават средноденонощната норма от 50 мкг/м³, определена за този замърсител. Това означава, че в 20,64 % от данните са регистрирани превишения. Превиишения на ПС за СДН за ФПЧ10 са в границите от 1,12 до 4,17 пъти над определената норма в Наредба № 12. В АИС Перник-център са регистрирани 174 броя средноденонощни данни по показател ФПЧ10, 25 броя от които превишават нормата. В 14,36 % от отчетените стойности се наблюдава превишение в границите от 1 до 2,78 пъти от установените норми за ФПЧ10.

Таблица 11 Средномесечна концентрация на ФПЧ 10 – октомври - март, Перник

Средномесечна концентрация на ФПЧ10 (мгк/м3)							
година	пункт	октомври	ноември	декември	януари	февруари	март
2010/2011	РП Църква	44.5	72.7	81.8	185.4	117.6	75.5
	АИС Шахтьор	63.6	104.8	81.7	152.4	133.4	104.5
2011/2012	РП Църква	65.8	140.7	77.2	91.1	88.8	67.8
	АИС Шахтьор	79.2	167.7	108.6	101.3	101.1	118.9
2012/2013	РП Църква	35.6	55	99.2	68	51.9	40.6
	АИС Шахтьор	48.7	65.1	102	70	48.4	46.6
2013/2014	РП Църква	42.3	50.3	97.6	87.6	50	39.6
	АИС Шахтьор	63.3	60	97.8	81.5	64.8	46.7
2014/2015	РП Църква	35.3	55.5	79.7	100.1	67.5	44
	АИС Шахтьор	53.9	56.7	83.4	89.5	65.1	42.4
2015/2016	РП Църква	33.7	57.4	89.3	92.5	39.8	32.3
	АИС Перник-център	39.5	54.6	86.8	88.4	34.4	30.3
2016/2017	РП Църква	31.79	46.89	83.89	88.26	53.42	36.86
	АИС Перник-център	27.78	41.15	66.69	93.97	49.2	34.74
2017/2018	РП Църква	31.56	45.25	36.41	65.27	43.23	32.87
	АИС Перник-център	23.99	29.83	30.95	51.88	24.79	24.69

Източник: РИОСВ Перник²

По компонент „въздух“, РИОСВ контролира обекти, значими емитери на вредни вещества в атмосферния въздух. Контрол се упражнява и върху: бензиностанции и газостанции; фирми за химическо чистене; фирми, които произвеждат, употребяват и съхраняват опасни химични вещества и препарати; инсталации, в които се употребяват органични разтворители; оператори, които притежават стационарни хладилни и климатични инсталации, попадащи в обхвата на екологичното законодателство; обекти с неподвижни източници на емисии в атмосферния въздух.

Контрол на неподвижни източници на емисии на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух, се извършва чрез представените от собствениците и ползватели на обекти резултати от собствени периодични измервания (СПИ) и собствени непрекъснати измервания (СНИ).

² Съгласно изменението и допълнението на Правилника за устройство на дейността на регионалните инспекции по околната среда и водите, публикуван в Държавен вестник, бр. 54 от 16.06.2020 г., РИОСВ-Перник се обединява с РИОСВ-София.

Операторите на територията на Община Перник, с монтирани системи за непрекъснати измервания (СНИ), представят месечни доклади за извършените собствени непрекъснати измервания към РИОСВ. Обекти с монтирани системи за непрекъснати измервания (СНИ), разположени на територията на РИОСВ – Перник³, са:

☉ „Топлофикация Перник“ АД, гр. Перник;

☉ „Стомана Индъстри“ АД, гр. Перник.

На територията на гр. Перник е разположена една голяма горивна инсталация - „Топлофикация Перник“ АД, гр. Перник.

Промислеността в града, за разлика от други общини, може да се определи като работеща и не е с понижена активност, което от своя страна оказва значително влияние върху качеството на атмосферния въздух с емитирани вредни вещества. От действащите предприятия (осъществяващи дейности с източници на емисии и притежаващи комплексно разрешително по реда на глава VII от ЗООС), на територията на община Перник към 2020 г (март-април), от РИОСВ са извършени 53 проверки на 38 обекта, като 6 проверки са планови и 47 извънредни. За отстраняване на установени несъответствия са дадени 19 броя предписания. За констатирани административни нарушения са съставени 3 броя АУАН-и. От директора на РИОСВ са издадени 6 бр. наказателни постановления, в размер на 65 000 лв. Наложени са два броя принудителни административни мерки.

По отношение на транспортния сектор, транспортът е основният постоянен източник на емисии на територията на община Перник. Важни предпоставки за нивото на замърсяване от МПС са гъстотата на пътната мрежа, наличието на пътища от висок клас и съответно интензивността на трафика. Емисиите на ФПЧ10 от автомобилен транспорт са резултат от: изгаряне на горивата в ДВГ; износване на пътната настилка; износване на гуми и спирачки; суспендиране на прах от пътната настилка. Към момента на изготвянето на програмата приключват дейностите по реализация на Проектът „Интегриран градски транспорт на град Перник“, ДБФП №BG16RF0P001-1.018-0004-C07, стартирал на 15.05.2018 г. Общата стойност на проекта е 10 216 495.00 лв., в т.ч., Стойност на БФП: 6 552 227.05 лв., Финансиране от ЕС чрез ЕФРР 5 569 393.00 лв., Национално съфинансиране: 982 834.05 лв., Собствен принос: 3 664 267.95 лв. В резултат на планираните и извършени дейности по проекта, вече е въведена системата за контрол на обществения градски транспорт. Монтирани са информационните електронни табла на спирките на градския транспорт. Предстои въвеждане на електронната система за таксуване и пускане в експлоатация на нов Билетен център.

³ Съгласно изменението и допълнението на Правилника за устройство на дейността на регионалните инспекции по околната среда и водите, публикуван в Държавен вестник, бр. 54 от 16.06.2020 г., РИОСВ-Перник се обединява с РИОСВ-София.

Направен е ремонта на сградата на депо, предназначено за прегледи, ремонт и съхранение на оборудване за подвижния състав. Стартирано е изграждането на газозарядната станция, което ще завърши целия цикъл основни дейности по проекта. До края на проекта – 15.12.2021 г. предстои да бъдат доставени 13 бр.автобуси на компресиран природен газ, отговарящ на европейската нормативна уредба за вредни емисии от двигателите и използване на алтернативни енергийни източници. С реализирането на дейностите по проекта се цели подобряване качеството на транспортното обслужване в гр.Перник, т.е. постигат се специфичните цели на проекта: повишаване на сигурността и надеждността на транспортната услуга; намаляване времето за пробег по маршрутите - създаване на по-ефективен и бърз градски транспорт, с по-малко потребление на енергия; по добър комфорт на пътниците - повишаване на привлекателността на обществения градски транспорт; осигуряване на социално включване и равен достъп на групите в неравностойно положение и не на последно място въвеждане на природосъобразни видове градски транспорт.

Община Перник има добре развита мрежа от първокласни, второкласни и третокласни пътища. През територията ѝ преминават 112,15 км. пътища от републиканската пътна мрежа, като най-голямо значение за транспортните връзки на града има главен път Е-79. Автомобилният транспорт е подпомогнат от АМ "Люлин" (изградени 9,065 км – открита 2011 г.). По данни на Агенция „Пътна инфраструктура“ и Областно пътно управление – гр. Перник, настилката на пътищата от републиканската мрежа е преобладаващо асфалтобетон, отделни пътища или части от пътища са изградени от паваж, биндер, настилка. По данни от 2017 г. състоянието на настилката е преобладаващо добро и средно. В лошо състояние е път III - 1003 Драгичево – Рударци-Кладница – Селимица , за който е обявена обществена поръчка за основен ремонт по цялата дължина. Периодично се извършват рехабилитации на пътищата в общината. Част от участъците на транспортната мрежа предстои да бъдат ремонтирани и рехабилитирани.

През общината преминава първокласен път от републиканската пътна мрежа I-3, /част от международен път Е-79/ и пътища I, II клас, както и пет пътища II клас.

Таблица 12 Републикански пътища на територията на община Перник

№ на пътя	Наименование на пътя	Обща дължина в км
Автомагистрали		
АМ " Люлин"	от км.10+430 до км 19+495	9.065
Пътища I клас		
Път I-I (Е-79)	София-Кулата, от км 282+485 до км 299-300	14.16

Път I-6	Кюстендил-Радомир Перник-оклпСофия (в участъка Бела вода-Перник-кв.Даскалово) от км 75+105 до км 87+720	13.705
Пътища II клас		
Път II-63	Перник-Мешица-Брезник-Трън-Стрезимирачи (в участъка Перник-Мешица) от км 0+000 до км 15+300	15.3
Пътища III клас		
Път III-605	(Радомир-Перник) Батановци - Пали лула - Ноевци-Габров дол - Мурено - Враня стена(в участъка Батановци-Пали лула) от км.0+000 до 8+200 и от 10+200 до 11+800	9.8
Път III-802	(Калотина - оклп София) Банкя - Дивотино - Перник от км.13+400 до км 27+200	13.8
Път III-1003	Драгичево-Рударци-Кладница-Селимица от км.0+000 до км.9+340	8.64
Път III-6032	(Копаница-Косача) Лесковец-Батановци от км.1+700 до км.7+200	5.5
Път III-1801	Оп София - кв.Суходол - Мало Бучино - кв.Мошино, Перник от км.10+125 до км. 18+265	8.14
Пътни връзки		14.04

Източник: Областно пътно управление, община Перник

Основен обект за подобряването на пътната мрежа в общината е завършването на участъка от АМ „Люлин“, преминаващ през общината. По този начин, значителна част от транзитното и тежкотоварното движение от урбанизираните зони е отклонено. По-слабо това се усеща в потоците по пътя I-1 към София през Драгичево, Владая и Княжево, заради свързването на магистрала “Люлин” със северозападните райони на гр. София. С изграждането на АМ “Струма” се създават добри условия за движение на автомобилния поток към Кюстендил-Скопие през Дупница (особено за тежкия товарен транспорт), което облекчи път I-6, сегашния транзитен булевард на гр. Перник. Гъстотата на пътната мрежа на областно ниво, сравнена с тази на аналогични територии на страната, показва втора по големина стойност на национално ниво, значително над средната за страната. Пътищата са в средно и лошо състояние и е необходимо да се води отчет за ремонтните дейности на пътищата за които отговаря общината.

Както в община Перник, така и в много други български общини, замърсяването на въздуха с прахови частици е най-вече в резултат от лоши градоустройствени решения

и незадоволителното състояние на уличната мрежа и обществените пространства в населените места.

Индивидуалното отопление на жилищните сгради на твърдо гориво също може да се разглеждат като фактор, водещ до замърсяване на атмосферния въздух. Оценката на емисиите от битовото отопление на територията на общината като цяло е трудно да бъде определена, тъй като е необходимо да се разполага с точна информация за броя на домакинствата, тяхното разпределение по жилищни квартали и комплекси, начина на отопление и консумацията на течни, газообразни и твърди горива (дърва, въглища, брикети) от всяко домакинство. С такава информация, не разполага нито една община в България, тъй като няма изградена единна система за инвентаризация както на горивата ползвани от населението за отопление, така и за други битови нужди.

Като положителна черта за община Перник може да се посочи започналото поетапно газифициране на град Перник, което обхваща част от жилищните сгради, промишлените предприятия, част от общинските административни сгради, и др. Проектирането и строително-монтажните дейности във връзка с газифицирането на гр. Перник се изпълняват от частна фирма. Започнало е присъединяването на абонати към мрежата. След финализиране на проекта ще се изградят 187 км газопроводи, а потребителите на услугата ще са 28 464. Към момента на изготвяне на програмата, газифициране на други населени места в общината не е планирано.

В заключение може да се обобщи, че качеството на атмосферния въздух за района на община Перник се характеризира като несъответстващо на нормите - ФПЧ₁₀, ФПЧ_{2,5}, серен диоксид и ПАВ, поради наличието на големи промишлени предприятия, висока интензивност на автомобилния трафик в града. Замърсяванията са предимно с ФПЧ₁₀ от отоплението през зимния период, както и от лошата пътна инфраструктура – натрупан пътен нанос и недобро състояние на уличната мрежа в града и основни пътни артерии.

Намаляването на замърсяването на въздуха също е сериозно предизвикателство пред общината. Заради регистрирани превишения на допустимите норми, община Перник е в списъка на общините, които трябва да имат изработена Програма за управление на качеството на атмосферния въздух. Такава програма е разработена и периодично се актуализира, като в последната ѝ актуализация е направено ново моделиране на разпространението на замърсителите и са идентифицирани основните източници, които търпят промяна спрямо предишната програма за управление на качеството на въздуха

Като бенефициент по оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ в Община Перник е разработена програма за качеството на атмосферния въздух на община Перник 2017-2021 г. Новоразработената програма за качеството на атмосферния въздух на община Перник 2017 – 2021 г., се отнася до следните показатели за качество на атмосферния въздух:

- средноденонощна концентрация (СДК) и средногодишна концентрация (СГК) на ФПЧ10;
- средно часова концентрация (СЧК) и средноденонощна концентрация на SO₂;
- средногодишна концентрация на ПАВ;
- средногодишна концентрация на ФПЧ2.5.

Програмата за качество на атмосферния въздух на община Перник и Планът за действие към нея обхващат периода от 2017 г. до 2021 г. Главната им цел е да се предприемат адекватни на местните условия и ефикасни мерки за намаляване на емисиите и достигане на установените норми за КАВ по отношение на проблемните за общината замърсители на въздуха, като се запазят и поддържат нивата на останалите основни показатели за качество на атмосферния въздух под установените за тях норми, с което да се осигури екологичен комфорт на населението.

Към момента на разработването на програмата Община Перник има обявена нова обществена поръчка за разработване на актуализирана Програма за КАВ с период 2022-2028 година.

Изводи и препоръки:

- ✓ Поради текущо регистрирани превишения над допустимите норми, община Перник е в списъка на общините, които трябва да имат изработена Програма за управление на качеството на атмосферния въздух;
- ✓ Качеството на атмосферния въздух за района на община Перник се характеризира като несъответстващо на нормите - ФПЧ10, ФПЧ2,5, серен диоксид и ПАВ, поради наличието на големи промишлени предприятия, висока интензивност на автомобилния трафик в града.
- ✓ В Община Перник замърсяването на въздуха с прахови частици е най-вече в резултат от лоши градоустройствени решения и незадоволителното състояние на уличната мрежа и обществените пространства в населените места.
- ✓ Гъстотата на пътната мрежа на областно ниво, сравнена с тази на аналогични територии на страната, показва втора по големина стойност на национално ниво, значително над средната за страната, което в съчетание с интензивния автомобилен трафик и и недоброто състояние на пътната мрежа и автомобилния парк, са втори по значение фактор допринасящ за качеството на атмосферния въздух, включително във връзка с вторичния унос на отложените върху пътните настилки прахови частици
- ✓ Битово отопление - отоплителните инсталации могат да се разглеждат като източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което ще допринесе за ограничаване на емисиите, свързани с използването на течни и твърди горива, които се характеризират с високо съдържание на сяра.

- ✓ *Започнало е поетапно газифициране на жилищните сгради, част от промишлени предприятия, част от общински административни сгради, вкл. и детските заведения*

3. ВОДИ

3.1. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

Основополагащият закон, уреждащ собствеността и управлението на водите на територията на Р. България е **Закона за водите (ЗВ)**, в сила от 28.01.2000 г., изм. ДВ, бр. 17 от 26 Февруари 2021 г. Целта на закона е да осигури интегрирано управление на водите в интерес на обществото в т.ч. да защити здравето на населението, като създаде условия за:

1. осигуряване на достатъчно количество и добро качество на повърхностните и подземните води за устойчиво, балансирано и справедливо водоползване;
2. намаляване на замърсяването на водите;
3. опазване на повърхностните и подземните води и водите на Черно море;
4. прекратяване на замърсяването на морската среда с естествени или синтетични вещества;
5. намаляване на заустванията, емисиите и изпусканията на приоритетни вещества;
6. прекратяване на заустванията, емисиите и изпусканията на приоритетно опасни вещества;
7. предотвратяване или намаляване на вредните последици за човешкия живот и здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност, свързани с вредното въздействие на водите.

Управлението на водите и на водностопанските системи и съоръжения се осъществява от голям брой институции на *централно, басейново, регионално и местно ниво*, поради което координацията и взаимодействието между тях е от изключително значение за провеждане на успешна политика в разглеждания сектор.

На местно ниво общините чрез общинските съвети и кметовете на общини са натоварени със следните функции, съгласно Закона за водите (ЗВ):

Общинският съвет:

- приема програма за развитието на водоснабдяването и канализацията на територията на общината в съответствие с Плановете за управление на речните басейни, Стратегията за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията, общинския план за развитие и програмата за реализация на общинския план за развитие, с регионалния генерален план на ВиК системите и съоръженията на обособената територия и генералните планове на агломерации над 10 000 е. ж. на ВиК системите и съоръженията;

- приема програма за реструктуриране на търговските дружества - ВиК оператори, в които общината е едноличен собственик на капитала;
- приема и предлага за одобряване от съответните общи събрания на търговските дружества - ВиК оператори, с общинско участие в капитала, програми за реструктурирането им;
- одобрява договорите за възлагане и за контрол на управлението на търговските дружества - ВиК оператори, в които общината е едноличен собственик на капитала;
- изразява становище по разработените от ВиК операторите бизнес планове;
- определя представители на общината в органите за управление на търговските дружества - ВиК оператори, с общинско участие в капитала;
- определя представител на общината в съответната асоциация по ВиК и съгласува мандата му;
- отговаря за координирането на управлението на ВиК системите и съоръженията на обособената територия в предвидените в закона случаи.

Кметът на общината:

1. разработва и предлага за одобрение от общинския съвет програмата за развитие на ВиК системите;
2. осъществява координацията по подготовката и реализацията на проектите за ВиК инфраструктура, които се реализират с безвъзмездна помощ чрез оперативните програми, финансирани от Кохезионния и Структурните фондове на Европейския съюз;
3. предвижда в общите и подробните устройствени планове мероприятията, необходими за развитието на водоснабдяването и канализацията в общината;
4. сключва договорите за възлагане на управлението на търговските дружества - ВиК оператори, в които общината е едноличен собственик, или когато е собственик на над 50 на сто от капитала, ако е оправомощен от общото им събрание;
5. определя основните показатели за дейността на ВиК операторите по предходната точка и за развитието им в съответствие с одобрените от КЕВР бизнес планове, контролира изпълнението им и го отчита пред общинския съвет;
6. участва като представител на общината в съответната асоциация по ВиК;
7. упражнява правата и задълженията на собственик на общински води и водни обекти;
8. издава разрешителни и осъществява контрол в предвидените от закона случаи.

3.2. Състояние на повърхностни води

В Р. България управлението на водните басейни се извършва от четирите Басейнови Дирекции, част от държавната администрация на Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Управлението на водните басейни на територията на община Перник

се извършва от Басейнова Дирекция за управление на водите – Западнобеломорски район (БДЗБР) с административен център гр. Благоевград.

Главна отводнителна артерия за община Перник е р. Струма, в която се вливат протичащите на територията на общината реки. Площта на водосборния басейн на р. Струма възлиза на 1700 кв.км. и обхваща части от четири балкански държави – Република България, Република Гърция, Република Македония и република Сърбия. Най-голям е делът на Република България, възлизащ на 10 797 km², което представлява 9,73% от територията на страната. С тази си площ водосборният басейн на р.Струма е вторият по големина в Република България след този на р.Марица. Той обхваща цялата област Кюстендил, западната част на област Благоевград, около 80% от област Перник и много малка част от област София. В него попадат 21 общини, от които 18 изцяло и 3 частично.

Река Струма има сравнително еднакво развита мрежа от леви и десни притоци. От 24-те реки с дължина над 20 км., които се вливат в р.Струма 12 са левите притоци и също толкова десните. В нея се вливат общо 90 притока с дължина над 5 km, които се разпределят по следния начин:

- Реки над 20 km — 24 броя, в т.ч. река Струмешница — 114 km (най-голям приток);
- Реки между 10 и 20 km — 18 броя;
- Реки между 5 и 10 km — 48 броя.

Формата на водосборната област е силно продълговата като средната ѝ дължина е около 250 км., а средната ѝ ширина е около 40 км., с ясно изразен планински характер, което определя и големия наклон на притоците ѝ. Средната надморска височина на водосборния басейн е 900 м.

Тя е единствената река в Република България, за която не можем да говорим за горно, средно и долно течение в неговия буквален смисъл, защото средната надморска височина на водосбора на средното течение е по-висока от тази на горното. Средната надморска височина на водосбора при гр. Перник е 1018 м, при с. Ръждавица– 884 м, при с. Невестино- 856 м, при гр. Бобошево - 974 м, при с. Крупник - 973 м и при границата - 898 м. Наклонът на реката в сектора до Перник е 65‰, при Перник спада рязко на 5,3‰, в Земенския пролом е 3,7‰, Дупнишкото поле - 3‰ в Петричко-Санданската котловина е 1,5‰.

На територията на водосбора на р. Струма са инсталирани и функционират в момента 33 хидрометрични станции, от които 5 по главната река, а останалите са по притоците ѝ. Те са част от Националната хидрометрична мрежа.

На територията на община Перник протичат и реките : Бучащица, Радуйска, Раснишка, Кривопадалска, Слатинска, Вискярска, Криволица, Матница, Рударщица,

Владайска, Драгичевска, Манищ, Зидарска, Лесковска, Селищнодолска, Конска и Мещичка.

Водните обекти на територията на Басейновата дирекция се отнасят към две категории повърхностни води – „река“ и „езеро“. Към категория „река“ се отнасят речни течения с водосборна площ от 10 кв.км, а като водни тела от категория „езера“ са определени всички обекти с площ на водното огледало по-голяма или равна на 0,5 кв.км. , в т. ч. естествени езера и язовири. Част от водните тела в категория „реки“ са силно модифицирани, т.е. техните характеристики са съществено изменени в резултат на физични промени от човешка дейност, която се изразява в построени язовири във водосбора им. Поради тази причина водните тела категория „реки“, които са силно модифицирани, в следствие на изграден язовир във водосборната им площ са приравнени към типологията на езерата. в териториалния обхват на ЗБР са определени общо 183 бр. повърхностни водни тела. От тях 168 бр. ВТ са определени в категория „река“ и 15 бр. ВТ са определени в категория „езеро“.

Река Струма определя нивото на повърхностните води в района на град Перник. Тя извира от склоновете на Витоша. Река Струма е главният източник на питейни и промишлени води за града. Същевременно тя е и водния обект, в който се заустват всички води от предприятията и от канализационната система. Оттокът на реката се регулира от два язовира – „Студена и „Пчелина“:

- Язовир „Студена — с общ обем от 25,2 милиона куб. м. и се използва за подсигуряване на цялостното водопотребление на град Перник, както и за напояване.
- Язовир „Пчелина — с общ обем от 54,8 милиона куб. м. и се стопаниса от Напоителни системи „Перник“ и не се използва за питейно водоснабдяване.

На територията на общината са изградени микроязовири „Мещица“, „Ярджиловци“ „Расник“ и други по-малки микроязовири.

На база на тези показатели за територията на Община Перник в ПУРБ 2016-2021 г на БДЗБР са идентифицирани повърхностни водни тела от категория „река“ и категория „езеро“, както следва:

Таблица 13 Повърхностни водни тела категория "река" и „езеро“ на територията на община Перник

Код на водното тяло	Име на реката	Име на водния обект	Категория водно тяло	СМВТ/ИВТ/ Естествено водно тяло
BG4ST900R003	Струма от язовир Студена до вливането в река Конска	Струма ST003	река	Естествено
BG4ST900R004	Мещичка	Мещичка ST004	река	Естествено
BG4ST900R1005	Конска	Конска ST1005	река	Естествено
BG4ST900L1001	яз. СТУДЕНА	СТУДЕНА STL1001	езеро	СМВТ

Източник: ПУРБ 2016-2021 г. БДЗБР

Повърхностният отток на територията на общината се формира от дъждовни води, от топенето на снеговете. Честите и продължителни летни засушавания и високите изпарения през летния период водят до пресъхване на малките притоци, а по-големите реки силно намаляват водните си количества.

За оценка на химичното състояние на повърхностните водни тела на територията на общината са ползвани данни от ПУРБ БДДР 2016-2021 г. Съгласно данни от актуализацията на плана за управление на речните басейни (2016-2021 г.), химичното и екологичното състояние на повърхностните водните тела на територията на община Перник е както следва.

Таблица 14 Химично и екологично състояние/ потенциал на повърхностни водни тела на територията на община Перник

№	Код на повърхностното водно тяло	Географско описание на повърхностното водно тяло	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
1	BG4ST900L1001	Яз. Студена	Отлично/добър потенциал	Неизвестно
2	BG4ST900R003	р. Струма от яз. Студена до вливане на р. Конска	Умерено/умерен потенциал	Неизвестно
3	BG4ST900R004	р. Мещичка от изворите до вливане в р. Конска	Умерено	Неизвестно
4	BG4ST900R1005	р. Конска (от кота 840 м.) с десния си приток р. Селска до вливане в р. Струма	Умерено	Неизвестно

Източник: ПУРБ 2016 – 2021 г.

Оценката за състоянието на отделните елементи за качество към 2019 г., изготвена от БДЗБР, на база получените резултати от проведения мониторинг по биологичните елементи за качество, физико-химични показатели, специфични замърсители и приоритетни вещества на повърхностните води през 2019 година. Данните от мониторинг са обработени, анализирани и сравнени съгласно типово-специфичните класификационни системи в Наредба №Н-4 от 14.09.2012 г. за характеризиране на повърхностните води (за показателите, имащи отношение към определяне на екологичното състояние) и Наредбата за стандарти за качество на околната среда (СКОС) за приоритетни вещества и други замърсители от 2010 г. (за приоритетните вещества, които са определящи за химичното състояние на повърхностните води).

✓ р. Струма от язовир Студена до вливането в река Конска- водно тяло BG4ST900R003
През 2019 г., съгласно оценката по биологичните елементи за качество, водното тяло е в лошо екологично състояние (ЕС). Съгласно оценката по физико-химични показатели водното тяло е умерено ЕС. Съгласно оценката по специфични замърсители за 2019 г. водното тяло е в умерено ЕС, като има превишения на следните специфични замърсители над стойностите на стандарти за качество на околната среда (СКОС) – манган, РСВ28, РСВ 52, РСВ 101, РСВ 105 и РСВ 118. Общата оценка въз основа на анализа по тези показатели, определя лошо екологично състояние за водно тяло

BG4ST900R003. Оценката на химичното състояние на водното тяло не е актуализирана през 2019 г.

✓ *р. Мещичка от изворите до вливане в р. Конска – водно тяло BG4ST900R004*

През 2019 г., съгласно оценката по биологичните елементи за качество, водното тяло е в умерено ЕС. Съгласно оценката по физико-химични показатели водното тяло е умерено ЕС. Съгласно оценката по специфични замърсители за 2019 г. водното тяло е в умерено ЕС, като има превишения на следните специфични замърсители над стойностите на стандарти за качество на околната среда (СКОС) – манган. Общата оценка въз основа на анализа по тези показатели, определя умерено екологично състояние за водно тяло BG4ST900R004. Оценката на химичното състояние на водното тяло не е актуализирана през 2019 г.

✓ *р. Конска (от кота 840 м.) с десния си приток р. Селска до вливане в р. Струма – водно тяло с код BG4ST900R1005*

През 2019 г., съгласно оценката по биологичните елементи за качество, водното тяло е в умерено ЕС. Съгласно оценката по физико-химични показатели водното тяло е умерено ЕС. Съгласно оценката по специфични замърсители за 2019 г. водното тяло е в умерено ЕС, като няма превишения на специфични замърсители над стойностите на стандарти за качество на околната среда (СКОС). Общата оценка въз основа на анализа по тези показатели, определя умерено екологично състояние за водно тяло BG4ST900R005. Съгласно оценката на химичното състояние водното тяло в добро химично състояние

✓ *Яз. Студена– водно тяло с код BG4ST900L1001*

През 2019 г., съгласно оценката по биологичните елементи за качество, водното тяло е с максимален екологичен потенциал. Съгласно оценката по физико-химични показатели водното тяло е с умерен екологичен потенциал. Съгласно оценката по специфични замърсители за 2019 г. водното тяло е в добро екологично състояние, като няма превишения на специфични замърсители над стойностите на стандарти за качество на околната среда (СКОС). Общата оценка въз основа на анализа по тези показатели, определя добър екологичен потенциал за водно тяло BG4ST900L1001. Съгласно оценката на химичното състояние водното тяло в добро химично състояние.

3.3. Състояние на подземни води

На територията на община Перник са разположени следните подземни водни тела:

Таблица 15 Подземни водни тека на територията на община Перник

Код на ВТ	Наименование на ВТ
-----------	--------------------

BG4G0001Pg238	Порови води в палеогенски седиментен комплекс на Пернишка котловина
BG4G001PtPz027	Пукнатинни води във Верила-Витошки блок
BG4G1T1T2T3037	Карстови води в Голобърдовски карстов басейн
BG4G00000Q007	Порови води в кватернер - Радомир - Брезник
BG4G00000N015	Порови води в неоген - Брезник-Земен

Източник: БДЗБР

Състоянието на подземните води се оценяват въз основа на информация, която ИОАС изпраща до Басейнова Дирекция „Западнобеломорски район“. За всеки отделен мониторингов пункт, пробонабирането се извършва по схема, както следва:

- 1.) **I група – основни-физико-химични показатели** - разтворен кислород, рН, електропроводимост, нитратни йони, амониеви йони, температура, перманганатна окисляемост, обща твърдост, калций, магнезий, хлориди, натрий, калий, сулфати, хидрокарбонати, карбонати, сух остатък – анализират се всички показатели във всички пунктовете за подземни води сезонно (четири пъти в годината) или на полугодие (два пъти годишно – в пет мониторингови пункта).
- 2.) **II група - допълнителни физико-химични показатели** – нитритни йони, фосфати, желязо (общо), манган – анализират се всички или отделни показатели във всички мониторингови пунктове сезонно (четири пъти в годината) или на полугодие (два пъти годишно).
- 3.) **III група – метали и металоиди** – олово, кадмий, арсен, живак, мед, цинк, никел, хром (общ), хром – тривалентен, хром – шествалентен, обща α – активност, обща β – активност, естествен уран, радий R226 – анализират се всички или отделни показатели във всички мониторингови пунктове веднъж годишно през трето тримесечие, а в четири мониторингови пункта, в които са фиксирани съдържания на радиоактивни компоненти над стандарт съгласно Наредба № 1/2007г. за проучване, ползване и опазване на подземните води – тези показатели се анализират четири пъти в годината.
- 4.) **IV група – органични вещества** – четири пъти в годината е предвидено да се извършват анализи на трихлоретилен и тетрачлоретилен.

Оценката на химичното състояние на подземни водни тела (ПВТ) в БДЗБР се извършва съгласно подход за оценка на химичното състояние на подземните водни тела в две категории – добро и лошо. Подходът е разработен в съответствие с изискванията на Директива 2000/60/ЕС, Директива 2006/118/ЕО за опазване на подземните води от замърсяване и влошаване, Наредба № 1 за проучване, ползване и опазване на подземните води, Ръководство № 18 за състоянието на подземните води и оценка на тенденциите, Ръководство №17 за предотвратяване или ограничаване на преките и непреките отвеждания, и Ръководството за докладване по РДВ през 2016 г.

Основни критерии за оценка на химичното състояние по мониторингови пунктове и по ПВТ са:

- стандартите за качество на подземните води, определени в Приложение № 1 към Наредба № 1/10.10.2007 г., аналогични на стандартите за качество на питейните води в Наредба № 9/16.03.2001 г.;
- стандартите за качество на замърсителите, установени в приложение I на Директивата за опазване на подземните води от замърсяване и влошаване;
- праговите стойности (ПС), определени за всички замърсители и показатели на замърсяване, които характеризират ПВТ, определени в риск да не постигнат добро химично състояние.

Резултатът от извършената обща оценка на химичното и количествено състояние на ПВТ на територията на община Перник, съгласно данни от ПУРБ 2016 – 2021 г. е както следва:

Таблица 16 Количествено и химично състояние на ПВТ на територията на община Перник

Код на ВТ	Наименование на ВТ	Обща оценка на химичното състояние	Обща оценка на количественото състояние	Експлоатационен индекс (разполагаеми ресурси)
BG4G0001Pg238	Порови води в палеогенски седиментен комплекс на Пернишка котловина	добро	добро	84,61 %
BG4G001PtPz027	Пукнатинни води във Верила-Витошки блок	добро	добро	13,33%
BG4G1T1T2T3037	Карстови води в Голобърдовски карстов басейн	добро	добро	2,5%
BG4G00000Q007	Порови води в кватернер - Радомир - Брезник	добро	добро	79,6%
BG4G00000N015	Порови води в неоген - Брезник-Земен	добро	добро	21,07%

Източник: ПУРБ 2016-2021 г., БДЗБР

В следващата таблица са представени определените водни ресурси, допустими за черпене от кладенци за собствени потребности на гражданите на община Перник и максимален брой на кладенците в подземните водни тела на територията на общината.

Таблица 17 Водни ресурси, допустими за водочерпене от ПВТ

Наименование на ПВТ	Код на ВТ	Населено място	Допустимост за черпене водни количества (л/сек.)	Максимален брой кладенци в населено място, бр.
Порови води в палеогенски седиментен комплекс на Пернишка котловина	BG4G00001Pg238	Перник	0,685	82
		Батановци	0,005	1
		Студена	0,011	1

Наименование на ПВТ	Код на ВТ	Населено място	Допустимост за черпене водни количества (л/сек.)	Максимален брой кладенци в населено място, бр.
		Кралев дол	0,018	2
		Планиница	0,005	1
		Мешица	0,028	3
		Кладница	0,039	5
		Витановци	0,023	3
		Богданов дол	0,055	7
		Драгичево	0,047	6
		Селищен дол	0,017	2
		Люлин	0,086	10
		Ярджилковци	0,042	5
		Рударци	0,112	13
		Дивотино	0,100	12
Пукнатинни води във Верила-Витошки блок	BG4G001PtPz027	Големо Бучино	0,070	8
		Селищен дол	0,003	0
		Кладница	0,013	2
		Студена	0,032	4
		Планиница	0,003	0
		Кралев дол	0,026	3
		Вискяр	0,027	3
		Расник	0,054	6
		Чуйпетлово	0,011	1
Карстови води в Голобърдовски карстов басейн	BG4G1T1T2T3037	Боснек	0,039	5
		Перник	1,255	149
		Батановци	0,102	12
		Студена	0,490	58
		Кралев дол	0,398	47
Порови води в кватернер Радомир - Брезник	BG4G00000Q007	Боснек	0,505	60
		Мешица	0,104	12
		Перник	1,664	198
		Студена	0,246	29
		Черна гора	0,005	1
Порови води в неоген - Брезник-Земен	BG4G00000N015	Ярджилковци	0,008	1
		Богданов дол	0,047	6

Източник: БДЗБР

3.4. Състояние на минерални води

Минералните води са разпространени по цялата територия на Република България. Природните условия, в които се формират допринасят за изключително разнообразния им състав, свойства и температурата от 20°C до 100°C, както и обогатяването им с ценни микрокомпоненти и газове, включително и множество биологично-активни микрокомпоненти. Като цяло минералните води на България са чисти. Тяхната висока температура е белег за техния дълбочинен произход, защитеността им от повърхностни влияния и формирането им при специфични условия, които определят лечебните им свойства. За преобладаващата част от българските минерални води е характерна ниската минерализация и солево

съдържание по малко от 1 г/л. Голямото разнообразие на минерални води в България дава възможност те да бъдат използвани за различни по вид цели и стопански дейности.

Съгласно българското законодателство минералните води се ползват чрез предоставяне на концесия или издаване на разрешително за водовземане по реда на Закона за водите от съответния компетентен орган (директор на Басейнова дирекция или кмет на община). Най-значимите находища, разкрити с повече от 500 водоизточника, с доказани качества на минералните води, са изключителна държавна собственост. Те са 102 на брой и са изчерпателно изброени в Приложение 2 на Закона за водите. Останалите находища и проявления на минерална вода са публична общинска собственост.

- Находище на минерална вода - изключителна държавна собственост, намиращо се на територията на община Перник е - Рударци - област Перник, община Перник, с. Рударци, вписана в регистъра с Решение № 13/05.02.2018 г. То попада в регулационните граници на с.Рударци, като водовземните съоръжения са разположени в УПИ № 329, кв.26 по плана на с.Рударци. Находището е от пукнатинно-жилен тип, формирано в скалите на Витошкия плутон на границата на Пернишкия грабен. Водите на находището са с плитка циркуляция и се формират от инфилтрацията на атмосферните валежи в пукнатинно-жилната зона на Витошкия плутон в дълбочина. спрямо температурата на водата, се предполага че водите на находищата циркулират на дълбочина 400-500 м. под повърхността. Най-вероятната област на подхранване на находището са масивите на Витоша планина и Голо Бърдо. Находището е разкрито с три водовземни съоръжения – сондаж № 7, сондаж № 8 и сондаж № 9. Със заповед № РД859/29.12.2015г, министърът на околната среда и водите е утвърдил експлоатационните ресурси на находище „Рударци“, както следва:

Таблица 18 за експлоатационните ресурси на находище „Рударци“

Воден обект	Експлоатационни ресурси от минерална вода			Температура t (C)	Експлоатационни ресурси от хидрогеотермална енергия		
	Q _{ep1} (л/сек)	Q _{ep2} (л/сек)	Q _{ep3} (л/сек)		Q (л/сек)	T (t C)	G (kJ/s)
Находище на минерална вода "Рударци"- водонапорна система, формирана в пукнатинно-жилната зона на Витошкия плутон - изключителна държавна собственост	3.92	5.2	3.92	28-29	0.80 сондаж № 7	13.3	44.58 сондаж № 7
					1.86 сондаж № 8	13.3	103.65 сондаж №8
					6.46 сондаж №9	14	378.94 сондаж № 9
	9.12						

Източник: МОСВ

И технически възможен дебит на водовземното съоръжение – Сондаж № 9 – 6,46 л/сек., при температура 29°C. Лечебно-профилактичните свойства на водата се определят от нейната минерализация и наличието на хидрокарбонатни, сулфатни и натриеви йони. При използване за питейно балнеолечение и балнеопрофилактика оказва благоприятно въздействие при множество заболявания: стомашно-чревни, чернодробни, бъбречно-урологични и др. При използване за външно балнеолечение оказва благоприятно въздействие при заболявания на опорно двигателния апарат. Съгласно РЕГИСТЪР ЗА ВОДОПОЛЗВАНЕ НА МИНЕРАЛНИ ВОДИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ПЕРНИК, ОБЛАСТ ПЕРНИК е вписано разрешително 0161023/14.08.2009г издадено от МОСВ, с титуляр „ Алекс 2002“ ООД, с цел за ползване за отдых, от воден обект „ Рударци“, с разрешен дебит 0,60 л/сек за периода 23 май - 31 август (100 дни) и разрешен годишен воден обем 5 184 м3/годишно.

Друг основен минерален водоизточник е в кв. “Бела вода” с дебит 3.3 л/сек, температура 27°C и експлоатационни запаси на находището 104 хил. м3 .

Зони за защита на водите, съгласно чл. 119а, ал. 1 от ЗВ

Съгласно Закона за водите, зоните за защита на водите включват:

- територията на водосбора на повърхностните водни тела и земната повърхност над подземните водни тела – за питейно-битови нужди;
- водните тела, определени като води за отдых и водни спортове, включително определените зони с води за къпане;
- зони, в които водите са чувствителни към биогенни елементи, включително:
 - уязвими зони;
 - чувствителни зони;
- зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми;
- защитени територии и зони, определени или обявени за опазване на местообитанията и биологичните видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване;

1.) Чувствителни територии

Чувствителни зони

Понятието „чувствителни зони“ е термин от Директива 91/271/ЕЕС и характеризира водоприемник, който се намира или има риск да достигне състояние на еутрофикация – обогатяване с биогенните елементи азот и фосфор. Чувствителните зони в повърхностните водни обекти са тези, определени съгласно критериите, посочени в Приложение №4 към чл. 12, ал. 1 от Наредба № 6/09.11.2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани

във водни обекти (ДВ, бр. 97 от 2000 г.) и със Заповед № РД 970/28.07.2003 г. на Министъра на околната среда и водите.

Уязвими зони

Уязвимите зони, които са замърсени или застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници и уязвими зони в които водите се замърсяват с нитрати от земеделски източници са определени със Заповед №РД-660/28.08.2019 г. на министъра на околната среда и водите. Тези зони са в съответствие с изискванията на Директива 91/676/ЕЕС относно защита на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници. Съгласно горепосочената заповед, в община Перник няма водни тела определени като води, които са замърсени или води, които са застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници

2.) Зони за питейно-битово водоснабдяване

В община Перник основната част от населението ползва вода за питейни нужди от системата на „Водоснабдяване и канализация“ ООД – гр. Перник.

Водоизточниците от които се захранва община Перник са:

- Повърхностни води от язовир „Студена“ и от алпийските водосбори на Витоша (речни водосбори), след пречистване в пречиствателна станция за питейна вода (ПСПВ) на гр. Перник.
- Вода от Витошките водосбори за селата Кладница, Кралев дол, долно Драгичево и кв. Църква на град Перник
- Останалите селища в общината се снабдяват от местни източници.

3.5. Водоснабдителна мрежа

Община Перник се водоснабдява основно от яз. Студена, изграден на р. Струма до с. Студена и пуснат в експлоатация през 1954 г. В язовира се събират водите на р. Струма, р. Матница и р. Кладница, както и води от съседни водосборни, посредством деривационни канали. Максималният капацитет е около 0,5 млн.м³/год. (дебит от 8.00л/сек до 30.00 л/сек) Язовир “Студена” има общ обем 25,2 млн. куб. м и полезен обем 22,9 млн. куб. м., като за питейно-битово водоснабдяване на града се ползват 900 л/сек, а за промишлени нужди - 300 л/сек. Гравитачно водата се довежда до пречиствателната станция за питейни води (ПСПВ) “Перник”, с капацитет 520 л/сек, като е предвидено и разширение за още 220 л/сек. Пречистената вода отговаря на БДС “Вода за пиене”. Външната водопроводна мрежа свързва ПСПВ с помпените станции и водоеми, откъдето се водоснабдяват съответните села или обособени зони от града. Водоснабдителната система включва още помпените станции (ПС) “Калкас”, “Тева”, “Д. Полянов”, “Дивотино” , “Бучино” и редица водоеми. Докато за селата изградеността на водоемите е 100%, за град Перник е само 50%, което е в основата на проблемите във водоснабдяването. За нормализиране на водоснабдяването на града е необходимо доизграждане на предвидените водоеми и разширяване на ПСПВ. На

територията на Общината е изградена още една водоснабдителна група ВС “Рударци–Драгичево”, за водоснабдяване на едноименните села, които са водоснабдени 100%. Тук водоизточници са - водохващане от р. Рударска и Владайският събирателен канал.

Пречиствателната станция за питейни води “Рударци – Драгичево” е с капацитет 50 л/сек., в експлоатация от 1996 г. Водоем с обем 500 м³, изграден на площадката на ПСПВ, захранва високата зона на Рударци, след което по гравитачен път водата се отвежда в напорния водоем за Драгичево с обем 400 м³. От разпределителната шахта на гравитачния водопровод за Драгичево се отклоняват водните количества за захранване на ниската зона на Рударци от водоем с обем 400 м³. Степента на застроеност на водопроводната мрежа е 70%.

Останалите населени места се водоснабдяват, чрез местни водохващания, като селата Чуйпетльово и Радуй не са централно водоснабдени, а в Богданов дол мрежата се изгражда в момента.

Общата дължина на водопроводната мрежа в Общината е около 437 км, като 45 % от нея е за град Перник, а 55 % - за селата. Уличната водопроводна мрежа е с дължина 311 км, като разпределението е подобно - градската мрежа представлява 43% от общата улична мрежа. Дължината на външните водопроводи е почти 126 км, като е разпределена приблизително поравно между град Перник и останалите населени места. Водопроводните отклонения са 19,7 хиляди броя, като 75% от тях са в град Перник.

Така изградената водоснабдителна мрежа осигурява водоснабдяване за 98,7% от населението на община Перник, което е колкото средния показател за страната. Водопроводните мрежи на всички населени места в община Перник са изградени от азбесто-циментови тръби (над 62%), през 60-те и 70-те години на 20 век, които са с отдавна изтекъл амортизационен срок. Физическите загуби на вода надхвърлят 60%, като водят до лошо качество на услугата. Голяма част от тръбите са с малки диаметри (изградените съоръжения са оразмерени за по-малко население), не позволяващи подаване на необходимите количества за задоволяване на питейно-битовите нужди на консуматорите.

През 2020 г. е извършена реконструкция на вътрешната водопроводна мрежа. Подменени са 56 км. водопроводи на територията на общината. Подмяната на водопроводната мрежа е извършена, след въведения на 18.11.2019 г. воден режим на водоподаването в община Перник. Извършена е реконструкция на главен клон II от водоснабдителната мрежа в община Перник. Този клон се намира в района на „Стомана“, където дълги години се е осъществявало металургично производство.

С Решение №371 от 18.12.2020г. на Общински съвет Перник, прието по Протокол №19, т.5 от заседание на Общински съвет Перник, проведено на 18.12.2020г., Общински съвет Перник е дал съгласие Община Перник да сключи договори за поемане на дългосрочен

общински дълг с ДЗЗД „Фонд за устойчиви градове“, в ролята му на Фонд за градско развитие, действащ чрез Обединена българска банка АД и „Фонд за устойчиво градско развитие“ ЕАД, по силата на който да поеме дългосрочен общински дълг за инвестиционен кредит в размер на 5 500 000,00 лв. за финансиране на проекти. Предвидена е рехабилитация на ул. „Освобождение“, кв. „Тева“, гр. Перник, като част ВиК е на стойност 840 067,20 лв, рехабилитация на ул. „Софийско шосе“, като част инженеринг за основен ремонт на водопровод и улична настилка на ул. „Софийско шосе“ от ОТ 191 до ОТ 27, гр. Перник е на стойност 469 866,12 лв., инженеринг – проектиране и строителство на дъждовна канализация на ул. „Софийско шосе“, гр. Перник, на стойност 283 477,25 лв. След приемане на Решение №371/18.12.2020г. на Общински съвет Перник инвестиционният кредит в размер на 5 500 000,00 лв. е усвоен, като е сключен договора за финансиране с фонда и предстои поетапно реализиране на планираните дейности.

За изграждане на ВиК инфраструктура „Водоснабдяване и канализация“ ООД Перник е сключил АДБФП № Д-34-67/21.08.2019 г. за изпълнение на проект „Изграждане на ВиК инфраструктура на обособената територия, обслужвана от „Водоснабдяване и канализация“ ООД гр.Перник“, финансиран по ОП „Околна среда 2014-2020 г“. Проектът е на обща стойност 104 913 130,63 лв. За агломерация Перник се предвижда да бъдат реконструирани и новоизградени довеждащи водопроводи – 16,19 км, рехабилитация на пречиствателна станция, изграждане на 3 бр. нови водоеми, рехабилитация и новоизградена канализационна мрежа – 29,870 км., реконструкция и разширение на ПСОВ Батановци.

На територията на община Перник са изградени 7 помпени станции за пренос и разпределение на водата, както следва:

Таблица 19 Помпени станции на територията на община Перник

№	Местонахождение	Производителност куб.м./год	Бр.помпи
1	КВАРТАЛ ТЕВА	698000	4
2	ПС САМОКОВ, КВ.ДРАГАНОВЕЦ	91000	3
3	ПС МОГИЛИЧЕ	597,000	2
4	ПС ЦЪРКВА	150000	3
5	ХИДРОФОРНА ПС В КВ.МОГИЛИЧЕ	78500	2
6	ПС БУЧИНО В РУДНИК РЕПУБЛИКА	130800	2
7	ПС ДИВОТИНО	-	-

Източник: ВиК ООД,

3.6. Пречиствателни станции за питейни води (ПСПВ)

"ВиК" ООД Перник експлоатира две пречиствателни станции за питейна вода /ПСПВ/.

ПСПВ Перник. Подаваната сурова вода от язовир „Студена“, преминава през водовземна кула с пет отвора до ВЕЦ „Студена“, а след това водата се отвежда по

гравитачен път чрез канал до входяща разпределителна шахта и до съоръженията на Пречиствателната станция за питейна вода (ПСПВ) – град Перник. На площадката на ПСПВ са изградени две пречиствателни станции – ГПСПВ с АКХ филтри и ГПСПВ с пясъчни филтри. ГПСПВ с АКХ филтри е била проектирана, изградена и пуснат в експлоатация през 1954 г. Проектната и мощност е 340 л/сек. Оперативният и капацитет е 240 л/сек. Тази ПСПВ е била в експлоатация до м. април 2007 г. тази ПСПВ е била в експлоатация до м. април 2007 г. В периода м.11.2007 г. – м. 02.2008 г. а кратко отново е била пусната в експлоатация. Станция е спряна отново на 10 февруари 2008 г. Пречистването на водата се извършва само от ГПСПВ с пясъчни филтри, която е в експлоатация от 1976 г. Проектирана е като двустъпална схема, но е изпълнено само второто стъпало – бързи филтри с обща пречиствателна стойност 560 л/сек. През 2020 г. година е извършен аварийен ремонт на градската пречиствателна станция за питейни води (ПСПВ) и е осъществена аварийна връзка между съществуващ утаител на ПСПВ с АКХ филтри и разпределителна шахта на вход на ПСПВ Перник.

ПСПВ Рударци. Пречиствателната станция за питейни води, село Рударци е построена през 1997 г. и е пусната в експлоатация през 1998 г. Проектната мощност е 42 л/сек и оперативен капацитет 37 л/сек. ПСПВ Рударци захранва с вода с.Рударци и с.Драгичево.

Водата от малките водоизточници задължително се обеззаразява с хлор, за да бъде окислена органичната материя и унищожена бактериалната маса, т.е. липса на вредни за здравето бактерии.

Използваната за питейно-битови цели вода е най-строго контролирания природен ресурс. "ВиК" ООД Перник разполага с две лаборатории за контрол на питейни води и една лаборатория за контрол на отпадни води. Лабораториите за питейни води контролират качествата на:

- Суровата/ непречистена/ вода от водоизточниците;
- Водата на изход на всички резервоари и каптажи;
- Водата във водопроводната мрежа;

Качеството на питейната вода на изход пречиствателни станции се следи денонощно, по следните показатели: Органолептични- вкус и мирис; Физикохимични- активна реакция, мътност, цвят, перманганатна окисляемост, амониеви йони, нитрити, нитрати, манган, желязо, електропроводимост, алуминий, хлориди, обща твърдост, калций, магнезий, сулфати, фосфати, флуориди; Микробиологични- микробно число, колиформи, ешерихия коли, клостридиум перфрингенс; Хидробиологични- фитопланктон.

Съгласно изискванията на нормативната база, за всички зони на водоснабдяване "ВиК" ООД Перник има утвърдена Програма за мониторинг на качествата на водата, като лабораторните анализи по програмата се извършват от акредитирана лаборатория. Изпълнението на програмата осигурява ефективен контрол върху качествата на питейната вода, подавана от "ВиК" ООД Перник при активно сътрудничество между местните компетентни органи за осигуряване на безопасна и чиста питейна вода в 125 населени места. Избраните 250 пункта на пробовземане са напълно представителни и са съобразени със спецификата на водопроводните системи, гъстотата на населението и са съгласувани с РЗИ гр.Перник. Постоянният мониторинг включва 277 проби, а периодичният мониторинг включва 70 проби годишно. Програмата за мониторинг е разработена за всички водоизточници, осигуряващи питейна вода във всички населени места на общините Перник, Брезник, Радомир, Земен, Ковачевци и Трън, в които се доставя питейна вода от водния оператор.

РЗИ – Перник извършва непрекъснато наблюдение и контролен мониторинг на качеството на питейната вода, подавана за нуждите на населението на общината. Броят на пунктовете, честотата и вида на мониторинга са съобразени с изискванията на Наредба №9/2001 година на МЗ за качеството на водата, предназначена за питейно – битови цели.

3.7. Канализационна мрежа

В град Перник няма изградена канализация само в кв. „Рудничар“. Уличната канализационна мрежа на гр. Перник е проектирана като разделна, но е изградена в по-голямата си част като смесена. (приблизително 199,5 км. От общо 215 км). Останалата част с обща дължина 15,70 км е разделена – битова 7 км. И дъждовна 8, км. Смесената канализационна мрежа се състои от една мрежа, в която се отвеждат съвместно битовите, промишлените и дъждовните води. Оразмерените количества на дъждовните води превишават многократно тези на битовите и промишлените води и са определящи за големите размери на съществуващите главни колектори. Това поражда чести запушвания и препълвания при дъжд и снеготопене. Малките диаметри на уличните канали и наличието на запушени такива са сред съществуващите проблеми на града. За хидравличното облекчаване на канализационната мрежа са изградени облекчителни съоръжения – дъждопреливници, чрез които по време на дъжд, прииждащите смесени води преливат и се отвеждат в най-близкия приемник. Следният наклон на колекторите е 0,003. Канализацията в гр. Перник е изпълнена с тръби от бетон и стоманобетон с кръгъл и яйцевиден профил. Колекторите са изградени от бетонови тръби на дълбочина между средно ниво и високо ниво на реката. Връзките между тръбопроводите са предпоставка за ексфилтрация и инфилтрация от и в колекторите. В уличните канали има инфилтрация както от амортизираната водопреносна и топлоснабдителна мрежи, така и от високото ниво на подземните води. Тази инфилтрация се движи в граници между 40–50 % по оценка на „ВиК“ ООД - Перник. Главният канализационен колектор, който води към ПСОВ „Перник“ е с обща

дължина 27,91 км (19,26 км градски колектор и 8,65 км отвеждащ колектор) и е изработен от бетонови тръби. Степента на изграденост на Главния колектор е 99%.

Канализационна мрежа има изградена и в гр. Батановци. Общата дължина на мрежата на гр. Батановци по данни от „ВиК“ ООД – гр. Перник е 11 261 м. Съществуващата канализационна система е проектирана и изградена от 4 основни колектора от бетонови тръби с големи диаметри.

В отделни села на общината (Кралев дол, Студена, Кладница, Дивотино) има частично изградена канализация, по-често по смесената система - за дъждовни и отпадъчни води, като обикновено заустването е директно в прилежащи реки и дерета. Особено тревожно е това положение в с. Кладница, където има опасност от замърсяване на яз. Студена. В останалите населени места на община Перник има изградена канализационна мрежа. Голяма част от населението са включили битово-фекалните отпадъчни води в изградени от самите тях примитивни съоръжения, като попивни ями, филтрационни кладенци и т.н.

3.8. Пречиствателна станции за отпадъчни води (ПСОВ)

Съгласно Директива 91/271/ЕЕС от 21.05.1991г. за пречистването на градските отпадъчни води е необходимо да бъде изградено пречиствателно съоръжение. На територията на община Перник е изградена пречиствателна станция за отпадни води в землището на гр. Батановци. Битовите отпадъчни води се отвеждат по колектор с диаметър Φ 1400 мм и дължина 8,65 км (извън града) в съществуващата пречиствателна станция за отпадъчни води. След пречистване те се заустват чрез отвеждащ колектор в приемника река Струма.

ПСОВ третира отпадъчните води, формирани от населението (жители на гр. Перник и гр. Батановци), отпадъчните води от обществено-комуналните потребители и производствените предприятия. Проектирането на градската пречиствателна станция за отпадни води на град Перник е започнало в началото на осемдесетте години на миналия век. Проектирана е при следните параметри:

За притока:

• Q средно дневно	60 000 м ³ /ден
• Q макс. час	900 л/сек
• Q макс. час при дъжд	1 800 л/сек
• Неразтворими вещества	16020 кг/ден
• БПК ₅	191 мг/л = 11460 кг/ден

За изходящите води

- Неразтворени вещества = 50 мг/л
- БПК₅ = 15 мг/л

През 1986 г. са въведени в експлоатация следните съоръжения: решетките, аерираните пясъкозадържатели, биобасейните, вторичните утайтели и изсушителните полета.

През 2000 г., с финансиране от ПУДОС изцяло е завършена строителната част на новите съоръжения за грубо механично пречистване: нова сграда, решетки и нов аериран пясъкозадържател. Също така през 2002 г. се финансира и подмяна на аерационната система в два биобасейна – скара от надупчетни тръби, подмяна на 1 бр. въздуходувка и частичен ремонт на мостовите утайкоочистачи.

По проект „Изграждане на ВиК инфраструктура на обособената територия, обслужвана от „Водоснабдяване и канализация“ ООД гр.Перник“, финансиран по ОП „Околна среда 2014-2020 г“ по АДФП № Д-34-67/21.08.2019 г. е предвижда реконструкция и разширение на ПСОВ Батановци, доставяне и монтаж на SCADA. С изпълнението на проекта ще се разрешат някои от основните проблеми и недостатъци на станцията, които са следните:

- Много високо ниво на инфиртрацията в системата за събиране на отпадни води, което води до много разреждени отпадни води
- Позиционирането на решетките в сградата затруднява тяхното експлоатиране
- От фините решетки са премахнати пръти поради затруднения в работата
- Задържането на плаващи вещества създават експлоатационни проблеми в аерирания пясъкозадържател
- Схемата на пречистване не е пригодена за отстраняване на N и P
- Първичните радиални утайтели не са били използвани никога, тъй като постъпващите в ПСОВ отпадни води са много разреждени, съответно не са използвани никога и разпределителното устройство към първичен радиален утайтел и помпената станция за първични утайки.

В ПСОВ гр. Батановци не се извършва третично пречистване.

3.9. Територии със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН)

Наводненията са едни от най-често срещаните природни бедствия, които регистрират през последните години най-унищожителните си проявления. Наводненията най-често са предизвикани от проливни дъждове и градушки, които освен, че стават причина за икономически проблеми, водят и до проблеми свързани със здравословното състояние на населението в бедстващите райони. Наводненията са причина за огромни щети на заливните зони, засягайки обширни територии с жилищни и промишлени обекти, земеделски земи и горски масиви.

Определените райони със значителен потенциален риск от наводнения по чл. 146г от ЗВ, съгласно ПУРН 2016-2021 г. за територията на община Перник са представени по-долу както следва:

Таблица 20 Райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН)

Код на РЗПРН	Име на РЗПРН	поречие	Код на водното тяло	Населено място	Степен на риск
--------------	--------------	---------	---------------------	----------------	----------------

BG1_APSFR_ST_010	Р. Струма и притоци от гр.Батановци през гр.Перник до с. Драгичево	Струма	BG4ST900R003 BG4ST900R005 BG4ST900R006	Гр. Перник; гр. Батановци; с. Студена; С. Драгичево	Висок
------------------	--	--------	--	--	-------

Източник: ПУРН 2016 – 2021 г., БДЗБР

Данните за минали наводнения за този РЗПРН показват, че през 2005 и 2010г. са регистрирани пет значими наводнения, които са предизвикали множество щети на територията на района. Засегнати са над 1200 жители, жилищни сгради, както и транспортната инфраструктура.

При едно от наводненията в края на 2010 г. е обявено 24 часово бедствено положение по протежението на река Струма, от гр. Батановци до с. Студена и по притоците на Струма в този участък.

В близост над РЗПРН – гр. Перник се намира язовир „Студена“, който би оказал потенциално негативно влияние върху риска от наводнения в района, което обуславя необходимостта от предвиждане на мерки, като ефективно управление на водните нива на язовири и ретензионни водохранилища, както и недопускане на преливане през короната на дигите при поройни валежи, в сравнително малки водосборни области.

С оглед на честотата на наводненията в този район, в ПУРН 2016- 2021 г. се предлага кампания за повишаване на обществената осведоменост и подготвеност, както и създаване на механизъм за координация на действията при възникване на риск от наводнения.

3.10. Идентифицирани източници на замърсяване

Качеството на водите е най-значителния индикатор за въздействието на човешката дейност върху естествената водна среда. Основните източници на замърсявания на водите, от които идват и съответните проблеми са земеделието, промишлеността, транспорта и населените места, като голяма част от тези замърсявания постоянно се изпускат в повърхностните и подземни води. Състоянието на водните тела се определя в зависимост от следните категории значими натоварвания:

- Значими точкови източници на замърсяване на повърхностните води;
- Значими дифузни източници на замърсяване на повърхностните води;
- Значими водовземания от повърхностните води;
- Други въздействия върху повърхностните води - морфологични изменения и регулиране на оттока.

Точкови източници на замърсяване

Точковите източници на замърсяване са битово - фекалните води (БФВ), които се образуват в жилищните и обществените сгради и производствените отпадъчни води

(ПОВ). Битовите води съдържат най-различни органични и неорганични замърсяващи вещества. В канализационните мрежи на населените места протичат както битови, така и производствени отпадъчни води (ОВ). Съставът на ОВ от населените места зависи и от характера на производствените ОВ, които се отвеждат в канализационната мрежа. В битовите отпадъчни води е увеличено съдържанието на синтетични миещи и перилни препарати, които са повърхностно активни вещества. Тяхното присъствие в битовите отпадъчни води и от там във водоприемниците, води до рязко влошаване на условията за постъпване на кислород чрез дифузия. Смесването на непречистени битови отпадъчни води с водите на водоприемниците води до замърсяването им с неразтворени, колоидни и разтворени примеси, до интензивното изразходване на съдържащия се кислород поради наличието на лесно окисляващи се вещества, както и до протичането на вторични процеси на замърсяване (в резултат на анаеробно разлагане).

Дифузни източници на замърсяване

Дифузни източници на замърсяване са от населени места без ПСОВ и без канализация, промишлени зони без канализация, сметища без изолация. При дифузно внесенията вещества от значение са биогенните вещества, пестицидите (препарати за растителна защита) и тежките метали. Проблемите произлизащи от дифузното натоварване на повърхностните води с азот се влияе основно от притока от подземните води (разтворените вещества), а с фосфор се предизвиква основно от ерозията (внесените количества твърди частици). Други замърсявания, които имат значение са стари замърсявания и/или опасни замърсявания на почвата, (включително от депа, аварии), при изоставени минно-технически съоръжения или значително сухо или мокро отлагане от атмосферата.

Морфологични изменения и регулиране на оттока

Морфологични изменения, водят до следните проблеми.

- Проблеми възникнали в резултат на водочерпения за питейно-битови, промишлени, селскостопански, хидроенергийни и др. цели.
- Проблеми от регулиране на оттока - това са проблеми възникнали в следствие изграждане на хидроенергийни съоръжения (МВЕЦ).

Въздействия, свързани с хидроморфологични промени значително се отразяват върху водните организми. Особено силно е въздействието на напречни строителни съоръжения, тъй като се прекъсва проходимостта за онези водни организми, които не са в състояние да преодолеят тези прегради. Прекъсването на естествената дължина на реките, физически изменения на коритото, развитие на инфраструктурата (пътища, мостове), инженерни дейности, земекопни работи са важни и съществени въздействия, които влияят върху натоварването с вредни и биогенни вещества. Често те отнемат на водните организми тяхната жизнената среда и достъпа до хранителни вещества, а с това и възможността им за оцеляване.

Основен замърсител на водни обекти на територията на Община Перник са канализационните системи на населените места, както и липсата на цялостна изградена канализационна мрежа в селата. Липсата на канализационни мрежи води до отвеждане на отпадъчните води в земните пластове или заустване в прилежащи отводнителни канали, дерета и реки. В много от селищата отпадъчните води се отвеждат и в попивни ями. Потенциални източници на значително замърсяване на водите в района на община Перник са следните източници:

- „Топлофикация Перник— АД, ТЕЦ „Република и шламохранилищата;
- „Колхида метал— АД, гр. Перник;
- „Стомана Индъстри— АД, гр. Перник;
- „Айфорос България— ЕАД, гр. Перник;
- „Мини открит въгледобив— ЕООД, гр. Перник;
- Регионално депо за неопасни отпадъци — за общините Перник, Брезник, Земен, Ковачевци, Радомир и Трън.

Изводи и препоръки:

- ✓ *Повърхностните водни тела на територията на общината се намират в отличен до умерен екологичен потенциал/ състояние;*
- ✓ *Всички подземни водни тела на територията на общината се намират в добро количествено състояние и химично състояние, съгласно ПУРБ 2016 – 2021 г. са оценени пет водни тела - BG4G0001Pg238 Порови води в палеогенски седиментен комплекс на Пернишка котловина; BG4G001PtPz027 Пукнатинни води във Верила-Витошки блок; BG4G1T1T2T3037 Карстови води в Голобърдовски карстов басейн; BG4G00000Q007 Порови води в кватернер - Радомир – Брезник; BG4G00000N015Порови води в неоген - Брезник-Земен*
- ✓ *Основен замърсител на водни обекти на територията на община Перник са канализационните системи на населените места и липсата на цялостна изградена канализационна мрежа за населените места на общината, с изкл. на гр.Перник и гр. Батановци.*
- ✓ *Необходимо е реконструкция на пречиствателната станция за отпадни води и поддържането и в изправност и добро състояние, с цел елиминиране на заустването на непречистени отпадъчни води.*
- ✓ *Необходимо е в община Перник да продължи подмяната на част от водопроводната мрежа от страна на ВиК ООД, гр. Перни и община Перник, с цел да се минимизират загубите на питейна вода;*
- ✓ *Необходимо е в община Перник да се осъществи подмяна/изграждане на цялостна канализационна система във всички населени места в общината.*

4. ПОЧВИ

4.1. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

Почвите са национално богатство, ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс, с което опазването им е приоритет както на държавните органи, така и общински органи, физически и юридически лица.

Съгласно Закона за почвите (ЗП), политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на местно ниво се осъществява от кметовете на общини. В рамките на своите правомощия, кмета на общината осигурява участие на обществеността при вземане на решения и разработване на стратегии, програми и планове за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Кметовете на общини имат задължение да разработят Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите в съответствие с Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите за период не-по-кратък от 3 години. Тези програми са неразделна част от общинските програми за опазване на околната среда съгласно чл. 26 от Закона за почвите.

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите се изготвя съгласно Методическите указания за разработване на областни и общински програми, разработени на основание Мярка 1.1.3 от Плана за действие към Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.)

Съгласно Закона за почвите, кметовете на общините правят предложения за включване на площи с увредени почви, към регистър, поддържа от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС), съдържащ информация за местоположението, източника на замърсяване/ увреждане, вида на площта на увреждането, оценка на риска и др.

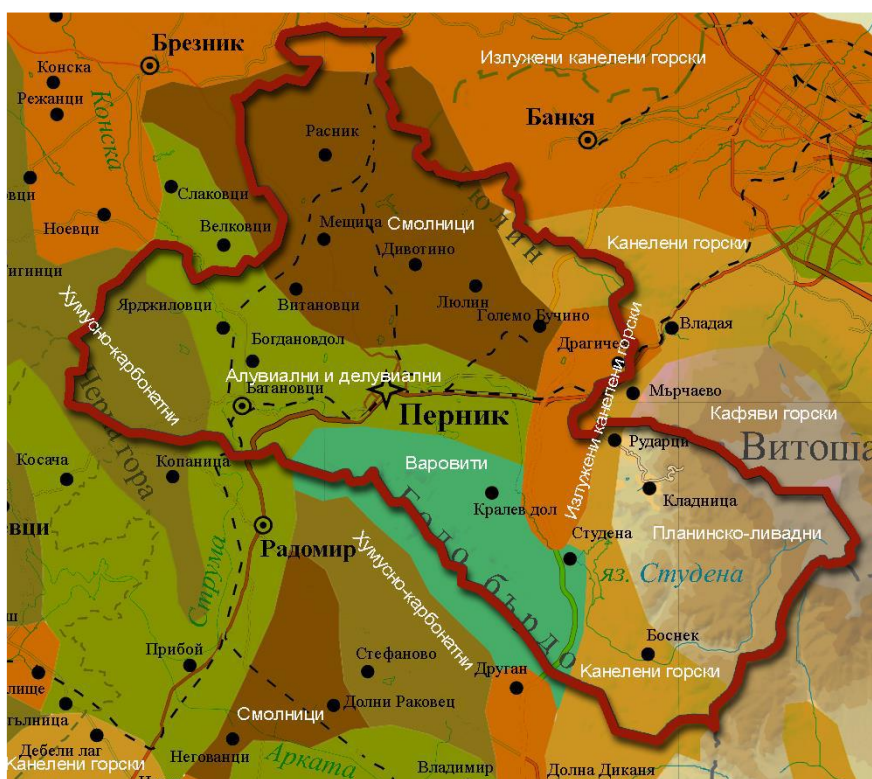
В съответствие със Закона за почвите, кметовете на общините осъществяват контрол върху изгарянето или друга форма на неконтролирано обезвреждане, изоставяне и нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност, включително на селскостопански отпадъци, извън обхвата на приложното поле на Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

4.2. Почвена покривка и разпределение на почвени ресурси

По отношение на почвено-географското райониране на България, общината се отнася към Южнобългарска ксеротермална зона, среднобългарска подзона на канелените горски почви и смолниците, Софийско-Крайщенска провинция, район - Пернишка оградна нископланинска територия. Южнобългарската почвена зона обхваща земите в Южна България с надморска височина до 800 м. Тя се дели на две подзони:

Среднобългарска подзона на канелените горски почви и смолниците, която обхваща Задбалканските котловини, Средногорието, Краището, части от Източна Стара планина, Горнотракийската низина и Южното Черноморие и Южнобългарската подзона на канелените горски почви, която е фрагментарна и обхваща долините на Струма и Места, Източните Родопи и Сакар и Странджа.

Почвите на територията на Софийско-Крайщенска провинция са от I, II, III и IV бонитетна група, класове S1,S3, N1 и N2. В по-тесен обхват, на територията на гр. Перник и на непосредствено прилежащите му терени са разпространени тип наносни почви (Fluvisols, FL, FAO, 1988) (алувиални, алувиално - ливадни, алувиално - делувиални) и по-конкретно подтип бедни наносни почви (Dystric Fluvisols/FLd)(алувиални) (по Нинов, 1997).

Фигура 11 Почвена характеристика на община Перник Източник: ИАОС

На територията на общината преобладават канелени горски почви, алувиални и делувиални, планинско-ливадни почви, както и излужени смолници.

Канелените горски почви основно са разпространени в източната част на общината. От канелети горски почви на територията на общината се срещат два подтипа - типичните горски канелени почви и излужените канелени почви.

Наносните почви, които под това най-общо название, обединяват почвите образувани по поречието на реките формирани върху алувиални наноси – пясъци, чакъли, се срещат по поречието на р. Струма. Тези почви са много млади и непрекъснато се доизграждат и са лишени от много признаци, характерни за пълните почви.

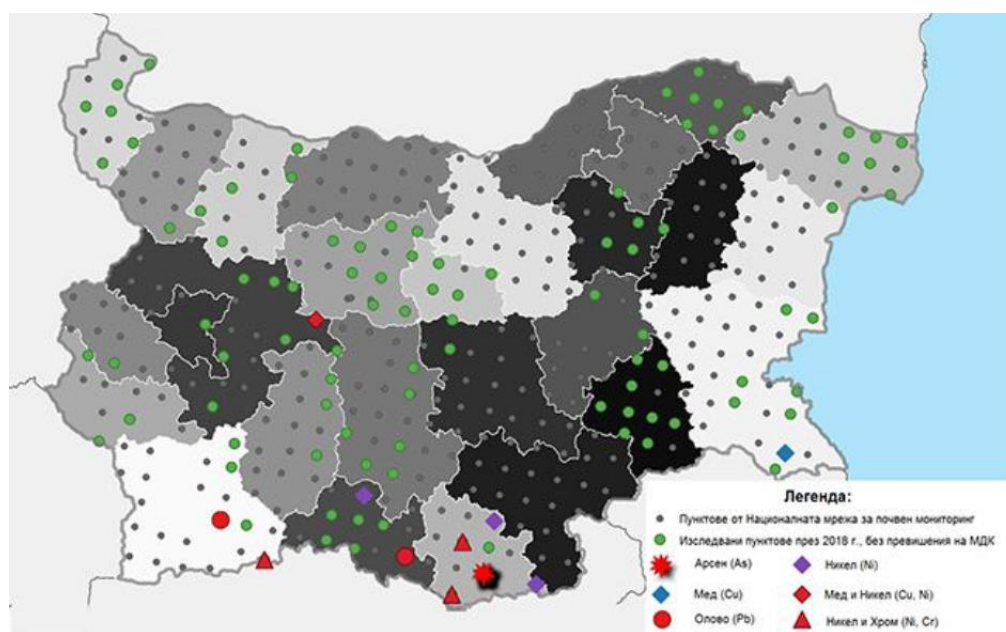
Планинско-ливадни почви се срещат на по-голяма височина на територията на общината, като обхващат основно най-източните части от общината, в подножието на Витоша.

Смолниците заемат голяма територия в северозападната част на община Перник. Смолниците се отличават с твърде своеобразен произход и са характерни за котловинните полета на юг от Стара планина.

Канелените горски почви и алувиални и делувиялни почви, със своите благоприятни физически свойства, са подходящи за отглеждане на зърнени, фуражни и технически култури, зеленчуци и трайни насаждения. Теренните условия и характерът на растителната покривка провокират развитието на водна ерозия и дефлационни процеси. На територията на общината се наблюдават два типа почвени терени според степента на ерозия и дефлация: 1 – извънпланински, с разредена горска покривка и обширни обезлесени участъци, подложени на силна и много силна ерозия, и 2 – безлесни планински райони, подложени на силна и много силна ерозия.

4.3. Състояние на почвите – замърсяване с нефтопродукти, засоляване, вкисляване, запечатване

В съответствие с Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Република България (НДСООСРБ, 2019)¹⁰, през периода 2005 – 2016 г. почвите в страната са в добро екологично състояние по отношение на замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители - Полиароматни въглеводороди (РАВ), Полихлорирани бифенили (РСВ) и Хлорорганични пестициди.

Фигура 12 Пунктове от националната мрежа за почвен мониторинг

Източник: ИАОС

4.3.1. *Замърсяване с тежки метали*

Различните почви имат различна устойчивост към химическо замърсяване, поради което концентрациите на тежки метали – „предохранителни“, „максимално допустими“ и „интервенционни“ са определени в зависимост от редица показатели на почвата като рН, механичен състав, дълбочина, начин на ползване на земите – обработваеми, постоянно затревени, населени места, паркове, спортни площадки и индустриални/ производствени терени (Наредба 3 от 12 август 2008г.). Съгласно данните от проведените наблюдения по пунктове в рамките на Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), почвите в страната са в сравнително добро екологично състояние по отношение на замърсяванията с тежки метали.

Почвите на територията на гр. Перник са силно деградирали, нарушени и значително намалели поради засилено строителство и добивни дейности. Поради наличното плътно застрояване и развита транспортна инфраструктура, почвите в границите на населеното място могат да се отнесат към категорията на антропогенно увредените земи и почви, които от своя страна се разделят на три вида: нарушени, замърсени и деградирали.

Като нарушени земи и почви се определят значителна част от почвите на по-голямата площ от територията на гр. Перник.

Замърсените земи и почви в градския район са факт. Замърсяване с тежки метали може да се установи до по-големите и натоварени транспортни артерии, както и в района на кръстовищата. За по-големите градове с развита промишленост, към които град Перник се отнася, се наблюдава тенденция на завишени концентрации на олово, кадмий и цинк. На територията на Пернишка област екологично замърсените земи с цинк и олово, съгласно ПМС № 50/10.03.1993г. (ДВ бр. 24/ 26.03.1993г.), са общо 2 500дка, разпределени както следва: кв. „Църква“ гр. Перник – 1500 дка; с. Кралев дол – 500 дка; кв. „Калкас“ гр. Перник – 500 дка. Като източник на замърсяването е посочена „Стомана“ – АД, гр. Перник. (Съгласно Доклад за състоянието на околната среда за 2020 г. на РИОСВ София.) Като цяло съдържанието на тежки метали в почвите не превишава „Максимално допустима концентрация“ (МДК).

Замърсяване с нефтопродукти се наблюдава, най-често в локални участъци - в близост до бензиностанции, гаражи, паркинги, също в района на ж.п. инфраструктури и др. За територията на община Перник няма терени, трайно замърсени с нефтопродукти.

Техногенно засоляване на почвите, като увреждане, обикновено възниква край основната пътна мрежа. Предизвикано е от използването на соли в течно и твърдо състояние срещу залежаването на пътните платна.

4.3.2. *Замърсяване на почвата с нитрати*

Излезлите от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност представляват опасни отпадъци и за тях се прилагат съответните

разпоредби на ЗУО, касаещи третиране на тези отпадъци. За повишаване на добивите от земеделска продукция при обработването на земеделските земи в района на общината се използват естествени и изкуствени торове. На територията на община Перник се е наложила практиката за прилагане на добрите земеделски практики с използване на течна торова маса. Няма данни от Националната система за мониторинг на почви на почвени проби от района за замърсяване с нитрати вследствие предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи.

4.3.3. Ерозия на почвата

Ерозията на почвата е явление, свързано с отделяне и пренасяне на почвени частици чрез вятър, дъждовни и поливни води, при протичане на естествени и/или антропогенни процеси. Загубата на почвен материал оказва съществено влияние върху функциите на почвата, както в мястото на проявлението на ерозията, така и върху прилежащите територии.

Ерозията води до намаляване на дълбочината на коренообитаемия слой, количеството на хранителните елементи и запасите на почвена влага, изчерпване на филтриращия и буферния капацитет на почвата, намаляване на съдържанието на почвено органично вещество, загуба на биоразнообразие, деградация на почвената структура, образуване на почвена кора, разпространение и акумулация на замърсители във водните течения и в зоните на акумулация на наноси.

На територията на Пернишка област се наблюдават проблеми по отношение на почвената ерозия. Наклоните на терените, интензивността на валежите, както и почвените условия, са част от факторите, които определят интензивността на ерозията. Скоростта на ерозия е различна при различните типове растителна покривка. Естествената ерозия се ускорява под влияние на човешката дейност. Видът на почвообработките и начина на трайно ползване на земите са основните фактори определящи на процеса на водоплощна ерозия, ако се изключат природните и климатични фактори. На територията на Община Перник силно ерозиралите терени са в резултат на добивната дейност. Ветровата ерозия в община Перник е оценена с много слаб риск до 0.5 t/ha/y.

4.3.4. Вкисляване и засоляване на почвите

Вкисляването на почвите се дължи на емисии от промишлени процеси, природни биохимични цикли, а за обработваемите почви - и от едностранчивото (без фосфор и калий) торене с азотни торове. До осемдесетте години на миналия век държавата предприемаше действия, чрез финансиране на мероприятия целящи намаляване и ограничаване на вкислените почви (варуване, гипсуване) на засегнатите райони и прилагане на подходящо екологосъобразно земеделие. Понастоящем тези мерки са

силно ограничени. По данни на РИОСВ – Перник⁴, на територията на общината няма киселини, засоленни или механично увредени почви.

В съответствие с изискванията на чл.26 от ЗП, като неразделна част към настоящата програма е изготвена програма за почвите, представена като Приложение №1.

4.3.5. Нарушаване на земите и почвите от добивната промишленост

Съгласно Закона за подземните богатства, Министерството на енергетиката е държавният орган, отговорен за упражняване на контрол върху дейностите по добиване на подземни богатства, включително и изпълнението на проекти за рекултивация.

Още от началото на XX век Перник е основен производител на въглища в страната. До 1960 г. производството на въглища е изключително интензивно, като в последствие поради изчерпване на въглищните залежи значението на тези мини намалява.

На територията на общината се извършват геолого-проучвателна, минно-добивна и преработвателна дейност. Към настоящия момент по данни от Националния концесионен регистър са обявени 15 концесии за добив на подземни богатства на територията на общината, от които 6 за добив на доломитни доломитни варовици, 5 за добив на доломити, 2 за добив на въглища и по една концесия за варовици и трахиандезити.

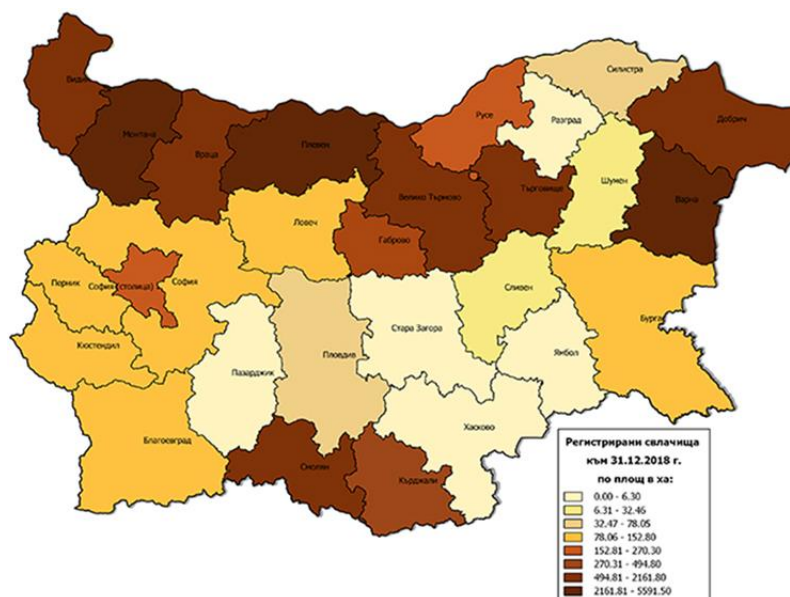
4.4. Свладища и нарушени терени

Свладищата нанасят щети върху инженерната инфраструктура и облика на територията във всички области в страната. Активизирането на свладищата се обуславя от неблагоприятни природни явления като земетресения, движения на разломи, колебания в нивата на подземни води и др. В отключването на свладищните процеси въздействие може да окаже и човешката дейност – при извършване на дълбоки изкопи, прекарване на пътища, добив на полезни изкопаеми и др. Като цяло в България тенденцията е към увеличаване на свладищните процеси, като те обикновено се засилват след снеготопене и обилни валежи.

Дейностите по регистрирането и мониторинга на свладищните райони на територията на Република България, в т.ч. абразионните и ерозионните процеси по Черноморското и Дунавското крайбрежие, се осъществяват от Министерството на регионалното развитие и благоустройството чрез Държавното дружество по геозащита със седалище гр. Варна и неговите клонове в градовете Перник и Плевен. Наблюдаваната от „Геозащита“ ЕООД – клон Перник територия, включва областите: гр. София, София – област, Перник, Кюстендил, Благоевград, Пазарджик, Пловдив, Смолян, Стара Загора, Хасково и Кърджали.

⁴ Съгласно изменението и допълнението на Правилника за устройство на дейността на регионалните инспекции по околната среда и водите, публикуван в Държавен вестник, бр. 54 от 16.06.2020 г., РИОСВ-Перник се обединява с РИОСВ-София.

На следващата фигура е представено разпределението на площите в страната, засегнати от свлачищни процеси. (фигура № 13).

Източник: ИАОС

Фигура 13 Разпределение на площите засегнати от свлачищни процеси в България, ха

На територията на община Перник има регистрирани осемдесет свлачища. Най-много свлачища има в землищата на гр. Перник, с. Драгичево, с. Рударци.

Изводи и препоръки:

- ✓ Град Перник и районът около него са антропогенизирани и съответно почвите и земите са повлияни от това. Като цяло, почвите за района на общината се намират в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи /органично вещество, съдържание на тежки метали и металоиди и устойчиви органични замърсители;
- ✓ На територията на община Перник се е наложила практиката за прилагане на добрите земеделски практики в следствие на което, почвите в района не са замърсени с нитрати, както и в резултат на предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи;
- ✓ Проблеми по отношение състоянието на почвите се явяват периодичните паления на стърнища и замърсявания с отпадъци, в резултат на което се нарушават почвените функции в най-плодородния (хумусен) слой и намаляват плодородието и самопочистващата способност на почвите;
- ✓ На територията на Пернишка област се наблюдават проблеми по отношение на почвената ерозия. На територията на Община Перник силно ерозирали терени са в резултат на добивната дейност;
- ✓ На територията на община Перник има регистрирани осемдесет свлачища, категоризирани като съвременни, които оказват неблагоприятно влияние върху

инженерната инфраструктура и облика на територията;

- ✓ *В местата, където съществува опасност от ерозионни процеси, превантивни мерки следва да бъдат следните:*
 - *своевременно залесяване на площите с ерозионна опасност с подходящи дървесни видове.*
 - *сечищните отпадъци да се използват за запълване на стръмни дерета;*
 - *при строеж на нови пътища да се предвидят мерки за недопускане развитието на ерозионни процеси чрез изграждането на отводнителни съоръжения;*

5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗОНИ, ГОРИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ

5.1. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

Правомощията на общините в областта на „Натура 2000“ и биоразнообразието са разписани в Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и Закона за защитените територии (ЗЗТ), и най-общо се свежда до:

Закон за защитени територии (ЗЗТ)

1. Кметовете на общините правят предложения за обявяване на национални и природни паркове.
2. Представители на общините участват в комисии, назначени от Министъра на околната среда и водите за обявяване на защитени територии.
3. Общините - собственици на гори, земи и водни площи в защитените територии извън тези, които са обект на изключителна държавна собственост, осъществяват тяхното стопанисване, опазване и охрана, съгласно разпоредбите на този и други специални закони.
4. Съответните общини съгласуват плановете за управление на резервати и поддържани резервати, природни забележителности и защитени местности преди тяхното утвърждаване от министъра на околната среда и водите.
5. Органите на местната власт се задължават да оказват съдействие на служителите от парковата охрана при изпълнение на служебните им задължения.
6. Кметовете на общини са длъжни да спират дейности и строителство в предоставени за ползване гори, земи и водни площи в защитени територии - държавна, общинска и частна собственост, извършвани в нарушение на утвърдените плановете за управление и устройствени и технически плановете и проекти.
7. Нарушенията по чл. 81 и 83 от Закона се установяват с акт на длъжностно лице, определено от министъра на околната среда и водите или от министъра на земеделието, храните и горите, или от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите, или от кмета на общината. Наказателните постановления се издават съответно от министъра на околната среда и водите,

от министъра на земеделието, храните и горите, или от кмета на общината, или от упълномощени от тях лица.

Закон за биологичното разнообразие (ЗБР):

Общините, в сферата на своята компетентност:

1. осъществяват дейности по опазване на биологичното разнообразие;
2. интегрират опазването на биологичното разнообразие и устойчивото управление на биологичните ресурси във всички планове, проекти, програми, политики и стратегии в съответния сектор, като включват в тях преди всичко дейности по опазване на биологичното разнообразие, в съответствие с приоритетите на ЗБР, на Националната стратегия и на Националния план за опазване на биологичното разнообразие;
3. разработват и внедряват планове за управление на защитени зони и планове за действие за приоритетни растителни и животински видове;
4. сътрудничат с други компетентни органи, когато дейностите имат взаимосвързани или натрупани ефекти върху биологичното разнообразие или когато тяхната компетентност засяга един и същ обект или територия;
5. организират отраслови системи за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие и на защитените зони и създават бази от данни и географски информационни системи за характеристиките им, като предоставят на Министерството на околната среда и водите информация, съгласувана по вид и период на представяне;
6. финансират приоритетно научни изследвания и дейности, свързани с опазване на биологичното разнообразие и устойчивото управление на биологичните ресурси;
7. използват резултатите от проучването на биологичното разнообразие при изготвянето на планове, проекти, програми и политики в сектора или между секторите;
8. контролират дейността на собствениците или ползвателите на земи, горски територии и водни площи, включени в Националната екологична мрежа;
9. санкционират нарушители в предвидените в този закон случаи;
10. осъществяват международно сътрудничество по въпроси от обща загриженост, свързани с опазване на биологичното разнообразие и защитените зони.
11. общините - собственици и ползватели на горски територии, земи и водни площи в Националната екологична мрежа, осъществяват тяхното стопанисване и охрана съгласно разпоредбите на този закон и другите специални закони.
12. кметовете на общини спират дейности и строителство в гори, земи и водни площи - държавна, общинска и частна собственост, извършвани в нарушение на утвърдените планове за управление и устройствени и технически планове и проекти.

13. Нарушенията по чл. 124, ал. 1 и 3, чл. 125 и чл. 128 от ЗБР в се установяват с акт на длъжностно лице, определено от Министъра на ОСВ, или от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите, от областния управител или от кмета на общината. Наказателните постановления се издават съответно от министъра на околната среда и водите, от министъра на земеделието, храните и горите, от областния управител или от кмета на общината, или от оправомощени от тях лица.

5.2. Национална екологична мрежа (НЕМ)

Националната екологична мрежа (НЕМ) се изгражда според изискванията на Закона за биологичното разнообразие. Нейните цели са: дългосрочно опазване на биологичното, геологично и ландшафтно разнообразие; осигуряване на достатъчни по площ и качество места за размножаване, хранене и почивка, включително при миграция, линееене и зимуване на дивите животни; създаване на условия за генетичен обмен между разделени популации и видове; участие на Република България в европейските и световни екологични мрежи; ограничаване на негативното антропогенно въздействие върху защитени територии.

Националната екологична мрежа (НЕМ) най-общо включва:

- защитени зони като част от Европейската екологична мрежа „НАТУРА 2000“, обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР);
- защитени територии, обявени по реда на Закона за защитените територии (ЗЗТ);

Към настоящият момент в България са обявени 1015 защитени територии, които обхващат приблизително 5,3 % от територията на страната. Според Закона за защитените територии, защитените територии са 6 категории: резервати (55), национални паркове (3), природни забележителности (348), поддържани резервати (35), природни паркове (11), защитени местности (563).

Натура 2000 е общеевропейска мрежа, съставена от защитени зони, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие. Местата, попадащи в екологичната мрежа, се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците).

5.3. Защитени територии

Законът за защитените територии (Обн. ДВ. бр.133 от 11 Ноември 1998 г., посл. доп. ДВ, бр. 21 от 12 Март 2021 г.) урежда категориите защитени територии, тяхното предназначение и режим на опазване и ползване, обявяване и управление. Със закона за защитените територии са обособени шест категории защитени територии:

1. резерват;
2. национален парк;
3. природна забележителност;
4. поддържан резерват;
5. природен парк;
6. защитена местност;

За всяка от горепосочените категории в ЗЗТ са определени съответен режим на защита и допустими видове дейности на човешка намеса.

За природни паркове се обявяват територии, включващи разнообразни екосистеми с многообразие на растителни и животински видове и на техните местообитания, с характерни и забележителни ландшафти и обекти на неживата природа.

Природните паркове се управляват с цел:

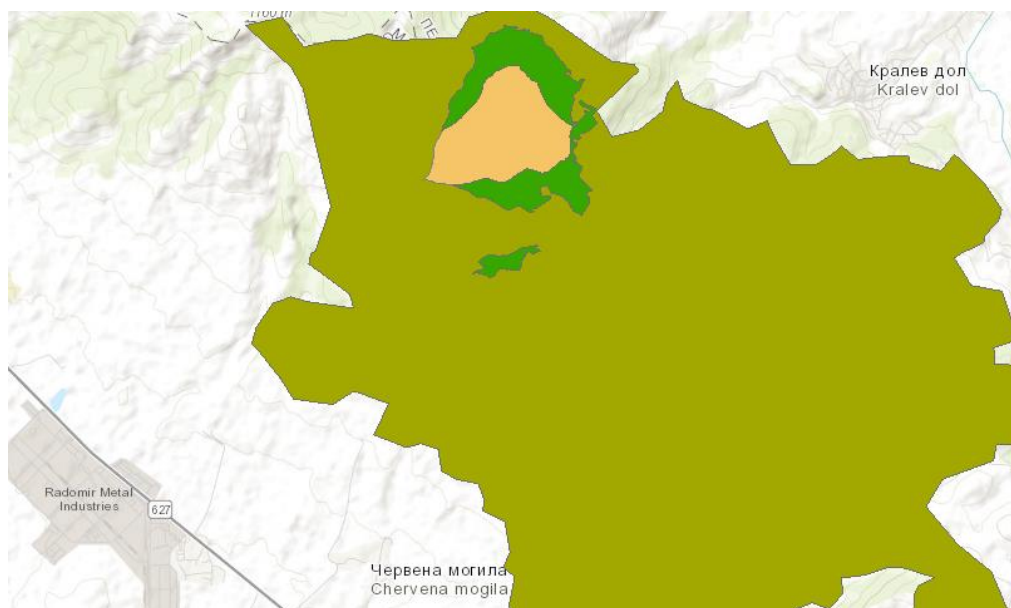
- поддържане на разнообразието на екосистемите и опазване на биологичното разнообразие в тях;
- предоставяне на възможности за развитие на научни, образователни и рекреационни дейности;
- устойчиво ползване на възобновимите природни ресурси при запазване на традиционни форми на поминък, както и осигуряване на условия за развитие на туризъм. За защитени местности се обявяват:
- територии с характерни или забележителни ландшафти, включително такива, които са резултат на хармонично съжителство на човека и природата;
- местообитания на застрашени, редки или уязвими растителни и животински видове и сообщества. Защитените местности се управляват с цел:
- запазване на компонентите на ландшафта;
- опазване, поддържане или възстановяване на условия в местообитанията, отговарящи на екологичните изисквания на видовете и сообществата – обект на защита;
- предоставяне на възможности за научни изследвания, образователна дейност и екологичен мониторинг;
- предоставяне на възможности за туризъм и за духовно обогатяване.

На територията на община Перник са обявени една защитена местност „Белите кладенци“, в землището на с. Кралев дол, част от Природен парк Витоша се намира на територията на общината, поддържан резерват „Острица“, намиращ се в землището

на гр.Перник, както и природната забележителност „ Пещера Духлата“, в землището на с.Боснек.

5.3.1.Защитена местност „Белите кладенци “ е с обща площ 128,1 ха, разположена в землището на гр.Перник, с.Кралев дол, община Перник и гр. Радомир, община Радомир, с код в регистъра на ИАОС 464. Защитената територия, първоначално е обявена със Заповед №РД-529/12.07.2007 г., обн. ДВ бр. 529/2007 г.

Регламентираният режим на защита включва забрана на строителство на сгради и пътища от републиканската пътна мрежа, разкриване на кариери, промяна на водния режим и на естествения облик на местността; В територията на защитената местност се забранява използване на химически средства за растителна защита. Забранява се лагеруване и палене на огън извън определените места и залесяването с неприсъщи за района дървесни видове; В защитената местност се разрешава извеждане на сечи, предвидени в горите със специално предназначение, като съществуващите гори със специално предназначение запазват своя статут. Също така се разрешава провеждане на ловностопански мероприятия както и паша на домашни животни /без кози/ в определените с лесоустройствения проект пасищни площи и в поземления фонд. Разрешено е косене на сено и селскостопанска дейност традиционно провеждана в района.

Източник: ИАОС

Фигура 14 Защитена местност "Белите кладенци"

5.3.2. Природен парк „Витоша “ е с обща площ 27079,11 ха, разположена в землището на с.Боснек, с.Кладница,с.Рударци и с.Чуйпетлово община Перник, с. Горна Диканя общ. Радомир, с.Ковачевци и с. Ярлово – община Самоков, гр. София, с Бистрица, с.Владая,с.Железница и с. Мърчаево общ. Столична, с код в регистъра на ИАОС 1. Защитената територия, първоначално е обявена с постановление на Министерски съвет № 15422 /27.10 1934 , бр.178/1934 на Държавен вестник. В последствие площта е

увеличена с постановление на Министерски съвет № 621 /01.08.1952г, бр.621-1952 г на Държавен вестник, със заповед № РД1075/23.11.1981г, бр.101/1981 г на Държавен вестник. През 1991 година, отново със заповед № 82/08.02.1991 година се присъединяват територии. През 2000 година със заповед № РД349/14.07.2000 г МОСВ прекатегоризира Народен парк „ Витоша“, със заповед № РД 179/01.03.2004 г се прави отново промяна в площта като се увеличава. През 2005 година с решение № 305/22.04.2005г, на Министерски съвет, обнародвано в държавен вестник бр.38/2005г се приема План за управление на Природен парк „ Витоша“. Целта на обявяване на Природен парк „ Витоша“ за защитена територия е да се обявят за строго охранителен периметър и природен парк, с резерватите в него, горите и пасбищата-ййлаци в планина Витоша.

Регламентираният режим на защита включва забрана за ловуване извън границите на ГС „ Витошко“, забранява се безпокоенето на дивите животни, както и събирането и унищожаването на яйцата на птиците и повреждането на гнездата им. Забранява се късането на цветя, чупенето на клони, както и други дейности, с които се поврежда растителността. Забранява се извеждането на сечи освен санитарни и отгледни до приемането на устройствен проект. Забранява се събирането на билки и горски плодове за търговски и промишлени цели.

Защитената територия Природен парк „ Витоша“ се припокрива (частично или пълно) с:

1. Природна забележителност: ПЕЩЕРАТА ДУХЛАТА
2. Резерват: БИСТРИШКО БРАНИЩЕ
3. Резерват: ТОРФЕНО БРАНИЩЕ
4. ЗЗ по двете директиви: Витоша

5.3.3. Поддържан резерват „Острица“ е с обща площ 135,99 ha, разположен в землището на с. Кралев дол, община Перник и гр. Радомир, община Радомир, с код в регистъра на ИАОС 19. Защитената територия първоначално е обявена със Заповед № 318/20.02.1961, обнародвана в бр. 31/1961 на Държавен вестник. През 1961 година със заповед № 318 е прекатегоризирана, а със заповед № 775/29.03.1972 година обнародвана в бр.30/1972 на ДВ е променена площта, като е увеличена. В последствие са направени още три промени, като със заповед № 378/15.10.1999 е прекатегоризирана, а през 2002 година е Приет план за управление, със заповед № РД 590/04.07.2002г. Със заповед № РД 41/19.01.2015 е актуализирана площта, като отново е увеличена.

Защитена местност „ Острица“ е обявена с цел запазване на естествено находище на ценни растителни екземпляри. До утвърждаване на план за управление в поддържания резерват се разрешава извършване на следните дейности: Поддържащи мероприятия, с цел запазване на ценните тревни видове и съобщества и паша на овце след 20-ти юли, както и регулиране числеността на дивите свине от 01.10. до 31.12.;

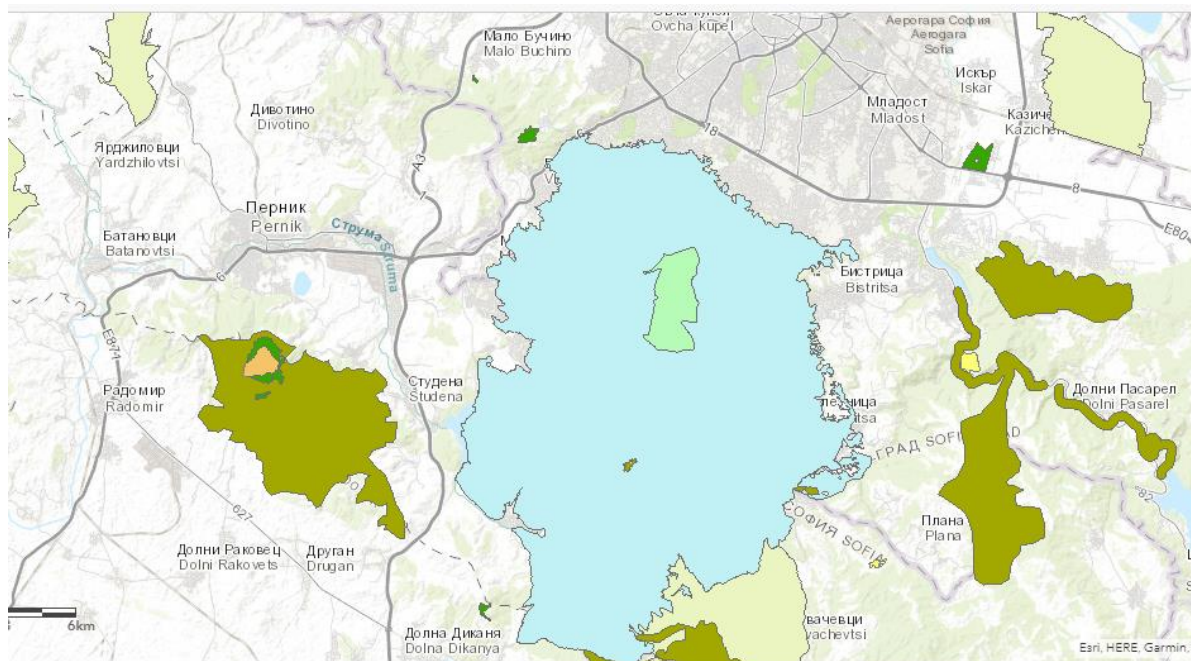
5.4. Защитени зони

Защитените зони (ЗЗ) са територии, предназначени за опазване или възстановяване на благоприятното състояние на включените в тях природни местообитания, както и на видовете в техния естествен район на разпространение. България се нарежда на второ място в ЕС с процент от територията, попадащи в мрежата „Натура 2000“ (34.3% или 3 905 989 ха обща площ). Освен защитените територии, обявени по реда на ЗЗТ, на територията на общината са разположени и зони под специална защита по единната европейска мрежа НАТУРА 2000. Мрежата гарантира поддържането, и където е необходимо възстановяването на благоприятния природозащитен статус на природните местообитания и местообитанията на съответните видове в естествената им област на разпространение.

На територията на община Перник попадат изцяло или частично четири защитени зони по реда на ЗБР, както следва:

- BG0000113 „Витоша“ - ЗЗ по двете директиви;
- BG0002101 „Мещица“ - ЗЗ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна; по директивата за птиците
- BG0002089 „Ноевци“ – ЗЗ по директивата за птиците
- BG0001375 „Острица“ – ЗЗ по директивата за местообитанията

На фигурите по-долу са представени графично границите и обхвата на защитените зони, попадащи на територията на община Перник.

Източник: ИАОС

Фигура 15 Граници и обхват на Витоша (Код в регистъра: BG0000113)

1.) 33 „Витоша“, с код BG0000113

Защитена зона „Витоша“ е вписана в регистъра на защитените зони с код J – Защитена зона по Директива за птиците и защитена зона по Директива за местообитанията. Общата площ на зоната е 27 102.11 дка. Защитената зона е обявена със Заповед №РД-763 от 28.10.2008 г., обн. ДВ, бр. 99/2008 г. на Министъра на околната среда и водите. Със заповед № РД 271/31.03.2021 г. обнародвана в държавен вестник 41/2021 г., е вписана промяна.

Зоната заема части от общините Перник (в землищата на селата Боснек, Кладница, Рударци и Чуйпетлово), Радомир (с. Горна Диканя), общ. Самоков (с. Ярлово) и Столична община (район Витоша, с. Бистрица, с. Владая, с. Железница, с. Мърчаево). 33 „Витоша“ отстои в източна посока на 4 км по права въздушна линия от най-близкия квартал на гр. Перник разположен от другата страна на пътя София – Кулата. Предвид обширната площ, защитената зона попада в територии контролирани от РИОСВ – София и РИОСВ - София – район Перник.

Защитената зона е обявена с цел опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние както и за възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Видове по чл. 6, ал.1, т.3 от Закона за биологичното разнообразие:

Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Червена чапла (*Ardea purpurea*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Червена каня (*Milvus milvus*), Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Голям креслив орел (*Aquila clanga*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraetus pennatus*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Лещарка (*Bonasa bonasia*), Планински кеклик (*Alectoris graeca*), Голяма пъструшка (*Porzana porzana*), Средна пъструшка (*Porzana parva*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), Пернатонoga кукумявка (*Aegolius funereus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълавач (*Picus canus*), Черен кълавач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълавач (*Dendrocopos medius*), Белогръб кълавач (*Dendrocopos leucotos*), Сирийски пъстър кълавач (*Dendrocopos syriacus*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбрица (*Anthus campestris*), Червеногръба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius*

minor), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР: Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипна ветрушка (Керкenez) (*Falco tinnunculus*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Средна бекарина (*Gallinago gallinago*)

В границите на защитената зона се забранява:

- залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения
- използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади
- използването на неселективни средства за борба с вредителите по горите;
- намаляването площта на крайречните гори от местни дървесни видове.

Защитената територия Природен парк „ Витоша“ се припокрива (частично или пълно) с: Природна забележителност: ПЕЩЕРАТА ДУХЛАТА, Резерват: БИСТРИШКО БРАНИЩЕ, Резерват: ТОРФЕНО БРАНИЩЕ, 33 по двете директиви: Витоша.

2. 33 „Мешица“, с код BG0002101

Защитена зона „Мешица“ е вписана като Защитена зона по Директива за птиците. Общата площ на зоната е 3416,32 хка. Одобрена е с Решение на Министерски съвет № 809/06.11.2008 г., обн. ДВ, бр. 108/2008 г. С приемане на План за управление със Заповед No.РД-365 от 28.05.2015 г., бр. 45/2015 на Държавен вестник е обнародвана промяна. Зоната заема части от областите Перник и София, като в обхвата на община Перник са включени землищата на селата с. Вискяр, с. Витановци, с. Мешица, с. Радуй, с. Расник. 33 „Мешица“ отстои на 3 км в северозападна посока от най-близката махала на гр. Перник (Бенева махала) и на 5,6 км от основната част на населеното място Защитената зона попада в територии контролирани от РИОСВ – София и РИОСВ – София – район Перник.

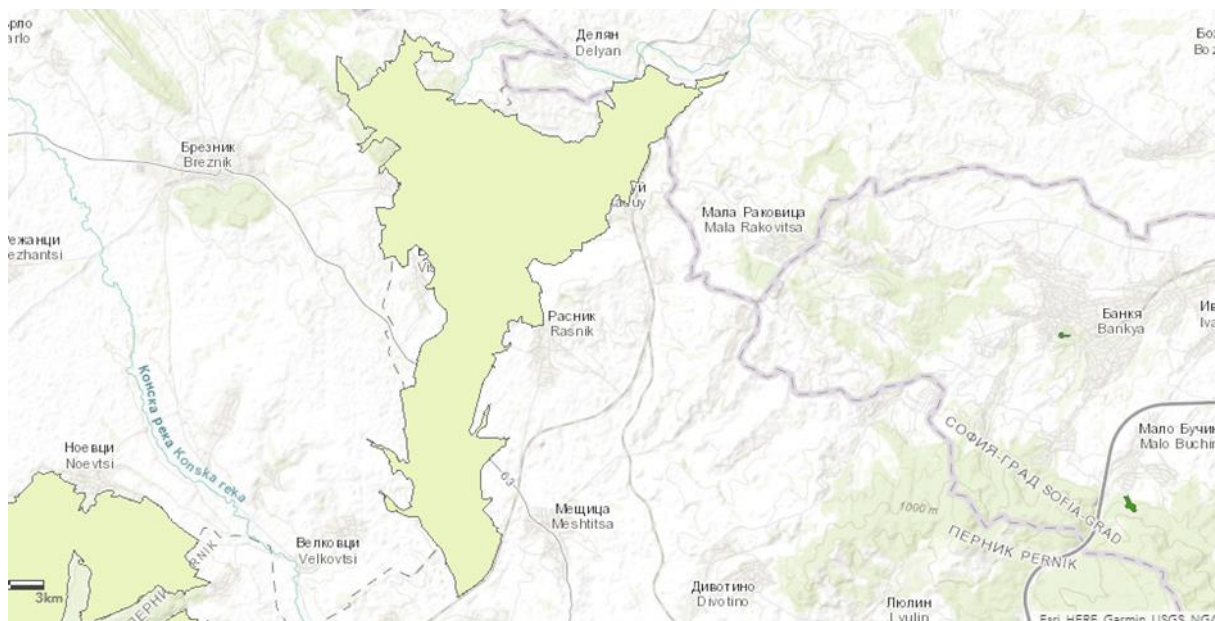
Цели на опазване:

- Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
- Възстановяване на местообитанията на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване – Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР: Ливаден дърдавец (*Sorexorex*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*).

В границите на защитената зона се забранява: залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения. Забранява се

използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади. Забранява се косенето на ливадите преди 1 юли, както и косене от периферията към центъра. Забранява се добиването на подземни богатства по открит взривен способ.

Фигура 16 Граници и обхват на Мещица (Код в регистъра: BG0002101)

3. 33 „Ноевци“, с код BG0002089

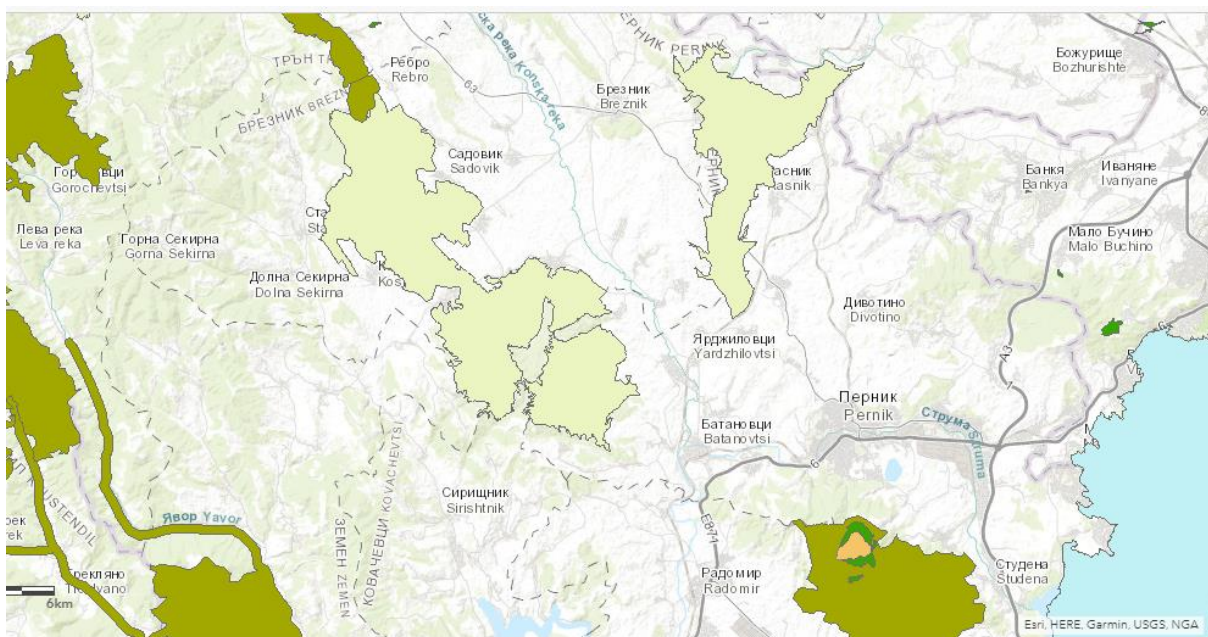
Перник.

Цели на опазване:

- Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
- Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване – Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР: Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*).

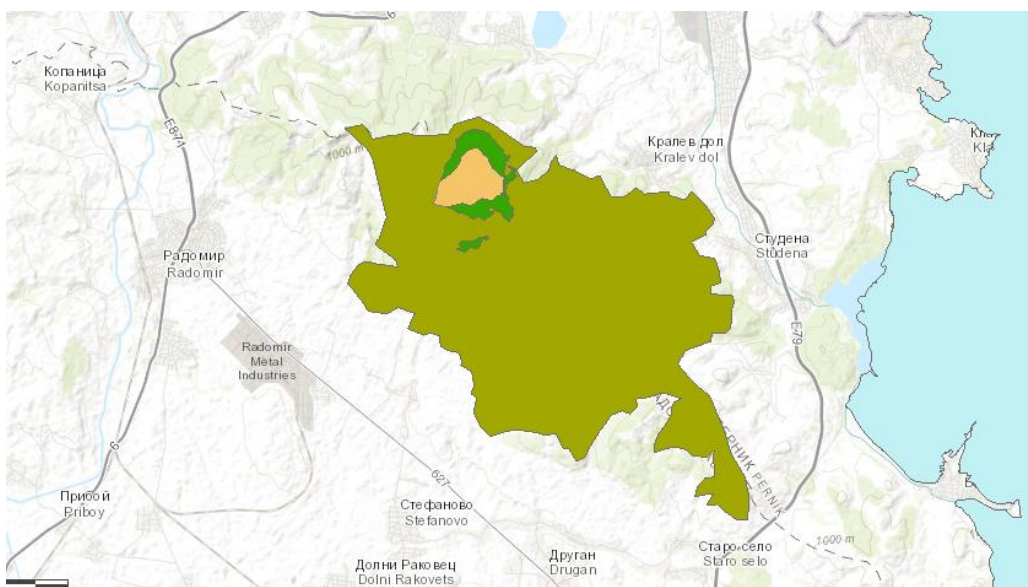
В границите на защитената зона се забранява: залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения. Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади. Забранява се косенето на ливадите преди 1 юли, както и косене от периферията към центъра.

Фигура 17 Граници и обхват на Ноевци (Код в регистъра: BG0002089)

4. 33 „Острица“, с код BG0001375

Защитена зона „Острица“ е вписана като Защитена зона по Директивата за местообитанията. Общата площ на зоната е 4429,5 хка. Одобрена е с Решение на Министерски съвет № 122/02.03.2007 г., обн. ДВ, бр. 21/2007 г. Зоната заема части от общините Перник и Радомир, като в обхвата на община Перник са включени землищата на гр. Перник, с. Боснек, с. Кралев дол, с. Студена. 33 „Острица“ отстои на 1,7 км в южна посока от най-близкия квартал на гр. Перник (кв. Калкас) в планината Голо бърдо. Защитената зона попада в територии контролирани от РИОСВ – София – район Перник.

Фигура 18 Граници и обхват на Острица (Код в регистъра: BG0001375)

Цели на опазване - Опазване и поддържане на местообитанията и възстановяване на местообитанията.

Таблица 21 Защитени зони на територията на община Перник

№	Име на зоната	Код на зоната	Землище на населеното място на територията на община Перник, попадащо в обхвата на зоната
33 по Директива за птиците			
1	„Витоша“	BG0000113	в землищата на селата Боснек, Кладница, Рударци и Чуйпетлово
2	„Мещица“	BG0002101	с. Вискяр, с. Витановци, с. Мещица, с. Радуй, с. Расник.
3	„Ноевци“,	BG0002089	с. Лесковец, с. Планиница, с. Селищен дол, с. Ярджиловци
33 по Директива за местообитанията			
1	„Витоша“	BG0000113	в землищата на селата Боснек, Кладница, Рударци и Чуйпетлово
2	„Острица“	BG0001375	В землищата на гр. Перник, с. Боснек, с. Кралев дол, с. Студена

Източник: „Натура 2000“

5.5. Вековни дървета

В регистрите на обявените вековни дървета са включени шест вековни дървета, които са на територията на община Перник:

- ✓ „Летен дъб“ с код в регистъра 183, с местоположение – община Перник, с.Боснек. Обявено е със заповед на Министерски съвет № 702/04.04.1961 г., обн. ДВ, бр. 21/2007 г. Вековното дърво попада в територии контролирани от РИОСВ – София – район Перник и Регионална дирекция по горите (РДГ) – Кюстендил, ДГС Радомир. Характеристиките на вековното дърво са следните: годините към датата на обявяване - 200, реална възраст 260 години, височина 15 м, периметър 4,8 м.
- ✓ „Летен дъб“ с код в регистъра 2190, с местоположение – община Перник, населено място с.Кралев дол. Обявено е с Заповед на Министерски съвет № 222/25.03.2019 г., обн. ДВ, бр. 38/2019 г. Вековното дърво попада в територии контролирани от РИОСВ – София – район Перник и Регионална дирекция по горите (РДГ) – Кюстендил, ДГС Радомир. Характеристиките на вековното дърво са следните: годините към датата на обявяване - 350, реална възраст 352 години, височина 15 м, периметър 4,4м.
- ✓ „Полски ясен“ с код в регистъра 1757, с местоположение – община Перник, населено място гр. Перник. Обявено е с Заповед на Министерски съвет № 197/11.03.1987 г., обн. ДВ, бр. 25/1987 г. Вековното дърво попада в територии контролирани от РИОСВ – София – район Перник и Регионална дирекция по горите (РДГ) – Кюстендил, ДГС Радомир. Характеристиките на вековното дърво

са следните: годините към датата на обявяване - 150, реална възраст 184 години, височина 20 м, периметър 3,5м.

- ✓ „Полски ясен“ с код в регистъра 1758, с местоположение – община Перник, населено място гр. Перник. Обявено е с Заповед на Министерски съвет № 197/11.03.1987 г., обн. ДВ, бр. 25/1987 г. Вековното дърво попада в територии контролирани от РИОСВ – София – район Перник и Регионална дирекция по горите (РДГ) – Кюстендил, ДГС Радомир. Характеристиките на вековното дърво са следните: годините към датата на обявяване - 100, реална възраст 134 години, височина 16 м, периметър 2,8м.
- ✓ „Цер“ с код в регистъра 750, с местоположение – община Перник, населено място с. Рударци. Обявено е с Заповед на Министерски съвет № 715/12.03.1975 г., обн. ДВ, бр. 715/1975 г. Вековното дърво попада в територии контролирани от РИОСВ – София – район Перник и Регионална дирекция по горите (РДГ) – Кюстендил, ДГС Радомир. Характеристиките на вековното дърво са следните: годините към датата на обявяване - 400, реална възраст 446 години, височина 24 м, периметър 4,0м.
- ✓ „Цер“ с код в регистъра 1328, с местоположение – община Перник, населено място с. Рударци. Обявено е с Заповед на Министерски съвет № 1126/08.12.1981г., обн. ДВ, бр. 102/1981 г. Вековното дърво попада в територии контролирани от РИОСВ – София – район Перник и Регионална дирекция по горите (РДГ) – Кюстендил, ДГС Радомир. Характеристиките на вековното дърво са следните: годините към датата на обявяване - 250, реална възраст 290 години, височина 20м, периметър - м., диаметър – 1,1м.

Таблица 22 Вековни дървета на територията на община Перник

№ в регистъра на ИАОС	Дървесен вид	Документ за обявяване	ДВ	Местоположение	Височина (м)	Обиколка (м)
183	Летен дъб	702/04.04.1961	21/2007	община Перник, с.Боснек	15	4.8
2190	Летен дъб	222/25.03.2019	38/2019	община Перник, с.Кралев дол	15	4.4
1757	Полски Ясен	197/11.03.1987	25/1987	гр.Перник	20	3.5
1758	Полски Ясен	197/11.03.1987	25/1987	гр.Перник	16	2.8
750	Цер	715/12.03.1975	715/1975	община Перник, населено място с. Рударци	24	4
1328	Цер	1126/08.12.1981	102/1981	община Перник, населено място с. Рударци.	20	1.1

Източник: ИАОС

5.6. Гори и горско стопанство

Горските ресурси на територията на общината са в териториалния обхват на ТП ДГС „Радомир“ и попадат на територията на РДГ – Кюстендил. Държавно горско стопанство „Радомир“ е обособено през 1901 г. и е едно от най-старите в региона. Територията на ТП ДГС „Радомир“ обхваща южните склонове на Люлин, Горнодиканските възвишения на Верила, северните склонове на Конявска планина, източните части на Стража, Черна гора и Вискяр планина. Почти в центъра на стопанството е планината Голо бърдо. Надморската височина е в границите от 620 до 1349 метра. Общата площ на държавните горски територии е 16 260 ха, като около 30% от тях попадат в защитени зони по „Натура 2000“. На територията на община Перник, ТП ДГС „Радомир“ обхваща землищата на: гр. Перник, кв. Калкас, кв. Бела вода, кв. Църква, кв. Перник-изток, с. Дивотино, с. Люлин, с. Мещица, с. Планишца, с. Расник, с. Селищен дол, с. Студена. Част от горските територии на община Перник са разположени на територията към ТП ДЛС „Витошко - Студена“.

Горските имоти собственост на Община Перник, са с обща площ от 3 140,5 ха., в т.ч. горски територии 2 592,7 ха. – 82,6 % от площта и земеделски територии придобили характеристиката на гора 547,0 ха. - 17,4% от площта, а също така и с минимална площ урбанизирани територии - 0,2 ха., водни територии – 0,4 ха и територии за транспорт – 0,2 ха. Общата площ (без територията към ДЛС „Витошко - Студена“) на община Перник е 375.325 кв.км. Залесената площ (без горите по чл.83), пожарищата и сечищата са общо 7183.0 ха. Средната лесистост на Община Перник е 34,6 %, което е равно на тази за страната - 34.5%. Разположени са в землищата на град Перник, град Батановци и в селата: Богданов дол, Боснек, Вискяр, Витановци, Големо Бучино, Дивотино, Драгичево, Зидарци, Кладница, Кралев дол, Лесковец, Люлин, Мещица, Планиница, Радуй, Расник, Рударци, Селищен дол, Студена и Ярджиловци - общо 22 на брой.

Таблица 23 Разпределение на общата площ по собственост и видове територии

Вид собственост	Обща площ ха
Общинска собственост	3140.5
в т.ч. Горски територии	2592.7
в т.ч. Земеделски територии	547
в т.ч. Урбанизирани територии	0.2
в.т.ч. Водни територии	0.4
в.т.ч. Територии за транспорт	0.2

Източник: ДГС Радомир

Според класификационната схема на Събев и Станев “Климатични райони на България и техният климат” - 1963 година, територията на ТП ДГС „Радомир“, където са разположени част от горите на Община Перник, се намира в Европейско-континенталната климатична област - Умерено-континенталната климатична подобласт и обхваща три климатични района, а именно:

- Климатичен район на високите полета на Западна Средна България
- Припланински и нископланински климатичен район на Западна Средна България
- Планински климатичен район: Среднопланинска част

Според горскорастителното райониране стопанството попада в Мизийска област - Краищенско-Ихтиманска подобласт. Заема един пояс със съответните подпояси в него, а именно:

- М-II - Среден планински пояс на горите от бук и иглолистни (600-1800 м.н.в)
- М-II-1 - Подпояс на нископланинските гори от горун, бук и ела (600-1000 м.н.в)
- М-II-2 - Подпояс на среднопланинските гори от бук, ела и смърч (1000-1500 м.н.в)

Среден планински пояс на горите от бук и иглолистни (600-1800 м.н.в)

Подпояс на нископланинските гори от горун, бук и ела (600-1000 м.н.в)

Естествената растителност в първия подпояс е представена от издънкови гори с участие на благун, цер, горун, бук, габър и други. На рендзини участие в състава има косматият дъб. Характерна особеност за стопанството е, че тези гори са предимно смесени, с участие на няколко дървесни вида в състава. Това от една страна е фактор, който обуславя по-високата устойчивост на насажденията, но от друга създава предпоставки за нежелана смяна на дървесните видове при неправилно изведени сечи. От създадените култури най-разпространени са тези от черен и бял бор, бреза и акация. По-рядко използвани са дуглазка, ясени, липи, тополи, орех, круша, кестен, конски кестен, червен дъб и други. Ефектът е различен за различните видове. По-добро е състоянието на черният бор и червеният дъб, а по-лошо - на акацията, тополите, крушата, брезата и белият бор. На много места боровите са се натурализирали и се възобновяват в съседните голи площи. От храстите са разпространени глог, дрян и келяв габър. Последният на места е изместил естествената растителност, вследствие неправилно стопанисване и е станал основен лесообразувател. В отделни насаждения подлесът затруднява естественото възобновяване.

Характеристика на типовете горски месторастения:

- ✓ ***на склонове, свежо до влажно, на кафява горска почва*** – този тип месторастение заема 2,1% от общата дървопроизводителна площ на община Перник. Характеризира се като свежо, богато. Почвата е кафява горска, дълбока до средно дълбока, с добро овлажняване, богата на хумус. Растителността е представена от издънкови букови насаждения от II и III бонитет с участие на габър и зимен дъб. Подходящият състав предвижда запазване на бука (I-II бонитет) с участие на ценни спътници - зимен дъб, габър, планински ясен, череша.

- ✓ *свежо, на кафява горска почва* – характерно за този тип месторастение е, че се среща на наклонени и стръмни терени с източно или западно изложение, или в горната част на склонове със северна компонента. Заема 8,7% от общата дървопроизводителна площ на община Перник. Месторастенето се характеризира като средно богато, с кафява горска, средно дълбока почва, средно богата на хумус. Растителността е представена от чисти и смесени издънкови насаждения, с преобладание на зимен дъб (IV бонитет), цер (III, IV бонитет), габър (III бонитет), бук (II, III бонитет), а създадените култури са предимно от бял бор (IV бонитет).
- ✓ *свежо, на канелена горска обикновена почва* – най-разпространеното месторастение като площ, заемащо 18,0 % от дървопроизводителната площ на Община Перник. Почвата е канелена горска обикновена, средно дълбока до дълбока, сравнително добре овлажнена със средно богато съдържание на азот и хумус. Растителността се състои от зимендъбови (III-IV бонитет), церови (III-IV бонитет), благунови (IV бонитет) и габъррови (III бонитет) смесени насаждения.
- ✓ *сухо, на канелена горска обикновена почва* – заема едва 1 % от дървопроизводителната площ на общината, характеризира се като бедно, но не поради липса на хранителни вещества - хумус и общ азот, а поради маломощието на хоризонт "А" и силната каменливост на следващите хоризонти. Естествената растителност се състои от смесени широколистни насаждения (V бонитет) с преобладание на космат дъб, благун, цер и участие на зимен дъб, акация, келяв габър, клен, мъждрян. Създадените култури са от черен и бял бор (IV бонитет).
- ✓ *група свежи до влажни типове месторастения на рендзина* – месторастенето заема 16,5% от дървопроизводителната площ на общината с рендзина, средно дълбока, добре овлажнена почва, средно богата на хумус, но бедна на фосфор. Естествените насаждения са смесени широколистни с преобладание на бук и габър (III-IV бонитет) и участие на зимен дъб, цер, космат дъб, келяв габър. Създадените култури са от черен бор (III-IV бонитет).
- ✓ *група сухи до свежи типове месторастения на рендзина* – заема 15,5 % от дървопроизводителната площ на общината, като почвата е рендзина, плитка до средно дълбока, слабо овлажнена, средно богата на хумс и бедна на фосфор. Естествената растителност е представена от нископродуктивни насаждения от космат дъб и келяв габър (V бонитет) с участие на зимен дъб, цер, благун, габър, клен, мъждрян, мукина. Създадените култури са чисти черборови (IV бонитет), или смесени с 1-2 десети участие на люляк.
- ✓ *група сухи и свежи месторастения, на слабо до средно ерозиран почви* – на първо място по разпространение в общината и заемат 21,1 % от дървопроизводителната площ. Срещат се на стръмни терени, предимно на сенчести, но и на други изложения, като почвата е канелена или кафява горска или рендзина, средно дълбока, средно каменлива, ерозирана I-II степен, като

цяло е бедна на хумус и общ азот, с А-хоризонт на почвата, силно изнесен или почти липсва. Наличната растителност се състои предимно от иглолистни култури от черен (III, IV бонитет) и бял бор (IV бонитет). Естествените издънкови насаждения са със слаба продуктивност (V бонитет) и разнообразен състав (космат дъб, келяв габър, зимен дъб, благун, габър, цер, акация).

- ✓ *група сухи местораствения, на средно до силно ерозирана почва* – месторастенето заема 7,4% от дървопроизводителната площ на общината, с канелена или кафява горска или рендзина, плитка или плитка до средно дълбока, ерозирана III-IV степен почва, което е определя като много бедна на хранителни вещества – хумус и общ азот. Естествената растителност е представена от разстроени косматдъбови и келявгабъррови насаждения (V бонитет) с участие на благун, цер, зимен дъб, бук, габър, клен. Създадените култури са предимно от черен и бял бор (IV бонитет) – чисти или с участие на люляк.
- ✓ *крайречно, свежо до влажно, на алувиална ненаситена почва* – характеризира се с ограничено разпространение и заема под 1% от дървопроизводителната площ на община Перник, като е разпространено на крайречни тесни ивици. Естествената растителност е от слабо продуктивни (III бонитет) върбови насаждения с участие на елша, трепетлика, габър. Създадените тополови култури (Бахелиери, I-214) също са слабопродуктивни (III бонитет).
- ✓ *сухо до свежо, на синьо-зелени глин* – заема 0,6% от общата дървопроизводителна площ, като се разполага на равни до наклонени терени. Почвата е с голяма мощност и увеличено съдържанието на хумус и азот в дълбочина. Естествена растителност няма. Създадените култури са предимно от черен бор (III-IV бонитет) с участие на бреза, планински ясен (IV бонитет), червен дъб (II-III бонитет). Културите от акация са слабопродуктивни (V бонитет).
- ✓ *сухо, на жълти и синьо-зелени глин* – заема по – малко от 0,1% от общата дървопроизводителна площ и се различава от горното по преобладаването на южна компонента в изложението и по-голяма каменливост на формиращите я насипища. Създадените култури са от черен бор (IV бонитет) с участие на бреза (III бонитет), американски ясен (IV-V бонитет), акация (IV-V бонитет).

Подпояс на среднопланинските гори от бук, ела и смърч (1000-1500 м.н.в)

Най-високите части на планините Люлин, Конявска планина и Верила се обхващат от подпоясът на среднопланинските гори, с естествена растителност от бук, ела и смърч. Естествената растителност е представена още от издънкови чисти и смесени букови гори с участие на зимен дъб, габър и трепетлика. Незначително е участието на семенните гори. От създадените култури най-разпространени са тези от бял бор и по-рядко бреза, дуглазка и черен бор. От храстите са разпространени леската, дряна и

ивата, като на места затрудняват естественото възобновяване. Като цяло за стопанството е характерно, че иглолистните гори са с вторичен произход, което от своя страна следва да даде отражение при взимане на решение за подходящ бъдещ състав и избора на дървесни видове за залесяване.

- ✓ *свежо до влажно, на кафява горска почва* – това месторастение обхваща 0,2 % от дървопроизводителната площ на Община Перник. Среца се в долната част на склоновете, предимно със сенчесто изложение с кафява горска почва, дълбока до средно дълбока, добре овлажнена. Богата на хумус и общ азот. Естествените насаждения са букови (II-III бонитет) с участие на габър (III бонитет), зимен дъб (III-IV бонитет), трепетлика.
- ✓ *свежо, на кафява горска почва* - заема по-малко от 1 % от дървопроизводителната площ на Община Перник, като се среща на наклонени и стръмни терени с различно изложение. Почвата е кафява горска, средно дълбока, средно богата на хумус и общ азот. Естествената растителност е представена от смесени широколистни насаждения с преобладаващи видове: бук (III бонитет) и участие на зимен дъб (IV бонитет), габър (III бонитет), цер (III-IV бонитет). Създадените култури са от бял бор (IV бонитет).
- ✓ *група свежи до влажни типове месторастения, на рендзини* – заема 4,9% от дървопроизводителната площ на Община Перник, като се среща на полегати и наклонени терени със сенчесто изложение. Почвата е рендзина, среднодълбока. Естествените насаждения са габър-букови (III-IV бонитет) с участие на зимен дъб, космат дъб, цер, мъждрян. Създадените иглолистни култури от черен бор са III бонитет.
- ✓ *група сухи до свежи типове месторастения, на рендзини* - обхваща 2,2 % от дървопроизводителната площ на Община Перник. Среца се на полегати, наклонени и стръмни терени с припечно изложение. Почвата е рендзина, плитка до средно дълбока, като естествените смесени насаждения са преобладаващо от бук и космат дъб са IV-V бонитет, а създадените култури от черен бор - IV бонитет

Държавно ловно стопанство "Витошко-Студена" е основано през 1967 г. със седалище с.Витошко. ДЛС "Витошко-Студена" се намира на обща площ от 16 174,6 ха от която 12 807,2 ха са гори и горски територии. Горите и горските земи на ТП "ДЛС Витошко-Студена" са разположени в две административни области (област Перник и област София) и три общини (Перник, Радомир, Самоков). Държавно ловно стопанство "Витошко-Студена" заема южните и югозападните склонове на планина Витоша. Граничи с ДГС „София“, ДГС „Самоков“ и ДГС „Радомир“. Екологичните условия и добрата хранителна база благоприятстват развъждането на ценни видове дивеч. Основните ловностопански видове са: дива свиня, сърна, благороден елен, елен лопатар, муфлон, заек, яребица, фазан, лисица, вълк.

5.6.1. Видове обекти на ловен туризъм

Държавно ловно стопанство "Витошко-Студена" заема южните и югозападните склонове на планина Витоша. Граничи с ДГС „София“, ДГС „Самоков“ и ДГС „Радомир“.

На територията на общината се ловуват предимно следните видове животни:

- дива свиня – разпространена е предимно в планинските зони, но се наблюдава и в полупланинските райони;
- заек – разпространен е повсеместно;
- сърна – среща се в планинските и полупланински района на територията на цялата община;
- чакал – наблюдавани са отделни животни;
- лисица – разпространена е повсеместно.

Хищниците се ловуват цялгодишно. Обект на ловен туризъм са и следните видове птици:

- пъдпъдък – среща се в полетата, стърнища, изоставени ниви и други подобни;
- яребица – поля, равнинни терени, изоставени ниви;
- гривяк, гургулица – срещат се в откъслечни горички в равнините, планинските и полупланински райони;
- водоплаващи птици – предимно различни видове патици – след миграцията обитават водоемите на територията на общината;
- гъски – по време на миграцията се срещат около водоемите и житните ниви.

Наличните язовири дават възможност за риболов – основно шаран, каракуда, бял амур и толстолоб. Река Струма и старите корита предлагат условия за риболов. В много случаи горите осигуряват защита на околната среда, осигуряване на отдих и са териториална основа за лова и дивечовъдството. Други странични ползвания на териториите на горския фонд са паша на едър и дребен добитък и добив на сено от голите площи.

Най-важните лесокултурни и лесовъдски дейности са:

- В горите със стопански функции целта е максимално производство на строителна дървесина на единица площ, като се използва най-рационално почвеното плодородие, без да се нарушават водоохранните и почвозащитните функции на гората.
- подходящи лесовъдски мероприятия - замяна на сечнозрелите дървостои с млади чрез съответните възобновителни сечи;
- извеждане на най-подходящи по вид и интензивност отгледни сечи в младите, средновъзрастните и дозряващите дървостои за подобряване на състоянието им и постигане на висока продуктивност;

- увеличаване на залесената площ на общината и попълване на младите и средновъзрастни изредени дървостои с най-подходящи за условията на месторастене дървесни видове;
- опазване на горите от вредители и пожари;
- развитие на ловното и рибно стопанство;
- реализиране на максимално количество странични ползвания

Основните проблеми за подобряване на горския сектор са свързани с трудности при управлението на горския фонд поради ограничените налични ресурси за лесовъдни мероприятия, ниското ниво на защита от пожари и други бедствия и лошото състояние на горските пътища.

5.7. Биологично разнообразие

5.7.1. Флора

Според горско-растителното райониране на България община Перник попада в Мизийска област -Крайщенско-Ихтиманска подобласт. Преобладават широколистните, ксеротермни дъбови гори. За високопланинския горски пояс са характерни иглолистните гори, като значителна част от горите са превърнати в обработваеми земи.

Характерни представители на местната флора за територията на общината са цер (*Quercus cerris*) дъбове - (*Quercus virgiliana*), (*Quercus pedunculiflora*), бряст (*Ulmus*), липа (*Tilia sp.*), ясен (*Fraxinus excelsior*), явор (*Acer sp.*), тополи (*Populus ssp.*), сребролистна върба (*Tilia tomentosa*), бяла акация (*Robinia pseudoacacia*). Низината на р. Струма е представлявала разнообразен комплекс от заливни гори с доминиране на летен дъб (*Quercus robur*), полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*), бяла върба (*Salix alba*), черна тополя (*Populus nigra*), бяла тополя (*Populus alba*).

На определени места на територията на община Перник, по най-високите места са застъпени иглолистни съобщества от черен бор (*Pinus nigra*), бяла мура (*Pinus peuce*), смърч (*Picea*) и др.

На хълмисти терени, има селскостопански площи на мястото на смесени гори от цер (*Quercus cerris* L.) и благун (*Quercus fraineto* Ten.).

Ясна представа за общо ксерофитният характер на района на община Перник дават селскостопански площи на мястото на гори от благун (*Quercus fraineto* Ten.).

Тревните формации, които се срещат в района на община Перник заемат територии неподходящи за земеделски земи, пасища, ливади и/или необработваеми земи и най-често са разпръснати сред обработваемите площи. Най-често срещани са формациите от мезоксеротермен характер, описана като мезоксеротермна растителност, с преобладание на луковична ливадина, пасищен райграс, трескот, на места и белизма и по-рядко черна садина. От особено значение са тревните видове, които виреят на територията на резерватът Острица, които са най-голямото му богатство. Характерни

представители са тревни видове, характерни за три континента — Европа, Азия и Африка. Срещат се българските ендемични видове урумово лале, урумов лопен, българско карамфилче и други. От балканските ендемични видове голям интерес представляват видовете райхенбахова перуника, главеста жълтуга, длановиден ветрогон и други.

От културните видове са разпространени: ябълката, сливата, крушата, орехът, вишната, по-рядко черешата, дюлята, ягодата, мушмулата, малината, френското грозде, черницата. От зърнените култури – пшеницата, ръжта, царевичата, овесът, ечемикът, лимецът. Срещат се още лен, коноп, картофи, фасул, слънчоглед, леща, фий, еспарзета, люцерна, грах и др.

От защитените растителни видове фигуриращи в Приложение 2 и 3 на ЗБР пред Дома за работа с деца в центъра на Перник растат около 40 екземпляра от красивата орхидея пърчовка (*Himantoglossum caprinum*). Видът е включен в новата Червена книга на Р. България, Том I – Растения (издание на БАН и МОСВ, 2011 г.) в категория „Уязвим“ и в Приложение II на Дир. 93/43/ЕИО за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна.

5.7.2. Фауна

В зоогеографско отношение, сухоземната фауна на България принадлежи към Палеарктичната зоогеографска област на Холарктичното царство. Значителна част от територията на страната е разположена в Евросибирската зоогеографска подобласт, но граничи и с Медитеранската зоогеографска подобласт. Това е основната причина на територията на България да има оформени два зоогеографски комплекса: северен (евросибирски), формиран от студеноустойчиви видове животни и южен (медитерански), включващ множество топлолюбиви видове.

Разнообразния релеф и климат са причина за формиране на богатата и многообразна фауна, която има характерни особености. Община Перник е разположена в границите на Краищенско-Средногорската физико-географска област, влизайки изцяло в пределите на нейната Краищенско-Ихтиманска подобласт, както и частично в пределите на Витошката ѝ подобласт. Континенталният климат е причина за по-голямото разнообразие на животински групи като земноводните, докато влечугите са доста по-бедно представени.

Характерът на района, в който попада община Перник като местообитание, определя особеностите на фаунистичния комплекс. Това са предимно видове, които обитават открити терени, горски формации, земеделски земи и застроени площи.

Риби – най-големият повърхностен водоем, който преминава през територията на община Перник е р. Струма. Руслото на река Струма предоставя и подходящи местообитания за голямата водна (*Rana ridibunda*) и зелената водна (*R. esculenta*) жаби, които нямат природозащитен статут, както и за обикновената водна змия (*Natrix natrix*). Видовият състав на ихтиофауната в р. Струма включва, сом (*Siluris glanis*),

платика (*Abramis brama*), уклея (*Alburnus chalcoides*), костур (*Perca fluviatilis*), речен кефал (*Leuciscus cephalus*) и червеноперка (*Scardinius erythrophthalmus*).

Земноводни - От Херпетофауната в парковете, градините и междублоковите пространства рядко могат да се срещнат два вида гущери – зелен гущер (*Lacerta viridis*) и стенен гущер (*Podarcis muralis*), между дървесната растителност, при змиите между дървесната растителност на места смока мишкар (*Elaphe longissima*), а при земноводните много често в урбанизираните територии се среща зелената крастава жаба (*Bufo viridis*). Всичките са защитени по Приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие.

Бозайници - Бозайната фауна е характерна за фаунистичния комплекс на широколистните гори. Представена е от видове с широко разпространение, екологично адаптирани към интразонални местообитания – мезо и ксерофитни открити хабитати (ливади, пасища), с формиран тревостой с различна височина, крайбрежия на реки и влажни места. Намесата на човека е повлияла в отрицателна насока върху средата на обитаване и начина на живот на представителите на местната фауна. Най-силно засегнати са представителите на клас бозайници, чиито биотопи са обект на стопанска дейност. Дребните бозайници са представени предимно от гризачи като домашната мишка (*Mus domesticus*) и обикновен сив плъх (*Rattus norvegicus*), обикновената катерица (*Sciurus vulgaris*), може да се срещне и източноевропейският (белогръд) таралеж (*Erinaceus concolor*), който е включен в Приложение 3 на ЗБР. Срещат се и няколко вида прилепи, като е необходимо да се има предвид, че всички прилепи на територията на страната са защитени (Бернска конвенция, ЗБР и др.).

Птици - Орнитологичното разнообразие на територията на община Перник се обуславя от специфичния релеф и нейното местоположение. Птиците, закономерно са и най – разпространените гръбначни на територията не само на парковете, но и в урбанизираната част на гр. Перник. По – малка част са гнездящи, а повечето са временно приходящи при търсене на храна от съседни територии – от склоновете на Витоша, Голо Бърдо и др. Гнездящи по стрехите на много сгради са бързолет (*Arus arus*), градска лястовица (*Delichon urbica*), домашен гълъб, домашно врабче и др., които ловуват или търсят храна в озеленените площи. В парковете, градините и зелените крайградски територии добро местообитание намират кос (*Turdus merula*), поен дрозд (*Turdus philomelos*), черноглаво коприварче (*Sylvia atricapilla*), градинска дърволазка (*Certhia brachydactyla*), сива мухоловка (*Muscicapa striata*), голям синигер (*Parus major*), син синигер (*Parus caeruleus*), скорец (*Sturnus vulgaris*), сива врана (*Corvus cornix*), сврака (*Pica pica*), чинка (*Fringilla coelebs*), белогушо коприварче (*Sylvia communis*), сирийски (градински) пъстър кълавач (*Picoides syriacus*), зелен кълавач, обикновена кукувица (*Cuculus canorus*), зеленика (*Chloris chloris*), къдънка (*Carduelis carduelis*), конопарче (*Carduelis canabina*), полска чучулига (*Alauda arvensis*), от хищните чухъл (*Otus scops*), кукумявка (*Athene noctua*), забулена сова

(*Tyto alba*) и пр. По поречието на река Струма се срещат и множество птици свързани с водни местообитания – речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), бял щъркел (*Ciconia ciconia*) и др. Почти всички от така описаните видове птици (без врабчета, гълъби, свраки и някои др.) са защитени видове по Приложение 3 на ЗБР, а някои и по Приложение 2.

Фауна в природен парк „Витоша“

Планината Витоша се характеризира с изключително разнообразна безгръбначна фауна. В Националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие Витоша е определена за представително място с уникални съобщества на безгръбначни животни. По брой на ендемични (видове, срещащи се само в определен район) и редки видове Витоша е на второ място след южната част на Струмската долина. Срещат се 138 ендемични вида (български и балкански ендемити), 300 редки вида и 85 вида реликтни безгръбначни, от които 18 вида са типични аркто-алпийски глациални реликти. Твърде своеобразна е подземната безгръбначна фауна в Боснешки карстов район. По отношение на ендемичните подземни безгръбначни животни, районът е на второ място в България. За няколко вида ракообразни пещерите на Витоша са единственото място, от където те са известни за науката. Пещерните организми са много тясно специализирани (стенобионтни организми) и не понасят изменения на околната средата. Това ги прави силно уязвими и всички те са поставени под закрилата на закона. Списъкът на безгръбначните животни в пещерите съставлява 179 вида, от 7 класа, като 106 са нови за този дял на Витоша. От тях 23 вида са нови за безгръбначната фауна на Витоша, 10 са нови за България и 3 са нови за Балканския полуостров.

Характерни насекоми са голям сечко (*Cerambyx cerdo*), буков сечко (*Morimus funereus*), червена горска мравка (*Formica rufa*) и други. Поради изменение на местообитанията, а вероятно и поради други причини, от Витоша е изчезнала една от най-красивите и известни пеперуди – аполона (*Parnassius apollo*). Но в последните години се работи усилено за възстановяване на вида в планината. Според някои изследователи подобна участ е сполетяла и балканският ендемит (*Colias caucasica balcanica*), който се е срещал в миналото на Витоша.

Витоша е бедна на риби. В средните и горните течения на реките основният вид е речната (балканска) пъстърва (*Salmo trutta fario*). В миналото почти всички витошки реки са зарибявани с балканска пъстърва, но също и с нетипични за планината чужди видове, като сивен и американска (дъгова) пъстърва. Поради липсата на контрол рибата е била излавяна и сега тя е с ниска численост. С цел подобряване на популацията на вида през 1999 г. дирекцията на ПП „Витоша“ извършено зарибяване с речна пъстърва в две от реките на парка. Работи се и по възстановяването на популацията на главоча (*Cottus gobio*). Според последни данни от проучвания за проекта за актуализация на плана на управление на Витоша са регистрирани са 5 вида сладководни риби. Това са видовете: *Salmo fario*, *Salvelinus fontinalis*, *Oncorhynchus*

mykiss, *Phoxinus phoxinus* и *Cottus gobio*, отнасящи се към 3 семейства (*Salmonidae*, *Cyprinidae*, *Cottidae*) и 3 разряда (*Salmoniformes*, *cypriniformes*, *Scorpaeniformes*).

Всички видове земноводни и влечуги, срещащи се на територията на Парка, са включени в национални и/или международни природозащитни документи. С най-висок консервационен статус е шипоопашатата костенурка. Съгласно Цанков и кол. (2014), на територията на Парка се срещат 11 вида земноводни и 14 вида влечуги. Така общия видов състав на земноводните и влечугите в Парка, според наличната до момента информация, възлиза на 25 вида, или 44% от видовото богатство на страната.

На територията на парка през различните сезони могат да се наблюдават близо 237 вида птици, от които около 120 са гнездящи, 67 са постоянни и 53 вида са прелетни, което представлява 58 % от цялата орнитофауна за България. Един от най-характерните обитатели на смърчовите гори е сокерицата (*Nucifraga caryocatactes*). Тази птица често изказва своето присъствие чрез неповторимия си крясък. В смърчовите гори се срещат още жълтоглаво кралче (*Regulus regulus*), боров синигер (*Parus ater*), кръсточовка (*Loxia curvirostra*), елхова скатия (*Carduelis spinus*), червенушка (*Pyrrhula pyrrhula*) и други. Често може да се видят голям пъстър кълавач (*Picoides major*) и черен кълавач (*Dryocopus martius*). От дневните грабливи птици на Витоша редовно се обитава от керкенез (*Falco tinnunculus*), обикновен мишелов (*Buteo buteo*), белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), голям ястреб (*Accipiter gentilis*). В смесените гори в слабо посещаваните райони, макар и рядко се среща лещарката (*Bonasa bonasia*). Открития субалпийски пояс се обитава от ушата (балканска) чучулига (*Eremophila alpestris balcanica*), планинска бърбрица (*Anthus spinoletta*), пъстър скален дрозд (*Monticola saxatilis*), ръждивогушо ливадарче (*Saxicola rubetra*), пъстрогуша завирушка (*Prunella collaris*), белогуш дрозд (*Turdus torquatus*). От нощните грабливи птици се срещат улулицата (*Strix aluco*), горската ушата сова (*Asio otus*), домашна кукумявка (*Athene noctua*) и една загадъчна сова – пернатоногата кукумявка (*Aegolius funereus*).

Поради голямата туристическа преса и липсата на спокойни места за размножаване, някои от едрите дневни грабливи птици, като царския орел и лешоядите, са изчезнали от Витоша още в началото на века. От едрите бозайници в спокойните места на планината все още се срещат благороден елен (*Cervus elaphus*), сърна (*Capreolus capreolus*), диво прасе (*Sus scrofa*), мечка (*Ursus arctos*) и вълк (*Canis lupus*). Най-вече заради браконьерство числеността на някои от тези видове е силно намаляло през последните години. Освен споменатите видове, на Витоша се срещат още: голяма водна земеровка (*Neomys fodiens*), малка водна земеровка (*Neomys anomalus*), белокорема белозъбка (*Crocidura leucodon*), лешников сънливец (*Musccardinus avellanarius*), горски сънливец (*Dryomys nitedula*), обикновен заек (*Lepus europaeus*), лисица (*Vulpes vulpes*), видра (*Lutra lutra*), дива котка (*Felis silvestris*) и други. В последно време е открита и смятаната за изчезнала от Витоша поради липсата на данни златка (*Martes martes*).

Работи се и по възстановяването на популацията на световно застрашения вид европейски лалутер (*Spermophilus citellus*).

В парка са били интродуцирани и някои чуждоземни видове като елен лопатар, елен сика, мормот, тибетски як, муфлон, козиорог, американска норка и тетреви. Всички те са изчезнали скоро или по-късно след внасянето им планината.

Досега на Витоша са установени 18 вида прилепи, или почти 51,5 % от известните видове в България. Някои от които са: малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), голям нощник (*Myotis myotis*), остроух нощник (*Myotis blythi*), двуцветен прилеп (*Vespertilio murinus*), кафяв дългоух прилеп (*Plecotus austriacus*), пещерен дългокрил (*Miniopterus schreibersii*) и други. Най-много прилепи се срещат в пещерите в Боснешкия карстов район. Поради засиленото посещение на пещерите през последните години, част от колонии на прилепи в тях са изчезнали. Прилепите са беззащитни животни и често стават жертва на недобросъвестно отношение. Те са изключително полезни и всички видове са защитени от закона. През 2002 година Дирекция Природен парк "Витоша" започна проект "Възстановяване на балканската дива коза в Природен парк "Витоша". След приключването на проекта, по който се работи и в момента, един застрашен в европейски мащаб вид ще се завърне в планината.

По отношение на биологичното разнообразие на територията на община Перник се провежда мониторинг на кафява мечка в Природен парк "Витоша" и средно зимно преброяване на зимуващи водолюбиви птици.

Изводи и препоръки:

- ✓ Община Перник се характеризира с богато биологично разнообразие и висок процент на площите заети от защитени местности и защитени зони.
- ✓ Необходимо е да бъде извършено проучване на биоразнообразието на територията на общината извън защитени територии и зони, като специално внимание следва да се обърне на биологичното разнообразие в агроценозите и в урбанизираните територии. Данните следва да бъдат систематизирани и публично достъпни;
- ✓ Препоръчително е община Перник да провежда информационни кампании с цел запознаване на населението в общината с биологичното разнообразие на нейната територия, както и с неговия природозащитен и законов статут и начините за опазването му;

6. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА

Съгласно Закона за устройство на територията в териториите на общините се устройват озеленени площи, обединени в зелена система, като средство за подобряване на микроклимата и хигиенните условия и за организиране на отдиha на населението.

Зелената система на община Перник се състои от всички паркове, градини, улично озеленяване, извънселищни паркове и горски паркове, гробищни паркове, ботанически градини, дендрариуми, защитни насаждения и разсадници, горите и земите от горския фонд, попадащи в защитените територии, обявени по реда на Закона за защитените територии и в защитените зони, обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие.

Основа на зелените системи на община Перник са озеленените площи за широко обществено ползване – общоградски паркове, градски и квартални градинки, улично озеленяване, защитни зелени пояси около водни обекти, озеленяването на сервитутни ивици на линейните съоръжения на техническата инфраструктура и др.

Допълващи зелената система са озеленените площи за ограничено обществено ползване – озеленени площи ма жилищните, вилни, обществени, производствени и спортни сгради и комплекси, както и озеленените площи с друго специфично предназначение - озеленените площи в терените със специално предназначение: гробищни паркове, защитни насаждения, мелиоративно озеленяване покрай деретата, санитарнозащитно озеленяване, зелени пояси около магистрали и промишлени зони и др.

6.1. Законови изисквания за разработване на местна нормативна уредба

Съгласно чл. 62 от ЗУТ, Община Перник има приета и влязла в сила Наредба за изграждане и ползване на зелената система на територията на община Перник. Наредбата е приета с Решение №1046/07.05.2015 г. на Общински съвет – гр. Перник, с която се уреждат обществените отношения, свързани с планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазване и развитие на зелената система на община Перник. Съгласно Наредбата, зелената система на общината е предназначена да подобрява жизнената среда и облика на населените места в нея независимо от формите на собственост. Общинският съвет на Община Перник, чрез бюджета на общината осигурява необходимите средства за поддържане на декоративната растителност и общинските зелени площи.

Зелената система на община Перник обхваща всички площи, оформени със средства на парко-устройството и декоративната дървесно-храстова растителност в тях на територията на общината, независимо от тяхната собственост:

- Озеленени площи и алеини (улични) насаждения върху общински терени;
- Озеленени площи и декоративна дървесна и храстова растителност на терени, които не са общинска собственост;

Управление на зелената система се осъществява от:

- Общинският съвет на община Перник;
- Кметът на община Перник;
- Кметове на кметства в общината;
- Експертите от отдел "Инвестиции, екология и озеленяване" към Дирекция "Строителство, инфраструктура и екология" при Община Перник.

Кметът на Община Перник:

- Ръководи, координира цялостната дейност по опазване, изграждане и поддържане на зелената система на общината, организира изпълнението на бюджета по дейност „озеленяване“ и на дългосрочните програми за развитие на зелената система и дава указания по приложението на наредбата.
- Кмета на община Перник организира съставянето и актуализирането на публичен регистър на озеленените площи, дълготрайните декоративни дървета и дървета с историческо значение на територията на общината, в съответствие с чл. 63, ал. 1 от ЗУТ;
- Кмета на общината назначава специализиран общински експертен съвет по устройство на територията по озеленяване. В състава му се включват и специалисти по озеленяване;

Кметовете на кметства в община Перник:

- Изпълняват бюджета по дейност „озеленяване“ в частта за населеното място и организират провеждането на необходимите мероприятия;
- Изпълняват делегираните им от кмета на община Перник функции.

Поддържане на зелената система

Поддържане на зелените площи на територията на община Перник се ръководи и координира и контролира дейностите по устройственото планиране и изграждане на зелената система на територията на Общината. От главният архитект на Община Перник. Общинските зелени площи за широко обществено ползване на всеки пет години се подлагат на преглед и преценка за необходимостта от частична реконструкция на амортизирани биологични или благоустроени фондове. Прегледът и преценката се извършва от общинската служба по озеленяване.

6.2. Аспекти и белези на зелената система в община Перник

Площта на териториите включени в зелената система са 18698,3 ха което е 38,6 % от общата територия на общината. В зелената система на територията на Общината са включени следните териториални елементи:

1. Територии с общо предназначение – Гори, горски земи, специални гори с рекреационно значение, защитни гори, спорт и атракции, защитени природни зони за опазване на дивите птици, защитени природни зони за опазване на местообитания ,

природен парк, поддържан резерват, защитени местности, природни забележителности;

2. Устройствени зони: Рекреационни устройствени зони за вилен отдых, зони за озеленяване, рекреационно устройствени зони предназначени за курорт и допълващи го дейности.

На територията на община Перник има около 262.1 дка зелени площи, т.е. на човек от населението се падат по около 2.9 кв.м. В състава на зелената система на гр. Перник влизат следните паркови площи:

- „Централен градски парк“ в най-западната част на града.
- Парк „Христо Ботев“ в южната част на града.
- Паркова зона „Изток“ в най-източната част на града.
- Парк „Профилаториум“ в най-югозападната част на града.

Нормативите за площта на обществените озеленени площи за широко и специфично ползване в гр. Перник и населените места на територията на Община Перник, съгласно Наредбата за изграждане и ползване на зелената система на територията на община Перник, са както следва :

- за гр. Перник - 20 кв.м./жител
- за гр. Батановци - 18 кв.м./жител
- за всички села - 4 кв.м./жител;

Зелената система има пет важни аспекта: социален, функционален, естетичен, ландшафтен и екологичен. Тези аспекти имат икономически ефект за развитието на общината. Най-общо зелените площи в община Перник могат да се класифицират по следните няколко белега:

- *Ландшафтно-пространствен белег:* към тази група се отнасят масираните горски насаждения в извънселищните територии на общината; зоната на жилищните комплекси и др.
- *Урбанизационен белег:* селищни зелени площи и паркове, крайселищни зелени зони и паркове;
- *Функционален белег:* обществени зелени площи (градски паркове – паркове за широко обществено ползване, паркове със специално предназначение, горски паркове), обслужващи зелени площи (озеленяване на жилищна среда на административни сгради, промишлени терени, озеленяване на спортни съоръжения и комплекси и др.)
- *Градски паркове* има важно общоградско значение свързано със социално – икономическото развитие, и носят основни функции на отдиха, екологични и други специфични функции. В тях се допуска изграждането на

обекти със спортни и атракционни функции, при спазване на предвидените параметри за устройствената зона.

Централният градски парк на град Перник е обявен за национален паметник на градинско-парковото изкуство с писмо №1000/03.07.1995г. на НИПК – София, като има изготвен проект за „Реконструкция на Централен градски парк и сервитутната му зона“, като към настоящият момент все още не е реализиран. Съгласно общия устройствен план на Перник е предвидена реконструкция и на паркова зона „Изток“ със средства от бюджета на местната власт и структурни фондове на ЕС. Предвижда се реализирането на подробен паркоустройствен проект на паркова зона "Изток" - реконструкция на растителността, изграждане на открити спортни площадки, атракционни, дендрологичен кът, открити водни площи. Подадена е проектна идея за финансиране разработването на проекта и неговото цялостно проектиране към МРРБ по програма „Регионално развитие“. Заложени е и изграждане на паркова зона „Драговец“, като се планира осъществяването на проекта да включва реконструкция на растителността, изграждане на открити спортни площадки, атракционни, дендрологичен кът, открити водни площи и училище „на открито“.

Голяма част от терените със специално предназначение - гробищни паркове на територията на общината са изчерпани.

Зелените площи са сравнително равномерно разположени по територията на целия град, като най-много са в централната част на града, а най-малко в кв. —Клепало. В последните години много от живущите в блоковите жилищни комплекси сами участват в създаването на градини и полагат грижи за тях. В малките населени места декоративните зелени площи се свеждат до декоративен кът в центъра на селото и засадени в група декоративни дървета и храсти, обикновено около чешмите или площада. Преобладаващите видове растителност в наличните зелени площи са: липа, кестен, бреза, чинар, смърч, бор, акация и др. и характерни за района овощни дървета.

Премахването на декоративните дървета се осъществява единствено и само по основателни причини и съгласно ЗУТ и Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Перник. Необходимо е съгласно тази Наредба да се съставя и актуализира публичен регистър на озеленените площи, дълготрайните дървета с историческо значение на територията на общината по чл.63, ал.1.

Като цяло зелената система на Община Перник се намира в добро състояние, но на места се нуждае от подмяна на остарелите вече дървета с млади насаждения. Зелената система се поддържа от специализирани фирми за озеленяване. Отстраняват се периодично счупените, изсъхнали и опасни дървета, като всяка година през пролетта и есента се прави засаждане на нови фиданки. Необходимо е така също обогатяване със зеленина на вътрешнокварталните паркове и градини и системно им поддържане във всички населени места

Изводи и препоръки:

- ✓ Основните фактори, които имат въздействие върху общата площ и качество на зелените площи в общината са в следствие на урбанизация на града, която води до намаляване на общите зелени площи;
- ✓ Съгласно нормативните изисквания зелените площи на територията на община Перник са напълно достатъчни, като е необходимо само отделните площи да бъдат обединени в единна зелена система.
- ✓ Необходимо е обогатяване на вътрешнокварталните паркове и градини и системно им поддържане във всички населени места.
- ✓ Необходимо е община Перник да състави и актуализира публичен регистър на озеленените площи в т.ч, дълготрайните дървета с историческо значение, съгласно изискванията на Наредбата за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Перник .

7. ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ИЗПОЛЗВАНЕ

Билките, наричани още лечебни растения и лечебни треви, обхващат голяма група растения, които се използват в медицинската и ветеринарномедицинската практика за профилактика и лечение на болести.

Макар и в малки количества, билките съдържат лекарствено-активни вещества, които благотворно влияят на човешкия организъм. Наред с тях съдържат и придружаващи вещества, които могат да подсилят ефекта на лечебното вещество или да окажат вредно влияние.

Във връзка с това е необходимо да бъдат опазени, както самите лечебни растения, така и техните естествени находища. За опазването им е приет Закон за лечебните растения, който цели, чрез контролирано и организирано използване на лечебните ресурси да се следи за тяхното състояние и количество. В обхвата на Закона е включен списък с лечебните растения, които подлежат на контрол и опазване.

Находищата на лечебните растения се определят от почвените (типовете месторастения) и климатичните условия, наличието на естествена и изкуствена хидрогравска мрежа, надморската височина, наклона на терена, и други биотични и абиотични фактори. Абиотичните фактори са свързани с ползването от горския фонд (сечите), залесяванията, прокарване на нови горски пътища, пашата от дребен и едър домашен добитък, построяването на изкуствени водоеми, сезонното събиране на билки, цвят, горски плодове, добив на сено и др., които в своята съвкупност дават пряко или косвено отражение върху популациите от лечебни растения.

На основание чл. 10, ал. 1,2 и 3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР), Министъра на околната среда и води издава и ежегодно заповед за определяне на допустимите количества билки за събиране (които са извън териториите на националните паркове) и забрана за събиране на определен вид билки от естествените им находища.

Последната Заповед №РД-162/25.02.2021 г., определя събирането и забраната на следните билки:

1. Божур червен (*Paeonia peregrine* Mill);
2. Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill);
3. Иглика лечебна (*Primula veris* L.)
4. Катраника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra);
5. Лазаркиня, енъовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.)
6. Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.)
7. Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.)
8. Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.)
9. Тлъстига лютивя, жълто прозориче (*Sedum acre* L.);
10. Трън кисел (*Berberis vulgaris* L.);
11. Шапиче (*Alchemilla vulgaris complex*);

Изцяло забранени за добив в цялата страна със заповедта на Министъра на околната среда и водите са следните лечебни растения :

- Бенедиктински трън, пресечка (*Cnicus benedictus* L.)
- Волски език (*Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm.)
- Горицвет, пролетен (*Adonis vernalis* L.)
- Дилянка лечебна, валериана (*Valeriana officinalis* L.)
- Залист бодлив (*Ruscus aculeatus* L.)
- Изтравниче, страшниче (*Asplenium trichomanes* L.)
- Исландски лишей (*Cetraria islandica* (L.) Ach.)
- Исоп лечебен (*Hyssopus officinalis* L. ssp. *aristatus*) - Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill.)
- Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill)
- Копитник (*Asarum europaeum* L.)
- Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng)
- Момина сълза (*Convallaria majalis* L.)
- Оман бял (*Inula helenium* L.)
- Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucium flavum* Crantz)
- Пелин сантонинов (*Artemisia antonicum* L.)
- Пирински (мурсалски алибушки)чай (*Sideritis scardica* Griseb.)
- Пищялка панчичева (*Angelica paniculata* Vand);
- Плаун бухалковиден (*Lycopodium clavatum* L.);
- Риган бял (*Origanum vulgare* L. Ssp. *Hirtum*(Link) Ietswaart)
- Ружа лечебна (*Althaea officinalis* L.);
- Салеп (*Orchis* sp. *diversa*);
- Смилен жълт (*Helichrysum arenarium* (L.) Moench.);

- Хуперция иглолистна, плаун обикновен (*Huperzia inundata* (L.) Bernh: L. selago);
- Цистозира (*Cystoseira barbata* (Good et Vood) Ag.)

Ограниченията и забраните за гореописаните лечебни растения не се отнасят за количества билки, събирани за лични нужди. Изключението не се прилага за Пирински (мурсалски алибушки) чай.

Със Закона за лечебни растения се урежда управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки, за което са поставени конкретни изисквания при събирането на билките:

1. Извършва се от находища, в които лечебните растения не са подложени на отрицателното въздействие на естествени или предизвикани от човешка дейност фактори;
2. Обект на събиране са само растителните части, които се използват като билки;
3. Събирането се извършва при подходящи атмосферни условия с оглед получаването на качествени билки;
4. Не се допуска увреждане на находищата в резултат на дейността;
5. Не се събират билки в замърсени с тежки метали, пестициди, други химически или минерални вещества, животински или битови отпадъци райони;
6. Събирането се извършва след издаване на разрешително за ползване съгласно чл. 21, ал. 2 от Закона за лечебните растения
7. Не се допуска попадане на чужди примеси, в т.ч. камъни, пръст, органични замърсители;
8. Не се допуска контакт на събраните свежи билки с почвата;
9. Съдовете, използвани при събиране на билки, се поддържат чисти и се съхраняват на места, недостъпни за домашни животни, гризачи, птици;
10. Транспортните средства, с които се превозват свежите билки, се поддържат чисти, сухи и при нужда се застилат или покриват.

От 2018 г до октомври 2021г. , община Перник не е издавала позволителни за ползване на лечебни растения от земи общинска собственост. Не са издавани и удостоверения за билки от култивирани лечебни растения.

Позволително за ползване на лечебните растения се издава от Кмета на Община Перник, в случай, когато ползването е от:

- а) земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места – общинска собственост, след заплащане на такса в Общината;
- б) териториите и акваториите в строителните граници на населените места – общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в Общината;

Позволително се издава на физическо лице, което събира билки за продажба или първична обработка на генетичен материал от лечебни растения и определя: вида на ползването, разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части; района или конкретното находище; начина на ползване.

Ежегодно експерти от РИОСВ-София, клон Перник, извършват проверки на регистрираните билкозаготвителни пунктове. Регистрирани на територията на РИОСВ - Перник⁵, действащи и регистрирани към 2019 г. билкоизкупвателни и билкозаготвителни пунктове са 20. Организиран е 1 пункт за охлюви в гр. Трън и 4 пункта в гр. Перник. През последните години дейността с изкупуване на диворастящи билки значително е намаляла.

До момента нито на национално ниво, нито на местно са правени проучвания на ресурсите от лечебни растения. Точна количествена оценка за ресурсите от популациите на лечебните растения на територията на община Перник не може да се даде, поради липса на изготвена методика за наблюдението и оценката им. Точните количества и местообитания на определените видове билки не могат да се определят, тъй като не е правено обследване на районите в България. Единствения ориентир за това са местните билкари, които ежегодно добиват билки от обследвани от тях местности.

Необходимо е да се разработи приблизителна оценка на ресурса лечебни растения от земи- общинска собственост, както и оценка на ресурсите на национално ниво.

Тъй като обследването на ресурсите би отнело много време и финансов ресурс, който общината не може да отдели е добре да се направи приблизителна оценка като се използват данни от местните билкари, както и кметовете и кметските наместници по населените места.

Съгласно чл. 50, ал. 3 от ЗЛР като Приложение №2 към настоящата програма е разработен раздел „лечебни растения“, представляващ неделима част от Общинската програма за опазване на околната среда.

Изводи и препоръки:

- ✓ *Община Перник се характеризира с богато разнообразие на ресурси от лечебни растения*
- ✓ *Установява се, че през последните години дейността с изкупуване на диворастящи билки значително е намаляла.*
- ✓ *Препоръчително е да се направи приблизителна оценка за ресурсите от лечебни растения на територията на общината като могат се използват данни от*

⁵ Съгласно изменението и допълнението на Правилника за устройство на дейността на регионалните инспекции по околната среда и водите, публикуван в Държавен вестник, бр. 54 от 16.06.2020 г., РИОСВ-Перник се обединява с РИОСВ-София.

местните билкари, както и кметовете и кметските наместници по населените места.

8. ЛАНДШАФТ

Взаимодействието между природо-географските условия и дадености – климат, релеф, вода, почви, растителност в тяхното естествено развитие и човешката дейност е формирало ландшафти на територията на общината, които в пространствено отношение са средно големи по площ.

Елементите, които конкретно ги обуславят на територия на община Перник са: горите, естествените формации, нивите, ливадите, реките, деретата, овразите, населените места, производствените съсредоточия и другите урбанизиращи се територии, селищни формации и др.

Определящ критерий за състоянието на ландшафтите е устойчивостта им, респ. възможностите им за естествено развитие и възпроизвеждане на ресурси и условия за благоприятна околна среда. Природните и антропогенни елементи, формиращи видовете ландшафт на територията на общината, са:

1. *Паркове, градини и зелените площи за ограничено ползване в населените места;*
2. *Гробищни паркове;*
3. *Обекти за спорт и рекреация;*
4. *Транспортни обекти и развити зелени зони около тях;*
5. *Ниви;*
6. *Трайни насаждения;*
7. *Ливади;*
8. *Гори*
9. *Водни течения и площи и дървесно-храстовата растителност около тях.*

На територията на община Перник са определени следните видове ландшафти:

- 1) Урбогенен/Селищен ландшафт;
- 2) Агрогенен ландшафт;
- 3) Дендрогенен ландшафт;
- 4) Дендрогенен ландшафт, около водни течения и обекти;
- 5) Техногенен ландшафт.

1. Урбогенен/ Селищен ландшафт (Зелена система в урбанизираните територии)

Доброто състояние на зелената система е една от най-значимите предпоставки за устойчивото развитие на всяко населено място. По своята същност зелената система се основава на вписването на естествената природна среда в урбанизираната структура. Тя трябва да отговаря на конкретни нормативни изисквания и специфични параметри.

Трябва да допълва градоустройствената композиция и да спомага за екологичното равновесие в селищната екосистема. Добре устроена и поддържана зелена система спомага за обособяването на завършена жизнена среда. Не е за подценяване ефективното ѝ влияние върху редица екологични параметри: пречистването на въздуха, подобряването на микроклимата, туширането на шума и естетизация на заобикалящото ни пространство. Тя се характеризира с количествени и качествени показатели. В община Перник, както и на доста други места в България, е на лице тенденцията за количествена достатъчност на озеленените площи, като се има предвид площния им дял спрямо този на урбанизираната територия и броя на жителите. Основни проблеми се явяват неравномерното разпределение и недостатъчно добра поддръжка. Зелената система на община Перник се формира от всички паркове, градини, зелени пояси около водни обекти и улично озеленяване в границите на урбанизираните територии. Тя се допълва от зелените площи със специално предназначение, като гробищните паркове и такива за ограничено ползване, които включват дворищното озеленяване и зелените зони около обществени сгради, здравни и учебни заведения.

Зелените площи за широко обществено ползване са гръбнака на зелената система във всяко населено място и изпълняват изключително разнородни функции. Те са местата за ежедневен отдих, спорт и занимания на открито на населението, имат важна екологична функция и естетическо въздействие. Предвид характерното за цялата община застрояване, зелените площи, развити около жилищните имоти и богатото улично озеленяване са предпоставка за хармоничното оформяне на селищния ландшафт и създаване на възможности за естественото му развитие.

2. Агрогенен ландшафт

Този тип ландшафт включва всички селскостопански територии – ниви, мери, ливади, зеленчукови градини, овощни градини, пасища и др. Земеделските територии в община Перник са в размер на 237 221 дка, които формират 50,9% от площта на общината. Обработваемата земя е в порядъка на 155 367 дка, или 65,5% от земеделската площ на местно ниво. Първо място в структурата на обработваемите площи заемат нивите със 108 907 дка /70,1%/. Мерите и пасищата са 81 854 дка, които формират 34,5% от земеделската площ в общината.

3. Дендрогенен ландшафт

Горските територии, формиращи дендрогенния ландшафт в общината, заема площ от 174 866 дка земя, от които 142 114 дка са горите със специално предназначение. Най-разпространени култури в района на общината от дървесните видове са дъб (благун, цер), акация, келяв габър и др., а от храстите най-разпространени са глог, шипка, трънка, дрян, къпина и др. Някои други естествени и залесявани видове имат макар и нищожно участие в горската растителност на района. Такива са летния дъб, косматия

дъб, мъждряна, смърча и др. Те участват в растителността на района като много малки и деградирани гори или култури.

4. Дендрогенен ландшафт около водни течения и обекти

Към този тип ландшафт спадат териториите около водни течения и обекти, заето с влаголюбиви дървесно-храстова растителност, която подчертава и засилва изразителността на бреговия силует. Визуалното въздействие на този тип ландшафти е най-силно.

5. Техногенен ландшафт

Този тип ландшафти включва дървесно-храстови композиции, развити около елементи на инженерно-техническата инфраструктура – пътища, надземни и подземни проводни.

Озеленяването около транспортните трасета е сложен процес, с който се решават технически, екологични и композиционно – пространствени задачи. Основните транспортно-комуникационна оси, преминаващи в рамките на общината, са републиканският път „Е-79“ по направление София-Кулата, както и АМ“Люлин

Надземните проводни също формират коридори, които оказват влияние върху облика на ландшафта.

Изводи и препоръки:

- ✓ Територията на общината притежава разнообразни типове ландшафти, при което доминират типовете с подчертано естествен характер.
- ✓ Запазените възможности за естествено развитие, които характеризират повечето типове ландшафти и изразяват тяхната устойчивост, са индикация за това, че територията се нуждае предимно от дейности и действия с превантивен (поддържащ) характер по отношение запазване и обогатяване на основните видове ландшафти.
- ✓ Необходимо е да бъдат извършвани целенасочени залесителни мероприятия, с цел повишаване лесистостта в рамките на общината и подпомагане развитието на местни видове. Благоприятно влияние би имало подпомагането на местни инициативи и дейности в областта на екоземеделието.

9. ОТПАДЪЦИ

9.1. Ключови разпоредби на ЗУО. Задължения на органите на местната администрация по реда на ЗУО

Законът за управление на отпадъците (ЗУО), приет 2012 г. въвежда изискванията на Рамковата директива за отпадъци (РДО) 2008/98/ЕО, включително принципите

„замърсителят плаща“, „разширена отговорност на производителя“ и йерархията на управление на отпадъците. Той въвежда за първи път конкретно адресирани оперативни цели за рециклиране на битови и строителни отпадъци, изисквания към съоръженията и инсталациите за отпадъци, въвежда икономически и регулаторни механизми и инструменти за прилагане на законодателството; правила за управление на масово разпространените отпадъци; урежда подхода за „край на отпадъка“ и „странични продукти“, определя детайлно контролните функции на институциите и конкретните глоби и санкции за неспазване на закона.

Някой от ключовите разпоредби, произтичащи от ЗУО са:

1.) *Регламентира количествени цели за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, за изпълнение от общините на територията на Р. България*

Целите за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци са разписани към чл. 31 ал. 1 на ЗУО, предоставяйки информация за конкретните параметри, които следва да изпълняват общините, а именно:

- т. 1. най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- т. 2. най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.⁶

Със последните изменения на ЗУО (Обн. ДВ, бр. 19, 05.03.2021г.) се предвиждат ключови промени в постигането на целите по чл. 31 ал. 1., а именно:

- 1.) най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- 2.) най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г
- 3.) най-късно до:
 - а.) 31 декември 2025 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 55 % от общото тегло на тези отпадъци;

⁶ количеството депонирани биоразградими битови отпадъци в Република България през 1995 г. е 2 247 500 t

б.) най-късно до 31 декември 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60 % от общото тегло на тези отпадъци;

в.) най-късно до 31 декември 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 % от общото тегло на тези отпадъци;

ЗУО предвижда и най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да бъде намалено до 10 % или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).⁷

2.) ЗУО, въвежда изисквания към общините да организират системи за разделно събиране на битови отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло и да осигурят условия за разделно събиране на отпадъци от опаковки за всички населени места с население по-голямо от 5000 жители и за курортните населени места.

3.) Кметовете на общините да осигурят площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинства, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и др. във всички населени места с население по-голямо от 10 000 жители и при необходимост в други населени места

4.) Позлвателите на търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради в населените места над 5 000 жители и в курортните населени места са задължени от началото на 2013 г. да събират разделно отпадъци от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метали в съответствие с наредбите на общините по чл. 22 от ЗУО;

5.) Въвеждане на детайлни правила и изисквания за сдружаване на общините в регионални сдружения за решаване управлението на битовите отпадъци на регионално ниво чрез регионални съоръжения и организации;

6.) Въвеждане на икономически инструменти за покриване на бъдещи разходи за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото и за стимулиране на превенцията и оползотворяването на отпадъците преди депонирането.

9.1.1. Законово основание за разработване на Програма за управление на отпадъците (ПУО)

Програмата за управление на отпадъците (ПУО) се разработват на основание чл. 52 от Закона за управление на отпадъците. Програмите се разработва в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците и може да бъдат актуализирани при промяна на фактическите или нормативните условия, при които е създадена.

⁷ Целите по ал. 1, т.3 и 4 ще се постигат поетапно съгласно сроковете, определени в § 15 от преходните и заключителните разпоредби

При разработване на програмите се взимат в предвид Методическите указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците (издадени на основание чл. 52, ал.10 от ЗУО и утвърдени със Заповед №РД-883/23.09.2021 г.), както и приложимите общински наредби на местно ниво.

Програмата включва и необходимите мерки за изпълнение на задълженията на кмета на общината, съгласно Глава втора, Раздел III на ЗУО. Приложени са необходимите административни, технически и финансови мерки за осигуряване на практическото прилагане на програмата и упражняване на дейности по контрол и мониторинг на практическото ѝ изпълнение.

Програмата е динамичен и отворен документ, който може да бъде допълван по предложение на кмета на общината, съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други фактори със стратегическо значение.

Съгласно ЗУО, програмите за управление на отпадъците се приемат от общинският съвет, който контролира изпълнението ѝ. Ежегодно в срок до 31 март, кмета на общината внася до общинския съвет отчет по изпълнение на програмата за предходната година. Копие от отчета се изпраща до РИОСВ и се публикува на интернет страницата на общината.

9.1.2. Задължения на органите на местната власт в областта на управлението на отпадъци

- Разработване на Програма за управление на отпадъците (ПУО)

Програмите за управление на отпадъците се разработват на основание чл. 52 и от Закона за управление на отпадъците. Съгласно ЗУО, програмите се разработват с целите, структурата и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците. Програмите за управление на отпадъците се приемат от общинския съвет, който контролира изпълнението ѝ. Ежегодно в срок до 31 март, кмета на общината внася отчет за изпълнението на ПУО до общинския съвет за предходната календарна година. Копие от отчета се изпраща на РИОСВ и се публикува на интернет страницата на общината.

Законът за управление на отпадъците и подзаконовите актове по неговото прилагане регламентират и редица други задължения към общините, свързани с управлението на отпадъците. Съгласно ЗУО, кмета на общината има ангажимента:

1. Участва в Регионално сдружение в съответствие с чл. 24, ал. 2 от ЗУО.
2. Осъществява контрола на експлоатацията на регионалната система за управление на отпадъците и дейността на избрания оператор на територията на РСУО;

3. Определя реда и начина за събиране и разпределение на дължимата цена от потребителите на системата (общини – членове на регионално сдружение)
4. Осигурява съдове за събиране на битови отпадъци – контейнери, кофи и др.
5. Събира битови отпадъци и транспортирането им до депа или други инсталации и съоръжения за оползотворяване и/или обезвреждането им.
6. Почиства уличните платна, площадите алеите, парковете и другите територии от населените места предназначени за обществено ползване.
7. Избира площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации и съоръжения за оползотворяване и/или обезвреждане на битови отпадъци.
8. Организира събирането, оползотворяването и обезвреждане на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на общината.
9. Разделно събира битови отпадъци на територията на общината най-малко на следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло.
10. Организира на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци в т.ч. определяне на местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци.
11. Изпълнява решенията на общото събрание на регионалните сдружения за управление на отпадъците на регионален принцип и съдейства за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба
12. Организира разделно събиране на опасни битови отпадъци извън обхвата на Наредбите по чл. 13, ал.1 от ЗУО и предаването им за оползотворяване и обезвреждане;
13. Разделно събира и съхранява битови биоразградими отпадъци в т.ч. определяне на местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на отпадъци и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане.
14. Осигурява площадки за разделно събиране на отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места;
15. Почистване от отпадъци на общинските пътища в съответствие с чл. 12 от ЗУО - почистване на отпадъци от пътя, земното платно, пътните съоръжения, обслужващите зони, крайпътните обслужващи комплекси, както и осигуряване на съдове за събиране на отпадъците и транспортирането им до съоръжения за тяхното третиране;
16. Осигуряване информация на обществеността по т. 1 - 12, 14 и 15 от ЗУО, както и информация относно мерките за предотвратяване образуването на отпадъци и

- предотвратяването на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци чрез интернет страницата на съответната община, както и по друг подходящ начин;
17. Поддържа регистър на площадките за предаване на отпадъци от пластмаса, стъкло, хартия, картон на територията на общината;
18. Предотвратява изхвърлянето на отпадъците на неразрешени за това места и/или създаване на незаконни сметища и организиране на почистването им.

9.2. Данни за отпадъците, генерирани на територията на общината

9.2.1. Битови отпадъци

На територията на общината, услугите по организирано събиране и транспортиране на битови отпадъци се извършва от „ЗМБГ“ АД, съгласно договор №149/07.05.2021г. Съгласно Заповед № 1566/26.10.2020 г. на кмета на Община Перник всички населени места (100% от населението) са включени в системата по организирано сметосъбиране и сметоизвозване, което се извършва по утвърдени графици и повторяемост на изпълнението, както следва:

Таблица 24 Райони/зони с организирано сметосъбиране и сметоизвозване в община Перник

Райони с организирано сметосъбиране	Населени места/квартали	Честота на извозване
Район 1	Административен център, Централна градска част, ул. „Търговска“	- Кофи тип „Мева“, с вместимост 110 л – 52 пъти годишно - Контейнери тип „Бобър“, с вместимост 1100л – 365 пъти годишно
	кв. „Монте Карло“,	
	кв. „Христо Смирненски“,	
	кв. „Красно село“	
	кв. „Рудничар“	
	кв. „Твърди ливади“	
	кв. „Димова махала“	
	кв. „Тева“	
	кв. „Изток“	
	кв. „Църква“	
	кв. „Марина бара“	
	кв. „Стара Тева“	
	кв. „Цалева круша“	
	кв. „Хумни дол“	
	кв. „Рено“	
	кв. „Мошино“	
	кв. „Селото -Дараците“	
	кв. „Пригаров район“	
	Местност „Ладовица“	
	Парк „Митко Соколов“	
Район 2	кв. „Клепало“	Кофи тип „Мева“, с вместимост
	кв. „Байкушева махала“	

	кв. „Проучване“	110 л – 52 пъти годишно • Контейнери тип „Бобър“, с вместимост 1100л – 208 пъти годишно
	кв. „Драгановец“	
	кв. „Варош и Табана“	
	кв. „Васил Левски“	
	кв. „Караманица“	
	кв. „Куциян“	
	кв. „Сини вир“	
	кв. „Калкас“	
	кв. „Железни заводи“	
Район 3	„Стомана“, Промислена зона -Изток	• Кофи тип „Мева“, с вместимост 110 л – 52 пъти годишно • Контейнери тип „Бобър“, с вместимост 1100л – 156 пъти годишно
	с. Рударци	
Район 4	кв. „Кристал“	• Кофи тип „Мева“, с вместимост 110 л – 52 пъти годишно • Контейнери тип „Бобър“, с вместимост 1100л – 104 пъти годишно
	кв. „Стара чешма“	
	кв. „Радина чешма“	
	Централен гробищен парк	
	гр.Батановци	
	с. Мешица	
	с. Дивотино	
	с. Драгичево	
	с. Кралев дол	
	с. Студена	
	с. Ярджиловци	
	с. Кладница	
	Път I-9	
Район 5	кв. „Бела вода“	• Кофи тип „Мева“, с вместимост 110 л – 52 пъти годишно • Контейнери тип „Бобър“, с вместимост 1100л – 52 пъти годишно
	Специализирана болница за активно лечение на белодробни болести - Перник	
	х. „Славей“	
	с. Люлин	
	с. Вискяр	
	с. Богданов дол	
	с. Зидарци	
	с. Боснек	
	с. Чуйпетлово	
	с. Витановци	
	с. Големо Бучино и „Бачкова махала“	
	с. Лесковец	
	с. Планиница	
	с. Расник	
	с. Радуй	
	с. Селищен дол	
	с. Черна гора	

Източник: Община Перник - Заповед № 1566/26.10.2020 г.

Събраните от територията на община Перник отпадъци се транспортират до инсталация за сепариране, разположена на регионално депо за неопасни отпадъци (РДНО) Перник. За предходните пет години, количествата на събраните битови отпадъци са както следва:

Таблица 25 Количества събрани битови отпадъци в община Перник за периода 2015 - 2020 г.

година	2015	2016	2017	2018	2019	2020
тона/год.	46504,50	26 086,83	31 325,55	29 694,13	29 546,42	30 040,88

Източник: Годишни доклади по КР на РДНО Перник

През разглеждания период в община Перник се редуват години на спад и увеличаване на количествата образувани смесените битови отпадъци. За периода 2015-2020 г., трудно може да се направи извод за тенденциите в промяната на количествата отпадъци образувани в общината през годините. След въвеждането в експлоатация на РДНО в края на 2015г, като цяло липсват резки промени и годишните количества на събраните битови отпадъци остават близки до средните за разглеждания период ~ 29 000 т.

9.2.2. Разделно събрани отпадъци от системата за разделно събиране

Системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки, организирана от Еко Партнърс България АД на територията на община Перник, включва зелени и жълти съдове за събиране на отпадъци от опаковки от домакинствата, различни от тези за битови отпадъци, като се осигурява общ обем на съдовете 537 200 литра, разпределени на 153 адреса в гр. Перник и в гр. Батановци, с. Драгичево, с. Дивотино, с. Ярджиловци, с. Студена, с. Люлин, с. Кралев дол. На всеки адрес в гр. Перник се разполага по един комплект контейнери, който трябва да обслужва 550 жители, а в другите населени места всеки комплект контейнери трябва да обслужва 350 жители.

В следващата таблица са посочени количествата разделно събрани отпадъци от опаковки от годишни отчети на „Еко Партнърс България“ АД, вкл. техният процент от общите количества генерирани битови отпадъци:

Таблица 26 Разделно събрани отпадъци от опаковки за 2020 г. (тона)

Вид разделно събран отпадък	2020 г.
	тона
Хартия и картон	59,671
Пластмаса	50,260
Стъкло	23,954
Метали	1,433
Общо	135,318

Източник: Община Перник

През 2020 г. общото количество отпадъци от опаковки, предадени за рециклиране са **135,318 тона**.

Ежегодно ЕКО ПАРТНЪРС предоставя на министъра на околната среда и водите одиторски доклад за дейността през изминалата година. След неговото разглеждане, министърът издава заповед, с която потвърждава изпълнените цели за рециклиране на отпадъци от опаковки. С издадените досега заповеди се потвърждава редовното

преизпълнение на целите от страна на ЕКО ПАРТНЪРС. От пуснатите на пазара опаковки от фирми, за предходните години са рециклирани както следва:

Вид опаковки	Норми за рециклиране, съгласно НООО	Изпълнени от ЕКО ПАРТНЪРС през 2017 г.	Изпълнени от ЕКО ПАРТНЪРС през 2018 г.	Изпълнени от ЕКО ПАРТНЪРС през 2019 г.	Изпълнени от ЕКО ПАРТНЪРС през 2020 г.
Пластмаса	22,5 %	47,44 %	28,33 %	28,77 %	27,92 %
Хартия и картон	60 %	116,36 %	157,23 %	125,95 %	178,23 %
Стъкло	60 %	130,18 %	76,41 %	63,40 %	64,08 %
Метали	50 %	74,09 %	61,66 %	65,30 %	72,07 %
Дърво	15 %	17,18 %	17,39 %	20,13 %	23,28 %

Източник: Еко Партнърс България АД

През последните години се наблюдава плавно увеличение в количеството на разделно събраните отпадъци от хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло. От тук следва да се заключи, че през годините населението постепенно придобива навици за правилното сортиране и разделяне на рециклируемите отпадъци. Кампаниите с тази цел повишават информираността на гражданите и това способства за подобряване ефективността на системата.

В контекста на политиката на Европейската комисия за отпадъците и развитие на кръговата икономика, линейният икономически модел от типа „вземи, произведи и изхвърли“ вече не съответства на нуждите на съвременното общество и на ограничения характер на природните ресурси. В този смисъл, държавната политика по управление на отпадъците се фокусира върху интегрирането на нови, устойчиви от екологична гледна точка модели, където от битовите отпадъци да се отделя всичко, което може да се оползотвори и рециклира, да се превърне в енергия, суровина за индустрията, а в изградените регионални депа да се депонират минимални количества отпадъци.

Законът за управление на отпадъците, регламентира цели за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, за изпълнение от общините на територията на Р. България.

Чл. 31 ал. 1 на ЗУО предоставя информация за конкретните параметри за изпълнение, а именно:

- т. 1. най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал,

пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

- т. 2. най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.⁸

Целите по ал. 1 до 2020 година, се постигат поетапно съгласно срокове, определени в Параграф 15 от преходните и заключителните разпоредби на ЗУО.

При изпълнение на законовите цели (чл. 31, ал. 1), размерът на отчисленията за битови отпадъци се намалява, както следва:

- При изпълнение на целите за отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, общините се освобождават от заплащане на 50% от финансовите отчисления за депониране на отпадъци, което цели увеличаване от общините на рециклираните и оползотворени битови отпадъци.
- При изпълнение на целите за биоразградими отпадъци, общините се освобождават от заплащане на 50% от финансовите отчисления за депониране на отпадъци, целящи увеличаване на оползотворени битови биоразградими отпадъци и намаляване на дела на депонираните такива.

Съгласно чл. 13, ал. 3, от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци изпълнението на целите по чл. 31, ал. 1, т. 1 от ЗУО се изчислява по методите съгласно приложение № 1 на Решение на Комисията от 18 ноември 2011 г. за установяване на правила и изчислителни методи за проверка на съответствието с целите, зададени в чл. 11, параграф 2 от Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета.

Избраният изчислителен метод за страната ни, за изчисляване на целите за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници до 2020 г. е Метод 4 от Приложение 1 на Решение на Комисията от 18 ноември 2011 г. Според него степента на постигане на целите се изчислява по следния начин:

$$\text{Рециклиране на битовите отпадъци (\%)} = \frac{\text{Рециклирани битови отпадъци (тона)}}{\text{Генерирани битови отпадъци (тона)}}$$

В количеството на рециклираните битови отпадъци попадат всички отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали предадени за рециклиране от:

⁸ количеството депонирани биоразградими битови отпадъци в Република България през 1995 г. е 2 247 500 t

- Организации по оползотворяване на отпадъци;
- Пунктове за вторични суровини;
- Общински и частни предприятия управляващи инсталации за предварително третиране на битови отпадъци или сепариращи инсталации;
- Търговски обекти
- Физически лица;
- Експорт на отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали

Според Заповед №139 от 15.06.2020г. на Изпълнителния Директор на ИАОС за 2018 относно изпълнение на целите по чл. 31, ал. 1. т. 1 от Закон за управление на отпадъците, към 2018 година 32 общини (12% от Общините в България) изпълняват заложените цели по чл. 31 (подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци). Съгласно горесцитираната заповед, община Перник е постигнала степен на рециклиране 31% за календарната 2018 г., което се явява неизпълнение на целите по чл. 31, ал. 1, т.1 от ЗУО.

9.2.3. *Биоотпадъци и биоразградими отпадъци*

По смисъла на Допълнителните разпоредби на ЗУО:

- § 1, т. 2 от ЗУО (изм. ДВ, бр. 19 от 2021 г.) „*Биоотпадъци*“ са биоразградими отпадъци от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, офисите, ресторантите, търговията на едро, столовете, заведенията за обществено хранене и търговските обекти за търговия на дребно, както и подобните отпадъци от предприятията на хранителновкусовата промишленост.
- § 1, т. 3 от ЗУО (изм. ДВ, бр. 19 от 2021 г.) "*Биоразградими отпадъци*" са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

Като цяло биоразградимите отпадъци можем да разделим на основно на следните видове:

- Растителни зелени отпадъци - зелени площи към обществени и търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради, градини, паркове, домакинства и др.
- Хранителни и кухненски отпадъци: детски градини, училища, домакинства, ресторанти, заведения за обществено хранене, търговски обекти, социални домове, пазари, и др.
- Биоразградими от хранително вкусовата промишленост
- Биоразградими - хартия, картон и други;

С изисквания приети през 2018 г от ЕС и приетите изменения в Закона за управление на отпадъците от 05.03.2021 , ДВ бр.19 пред общините стоят нови предизвикателства в управлението на биоразградимите отпадъци. Освен събирането на „Зелените отпадъци“, предстои разполагане на нови съдове, нова техника за транспортирането им, както и инсталации за третиране на биоразградимите хранителни отпадъци. Кметът на Общината трябва да изгради необходимата инфраструктура за разделното събиране на биоразградимите хранителни отпадъци, без да ги смесва с другите видове отпадъци, за да се достигнат поетапно приетите цели за рециклиране.

Към настоящия момент няма осигурени специални съдове за зелени и биоразградими отпадъци. Зелени и/или биоразградими отпадъци от общинските зелени площи се събират от ДЗЗД „Грийн Перник 2021“ съгласно сключени договори за 6 обособени позиции. Приемането им и предаването на РДНО се извършва на база месечни графици, както и след издаване на възлагателни писма за отделни квартали и райони. Събиране на зелени и/или биоразградими отпадъци се извършва и от ОП „Флор“ , като възлагането е въз основа на констатирана необходимост от извозване и утвърдени от кмета на Община Перник докладни, изготвени от отдел ИЕО. Жителите на община Перник могат да предават своите зелени и биоразградими отпадъци на РДНО без заплащане.

На РДНО Перник е изградена и функционира компостираща инсталация за третиране на зелени отпадъци. Компостиращата инсталация е изградена от 1 брой тунел за направа от компост от зелени отпадъци, с годишен капацитет 3000 тона годишно или 15 тона дневен капацитет. Количествата разделно събрани зелени отпадъци, предадени за компостиране на площадката на РДНО Перник са представени в таблица:

Таблица 27 Общо биоразградими отпадъци, третирани в инсталацията за биоразградими отпадъци на РДНО Перник за периода 2016-2020 г. (%)

година	2016	2017	2018	2019	2020
Общо биоразградими отпадъци, третирани в инсталацията (тона)	938,1	908,39	656,6	833,56	902,16

Целите по чл. 31, ал. 1, т. 2 от ЗУО за ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци се изчисляват за всяка година като процент на количеството депонирани биоразградими отпадъци спрямо количеството на образуваните биоразградими отпадъци през 1995 г. в Република България. Наредбата за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградими отпадъци определя разрешените за депониране биоразградими отпадъци в съответния регион за 2020 г. на 109 кг/жител. Съгласно горецитираната заповед, община Перник е

постигнала степен на 52% за календарната 2018 г. (последната налична отчетна година), което се явява неизпълнение на целите по чл. 31, ал. 1, т.2 от ЗУО.

9.2.4. Опасни отпадъци от бита

Приемането на опасните битови отпадъци се извършва от „Балбок Инженеринг“ АД, при условията на сключен договор № 164/02.11.2020г, като в обхвата на проекта е предвидено освен директно приемане на отпадъци от домакинства по заявка и приемане в мобилни събирателни пунктове.

Видовете опасни битови отпадъци, които се приемат от „Балбок Инженеринг“ АД, със съответните кодове, съгласно Наредба №2 от 23.07.2014г. за класификация на отпадъците, са:

1. Живак и живаксъдържащи уреди

- 20 01 21* - Луминесцентни тръби и други отпадъци, съдържащи живак;

2. Лакове и бояджийски материали

- 20 01 27* - бои, мастила, лепила/адхезиви и смоли, съдържащи опасни вещества;
- 20 01 13* - разтворители

3. Домакински препарати и химикали

- 20 01 14* - киселини;
- 20 01 15* - основи;
- 20 01 17* - фотографски химични вещества и смеси;
- 20 01 19* - пестициди;
- 20 01 29* - перилни и почистващи смеси, съдържащи опасни вещества;
- 16 05 06* - Лабораторни химикали, състоящи се от или съдържащи опасни вещества, включително смеси от лабораторни химикали

4. Замърсени опаковки

- 15 01 10* - опаковки, съдържащи остатъци от опасни вещества или замърсени с опасни вещества;

5. Фармацевтични продукти

- 20 01 31* - цитотоксични и цитостатични лекарствени продукти;
- 20 01 32 – лекарствени продукти, различни от упоменатите в 20 01 31

През 2021г на територията на общината са проведени 2 кампании за събиране на опасни отпадъци от бита. В следващата таблица са представени събраните и предадени количества опасни битови отпадъци през 2021 г.

Таблица 28 Събрани и предадени за обезвреждане, опасни битови отпадъци от община Перник, 2021 г.

Код на отпадъка	Наименование на отпадъка	Количество, кг
15 01 10 *	опаковки, съдържащи остатъци от опасни вещества или замърсени с опасни вещества	13,420

20 01 19 *	пестициди	0,980
20 01 21 *	Луминесцентни тръби и други отпадъци, съдържащи живак	22,840
20 01 27*	бои, мастила, лепила/адхезиви и смоли, съдържащи опасни вещества	64,84
20 01 32	лекарствени продукти, различни от упоменатите в 20 01 31	94,06

Източник: Община Перник

9.3. Събиране и транспортиране на отпадъци в т.ч. разделно събиране

Общинската системата за сметосъбиране и сметоизвозване в община Перник обхваща 100% от населението на общината. Генерираните битови отпадъци от домакинствата се събират в стандартни съдове за битов отпадък, конструктивно пригодени за сметосъбиращата техника в общината. Използват се съдове тип „Бобър“, с обем 1.1 м³ и „Мева“, с обем 110 литра . Договорът за сметосъбиране и сметоизвозване с фирма „ЗМБГ“ АД, предвижда подмяна на съдове тип „Бобър“, с обем 1.1 м³ и „Мева“, с обем 110 литра с автоматизирани съдове от системата „Nord Engineering“

Общият брой на наличните съдове за сметосъбиране към момента в общината и графика на тяхното извозване е представен в следващата таблица:

Таблица 29 Съдове и честотата на обслужване в община Перник

№	Вид контейнер	Собственост	Обем м ³	Брой	Честота на обслужване на контейнерите
1.	Бобър 1,1 м ³	ЗМБГ АД	1,1 м ³	2 400	В зависимост от графика за сметосъбиране за съответния район, публикува се на сайта на общината.
2.	Меви	ЗМБГ АД	110 л.	14 000	
3.	Норд	ЗМБГ АД	3,0 м ³	800 ¹	

Източник: Община Перник

¹След разполагане на 800 бр. съдове тип Норд ще бъде намален броя на останалите съдове.

Общо 21 /двадесет и едно/ кметства на територията на Община Перник ще модернизират процеса на сметосъбиране, чрез внедряване на автоматизирани съдове от системата „Nord Engineering“.

Работния обем на сметосъбиращите автомобили е съобразен с редица ограничителни фактори – състояние на транспортната инфраструктура, обем и вид на отпадъците, разстояние и подход до регионално депо и др.

В следващата таблица е представен броя и вида на сметосъбиращите автомобили, които се използват в община Перник:

Таблица 30 Технически характеристики на използваните транспортни средства в община Перник

№	Вид на транспортното средство	Технически характеристики на транспортното средство			
		Година на производство	Брой	Собственост	Обем на надстройката м³
1.	Вариопреса 1.	2020г.-2021г.	8	«ЗМБГ» АД	12 до 30
	1.Специализиран автомобил с 2 оси;		2		18
	2.Специализиран автомобил с 3 оси;		6		22
2.	Малобагаритен сметосъбиращ автомобил тип вариопреса с 2 оси	2020г.-2021г.	1	«ЗМБГ» АД	12
3.	Специализиран автомобил за измиване и дезинфекция на съдове за отпадъци под високо налягане	2020г.-2021г.	1	«ЗМБГ» АД	
4.	Специализирана транспортна техника за извозване на ЕГО и строителни отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата – самосвали с кран /щипка/	2020г.-2021г.	3	«ЗМБГ» АД	8
5.	Самосвали с щипка	2020г.-2021г.	3	«ЗМБГ» АД	8

9.4.Инсталации за третиране на битови отпадъци

Регионално депо за отпадъци – Регион Перник е изградено по проект «Изграждане на регионална система за управление на отпадъци в регион Перник», финансиран от Оперативна програма «Околна среда 2007-2013 г.» чрез Европейския фонд за регионално развитие, договор за безвъзмездна финансова помощ № DIR – 592115 – С001 от 30 ноември 2011 г. С Разрешение за ползване № СТ-05-2612/29.12.2015 г. на ДНСК -София е въведено в експлоатация. Партньори в сдружението са общините Перник, Брезник, Земен, Ковачевци, Радомир и Трън. Освен депо за отпадъци по проекта са изградени и сепарираща инсталация и инсталация за компостиране на зелени и др. биоразградими отпадъци.

Сепарираща инсталация

Сепариращата инсталация има за цел осъществяване на предварително третиране на отпадъците до достигане на критериите за последващото им екологосъобразно третиране чрез рециклиране и/или оползотворяване. Третирането на смесени отпадъци се извършва в инсталация за сепариране, където органичните и смесените рециклируеми фракции от отпадъци се сепарират, на първо място с механични методи и след това на ръка. Органичната фракция се насочва към съоръжението за

компостиране, докато рециклируемите фракции се балират и след това се предават на съответните оператори за по-нататъшна преработка и оползотворяване.

Инсталацията за сепариране представлява група от технологично и функционално свързани сгради.

Сградите са:

- Едноетажно хале за сепариране на ТБО и технически помещения към него
- Навес за балирани отпадъци
- Офисна сграда с битови помещения за работниците

Към тези сгради са изградени две асфалтови площадки, осигуряващи маневрирането на сметосъбиращите автомобили за доставка на отпадъци и извозване на балите, асфалтов път покрай дългата ос на халето с площадка за празни и пълни мултилифт контейнери.

В инсталацията за механично сепариране се осъществява отделяне на рециклируемите и органичните отпадъци от потока смесени отпадъци: стъкло, смесена хартия, фолио, РЕ/РР, РЕТ, черни метали, цветни метали, RDF и органични фракции подлежащи на компостиране. На изхода от инсталацията за механично сепариране рециклируемите материали се балират, след което се насочват за съхраняване в склад до тяхната реализация, биоразградимите отпадъци се насочват към зоната за компостиране, а остатъците, които не могат да бъдат използвани за рециклиране или оползотворяване се насочват към клетка 1 на депото за депониране.

Отпадъците образувани от Инсталацията за сепариране на твърди битови отпадъци са следните: хартия и картон; пластмаса и каучук /РЕТ, HDPE, LDPE/; стъкло; черни метали; цветни метали; други отпадъци /включително смеси от материали/ от механично третиране на отпадъци, различни от упоменатите в 19 12 11.

През 2020г. от инсталацията за сепариране на твърди битови отпадъци са образувани следните количества отпадъци с код R 12:

Количествата третирани отпадъци в сепариращата инсталацията за периода 2016 – 2020 г., общо за всички общини, част от Регион Перник е както следва:

Таблица 31 Образувани отпадъци от инсталацията за сепариране през 2020г

Вид отпадък	Количество, т
Хартия и картон	1 256,820
Пластмаса и каучук (РЕТ,HDPE,LDPE)	3 446,690
Стъкло	1 840,680
Черни метали	131,600
Цветни метали	0
Други отпадъци /включително смеси от материали/ от механично третиране на отпадъци, различни от упоменатите в 19 12 11(неоползотворяема фракция)	31 784,740

Източник: Община Перник

Компостираща инсталация за третиране на зелени отпадъци

Компостиращата инсталация е изградена от 1 брой тунел за направа от компост от зелени отпадъци, с годишен капацитет 3000 тона годишно или 15 тона дневен капацитет.

Количество третирани отпадъци в инсталацията за компостиране за периода 2019 – 2020 г., общо за всички общини, част от РСУО регион Перник, е както следва:

Таблица 32 Общо количество третирани отпадъци в инсталация за компостиране на територията на РСУО регион Перник

Наименование на отпадъка	Количество приет отпадък, т	Количество третиран отпадък, т
Разделно събрани биоразградими отпадъци	902,16	902,16

Източник: Община Перник

*Площадки на разделно събрани отпадъци***Площадки на разделно събрани отпадъци**

Съгласно ЗУО, кметът на общината отговаря за осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата в т.ч. едробагаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината. В населените места с районно делене площадките следва да съответстват най-малко на броя на районите, така че предлаганите услуги да бъдат достъпни за жителите на общината

На територията на община Перник не са обособени площадки за безвъзмездно предаване на отпадъци. По данни от публичния регистър на лицата, притежаващи документи за извършване на дейности с отпадъци, на територията на общината съществуват редица фирми, притежаваща разрешително за дейности с отпадъци от хартия, картон, пластмаса и метали

Таблица 33 Площадки за отпадъци от хартия и картон, пластмаса и метали

№	ДАННИ ЗА ФИРМАТА	Разрешение № и дата	Местонахождение на площадката
1	"МЕТАЛ ТРЕЙД - 66, ЕИК: 113551951	16-ДО-00000155-02/12.10.2015 г.	Община: Перник, гр. Перник ЕКАТТЕ 55871; ул.Владайско въстание 1, УПИ - XVII - 80644
2	СТИЙЛ - ТРЕЙД 11, ЕИК: 201643453	16-ДО-00000173-02/20.11.2020 г.	Община: Перник, гр. Перник гр.Перник, УПИ I-617,42, кв.32
3	ЕКО СТИЛ Е, ЕИК: 201441050	16-ДО-00000200-00/20.12.2013	Община: Перник ,гр. Батановци, УПИ № VIII-1560
4	РИОС 10, ЕИК: 201105508	16-ДО-00000204-01/20.03.2017 г.	Община: Перник, гр. Перник ул.Юрий Гагарин № 1,
5	СТАР СКРАП ЕООД,	16-ДО-00000244-	Община: Перник, гр. Перник

	ЕИК: 204678370	02/03.01.2019	ул.Пирин 12А, УПИ VI, кв.350
6	МЕТИВИ ЕООД, ЕИК: 7203412235	16-ДО-00000252-00/01.11.2018	Община: Перник, гр. Перник поземлен имот с идентификатор 55871.513.40, по КК на гр.Перник
7	ПИРАНЕЛ-МЕБЕЛ, ЕИК: 113579210	16-РД-00000088-00/15.11.2012	Община: Перник, гр.Перник, ул. "Ленински проспект" № 27
8	БАЛКАН РЕСУРС ЕООД, ЕИК: 202537015	16-РД-00000216-00/05.04.2017	Община: Перник, гр. Перник кв.В.Левски

Източник: Национална информационна система за отпадъци, 2021г.

9.5. Стари замърсявания с отпадъци

Със Заповед № РД - 19 от 03.02.2016г. на директора на Регионална инспекция по околна среда и води - Перник е преустановена експлоатацията на депо за неопасни отпадъци Перник, находящо се в землището на с. Люлин, м. „Маркови егреци“, община Перник, ЕКАТТЕ 44656. Теренът върху който са депонирани отпадъци е с площ 175 903 кв.м.

С протокол от 03.05.2017г. комисия, свикана от кмета на Община Перник решава да се извърши рекултивация на общинско депо за ТБО в м. „Маркови егреци“ в землището на с. Люлин, община Перник, по проект разработен в съответствие с изискванията на Наредба № 6 от 27.08.2013г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци; Наредба № 1 от 04.06.2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри; Наредба № 26 от 22.10.1996г. за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт и в съответствие с минималните изисквания на рекултивация на съществуващи общински депа.

Определена е площадката за извършване на рекултивация на депо за ТБО в м. „Маркови егреци“ в землището на с. Люлин, община Перник с площ 195 000 кв.м., представляващи УПИ I - За третиране на битови отпадъци - рекултивация и възстановяване, кв. 77 по регулационния план на с. Люлин, общ. Перник, съгласно одобрен с Решение № 403 от 22.12.2016г. на Общински съвет - Перник ПУП - ПР, в който попадат части от поземлени имоти №№ 000095, 000096, 000161 по КВС на с. Люлин. Поземлен имот № 000095 е с начин на трайно ползване - открити въглища; собственик - „ЕЛИТ ГРУП 2003“ ЕООД; поземлен имот № 000096 е с начин на трайно ползване - открити въглища; собственик - „ЕЛИТ ГРУП 2003“ ЕООД; поземлен имот № 000161 е с начин на трайно ползване - пасище, мера; собственик - Държавата;

Площадката, отредена за сметище има площ 195 дка. Обема на натрупаните отпадъци е около 1 528 000 м3.

С проекта се предвижда да се запази площта заета към момента с отпадъци и да се извърши:

- Преоткосиране на скатове в съответствие с Наредба №6

- Техническа рекултивация
- Биологична рекултивация

Цялото рекултивирано тяло на депото ще бъде в отреденото УПИ I, кв. 77. Всички замърсени терени в близост ще бъдат почистени и отпадъците предепонирани. Предвиденият метод за рекултивация е "in situ". При този метод се предприемат мерки за капсулиране на отпадъците, които в зависимост от морфологичния състав на депонираните отпадъци се постигат чрез повърхностно запечатване чрез полагане на минерален запечатващ пласт и/или запръстяване, чрез което се предотвратява достъпа на повърхностни води до отпадъците, както и прекия контакт на хора и животни с тях. Крайното оформяне на повърхността на депото е под формата на купол с подходящ наклон, което позволява безопасното оттичане на повърхностните води.

Последователността на дейностите по рекултивация на сметището на община Перник са:

- Освобождаване от слоя отпадъци на зоните попадащи извън проектното тяло на депото и нерегламентирано депонираните в чужди имоти. Обемът отпадъци, които трябва да бъдат предепонирани/преоткосирани за оформянето на тялото на рекултивацията и почистване на замърсените имоти около депото е 150 000 m³
- Освобождаване на зона с около 3 м. предвидена за закотвяне на горен изолационен екран
- Оформяне тялото на отпадъците, посредством предепониране, уплътняване и подравняване на откосите и платото, с цел постигане на проектни откоси 1: 3 – за скатове и 5 % - за платото.
- Изграждане на газоотвеждаща система
- Полагане на водонепропусклив геосинтетичен слой – геоглинен екран GCL's –3,8 кг/м²
- Полагане на рекултивиращ слой и биологична рекултивация в обхват на тялото на отпадъците
- Изграждане на система за мониторинг

Проведена е обществена поръчка за избор на изпълнител за строително-монтажни работи по проект „Рекултивация на депо за неопасни отпадъци на град Перник“ с две обособени позиции: Обособена позиция 1 – Изпълнение на SMR на Техническа рекултивация Обособена позиция 2 – Изпълнение на Биологична рекултивация. Към настоящия момент изборът на изпълнител се обжалва.

9.6. Финансиране на дейности по управление на отпадъците

Механизмът за финансиране изпълнението на задълженията на общините по управление на битовите отпадъците е регламентиран със Закона за местните данъци и

такси. Събирането на такса битови отпадъци и постъпването ѝ в бюджета на общината е регламентирано в Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Общинският съвет определя размера на такса „битови отпадъци“ за населените места от общината.

9.6.1. Дейности, финансирани от приходите от такса „битови отпадъци“

Таксата за битови отпадъци се заплаща за услугите по сметосъбирането, транспортирането и обезвреждането или оползотворяването в депа или други съоръжения за битови отпадъци, както и за поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. Размерът на таксата се определя по реда на чл. 66 от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ) за всяка услуга поотделно – сметосъбиране и сметоизвозване; обезвреждане/оползотворяване на битовите отпадъци в депа или други съоръжения; чистотата на териториите за обществено ползване. Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност.

Отчисления по чл. 60 и чл. 64 от ЗУО като елемент на такса за битови отпадъци

При извършване на дейности по обезвреждане на отпадъци чрез депониране всеки собственик на депо е длъжен да осигури пълния размер на средствата за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото съобразно с инвестиционния проект/ или проекта за рекултивация на депото чрез обезпечения по чл. 60, ал. 1 от ЗУО.

Редът и начинът за определяне размера и предоставянето на обезпеченията, разходването на средствата от отчисленията и случаите, в които РИОСВ има право да иска условияване на банковата гаранция се определя с Наредба №7 от 19.12.2013 г. за реда и начина на изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци.

Отчисленията по чл. 64 от ЗУО имат за цел да се намали количеството на депонираните отпадъци и да се насърчи тяхното рециклиране и оползотворяване. Те се превеждат от собственика на депото ежесечно по банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, на чиято територия се намира депото.

Натрупаните средства се разходват за дейности по изграждане на нови съоръжения за третиране на битови отпадъци, осигуряващи изпълнение от общините на изискванията на закона и подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

9.6.2. Икономически инструменти при формирането на такса битови отпадъци

Икономическите инструменти в сектора за управление на отпадъците са механизми, въведени от държавата, които правят по-изгодно за населението и бизнеса да рециклират и оползотворяват отпадъците, вместо да ги депонират. Въвеждането на такива механизми в различни европейски страни е довело до намаляване на депонираните количества отпадъци и до преминаване към по-високите нова в йерархията за управление на отпадъците.

Част от икономическите инструменти и стимули, свързани с управлението на отпадъците, могат най-общо да бъдат сведени до следните групи:

- Отчисления за депониране и третиране;
- Схеми „плащане при извхърляне“
- Схеми за отговорност на производителя и вносителя;
- Екологични данъци и такси върху продукти – въвеждат се с цел да се ограничи, намали или дори премахне употребата на определени продукти, които са вредни за околната среда;
- Банкови гаранции и застраховки за осъществяване на определени дейности;
- Подпомагане на публични проекти в областта на управление на отпадъците с частично или непълно безвъзмездно финансиране (чрез подкрепа от еврофондове и националните бюджети).

9.6.3. Стимули в сектора на управление на отпадъците

ЗУО предвижда съществени финансови стимули за общините, ако посочените количествени цели за определените потоци битови отпадъци бъдат изпълнени поетапно за всеки от регионите.

Чл. 64 от ЗУО регламентира как се намалява размерът на отчисленията за битови отпадъци при изпълнение на целите. В ЗИД на ЗУО към чл. 64, ал. 5 са разписани т.3 и т. 4⁹:

Чл. 64 (5) Размерът на отчисленията за битови отпадъци се намалява, когато целите в съответния регион по чл. 49, ал. 9 са изпълнени от общините в съответствие с решението по чл. 26, ал. ч. т. 6, както следва:

1. с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал.1, т. 1
2. с 50 на сто за целите за ограничаване на количествата депонирани битови биоразградими отпадъци, определени с наредбата по чл. 43, ал. 5
3. с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал. 1, т.3-4¹⁰ съгласно сроковете в §15, ал.2 ;
4. с 50 на сто за целите за намаляване на депонираните битови отпадъци, съгласно сроковете в §15, ал.3.

Важно е да се отбележи и следното допълнение към чл. 60 на ЗУО

⁹ Тук следва да отбележим, че чл. 64, ал. 5, т. 1 и 2 касаят периода до 2020 година, обхванат от чл. 31, ал. 1. т. 1 и 2; съответно чл. 64, ал. 5, т. 3 и 4 касаят периода след 2020 година, обхванат от чл. чл. 31, ал. 1, т.3-4

¹⁰ В ЗИД на ЗУО чл. 64, ал. 5, т. 3 има техническа грешка: изписването „чл. 31, ал. 1, т.3-5“ е некоректно тъй като чл. 31, ал. 1 няма точка 5. В настоящият доклад изписването е адаптирано на „чл. 31, ал. 1, т.3-4“

Чл. 60 За извършване на дейности по обезвреждане на отпадъци чрез депониране всеки собственик на депо предоставя обезпечение, покриващо бъдещи разходи за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото.

ЗИД на ЗУО предвижда следните допълнения към разпоредбите на чл. 60:

- За осигуряване на обезпечението е отговорен и всеки ползвател на депото, като ежесечно превежда на собственика на депото дължимите средства за осигуряване на обезпечението на база на количествата отпадъци, които е депонирал.
- Акт¹¹ се съставя на ползвателя на депото, който не е превел на неговия собственик дължимите средства за осигуряване на обезпечението. Когато обезпечението не е внесено от собственика, но ползвателят е превел дължимите средства за осигуряване на обезпечението, актът се съставя на собственика на депото.

Следователно, ако общините изпълняват целите в съответствие с чл. 31, ал. 1 от ЗУО, те се освобождават 100% от заплащане на отчисления по реда на чл. 64 от ЗУО.

Изводи и препоръки:

- ✓ В община Перник всички населени места са обхванати от организирана система за сметосъбиране и сметоизвозване;
- ✓ През последните години в община Перник не се очертава ясна тенденция по отношение на увеличението или намаляването на количествата събрани битови отпадъци. Като цяло липсват резки промени и годишните количества на събраните битови отпадъци остават близки до средните за разглеждания период.
- ✓ Община Перник е осигурила съдове и техника за събиране на смесени битови отпадъци, която обслужва 100% от населението на общината;
- ✓ Приключено е изграждането на клетка 1 и инфраструктура за управление на битовите отпадъци на територията на РДНО регион Перник, като се предвижда да започне изграждането следващата клетка;
- ✓ На територията на РДНО регион Перник са изградена и функционира инсталация за сепариране на смесени битови отпадъци и инсталация за компостиране на зелени/биоразградими, които обслужват общините част от РСУО;
- ✓ Община Перник е предприела действия за прекратяване експлоатация на старото на общинско депо за ТБО в м. „Маркови егреци“ в землището на с. Люлин, община Перник
- ✓ На територията на общината все още не е изградена площадка за съхранение на строителни отпадъци и ЕГО.

¹¹ Акт за установяване на публично държавно вземане, издаден по реда на чл. 166 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс от директора на РИОСВ, на чиято територия се намира депото. Актът се съставя въз основа на документи, определени с наредбата на министъра на околната среда и водите относно редът и начинът за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци.

- ✓ *В община Перник липсва интегрирана система за управлението на отпадъците. Необходимо е да бъде създадена необходима организация, включително да бъде назначени служители, чийто основни задължения да бъдат свързани с управлението на отпадъците – да водят отчетност за вида и количествата отпадъци (в т.ч. строителни), третиранни, депонирани, рециклирани и др. отпадъци; да правят необходимите разчети, анализи и планове за екологосъобразно управление на отпадъците и за постигане на целите, поставени в законодателството;*

10. АКУСТИЧНА СРЕДА (ШУМОВО ЗАМЪРСЯВАНЕ)

10.1. Въздействие на шума върху човека

Шумът и шумовото “замърсяване” на околната среда представляват един от големите екологични проблеми на нашето време. От физична гледна точка шумът представлява звук, състоящ се от тонове, чиито честоти и интензитет имат случаен характер. От хигиенна гледна точка шум е всеки звук, който действа неблагоприятно върху здравето, нарушава отдиха, смущава контакта на човека с околната среда.

Шумът е един от основните физични фактори с неблагоприятно въздействие върху населението и водещ до акустичен дискомфорт в околната среда особено в големите градове. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия. Не случайно законодателството в областта на защита от шума в околната среда урежда проблемите, свързани с разработването на мерки за избягване, предотвратяване и намаляване на вредното въздействие на шума, целящи чрез тяхното осъществяване защита на човешкото здраве и околната среда, както и осигуряване на качество на живот на населението.

Развитието на промишленото производство, интензивното развитие на пътническите, товарните и въздушните транспортни средства и масовият градски транспорт са източници на шум. Шумът оказва въздействие при хората върху:

- централната нервна система – преумора, смущения в психиката и паметта, главоболие, нарушен сън, увреждане на слуха, раздразнителност, смущения в цветоусещането, нарушения при оценката на разстояния;
- вегетативната нервна система - усилен съдов тонус, циркулаторни прояви;
- сърдечно-съдовата система - повишено кръвно налягане, нарушен сърдечен ритъм;
- дихателната система – ускорено и повърхностно дишане;
- храносмилателната система - забавено преминаване на храната през храносмилателните органи, различни по вид и степен увреждания на стомаха;
- ендокринната система – промени в количеството на кръвната захар, повишаване на основната обмяна, задържане на вода в организма;

- слуха – при над 80 dB настъпва невъзвратимо увреждане на слуховия анализатор, а при над 120 dB – пълна глухота, която понякога настъпва изведнъж.

Действащ като стресов фактор, шумът атакува почти всички органи и системи. Индивидуално оценено, въздействието на шума най-често оказва влияние като: предизвиква раздразнение, главоболие, пречи на съня и почивката, затруднява възприемането на речта, пречи на умствената работа.

Във връзка с изискванията на Закон за защита от шума в околната среда (ДВ., бр. 74/2005 г; изм. ДВ бр. 60 от 30 юли 2020 г.) Министерът на околната среда и водите, Директорите на РИОСВ или упълномощени от тях длъжностни лица осъществяват превантивен, текущ и последващ контрол върху инсталациите и съоръженията от промишлеността, включително за категориите промишлени дейности по приложения № 4 към чл. 117 от Закона за опазване на околната среда. Същият закон регламентира компетенциите на държавните органи както следва:

- Министъра на здравеопазването организира извършването на измерването, управлението и контрола на шума в околната среда, предизвикан от локални източници на шум. На регионално ниво контролът се извършва от РЗИ (РЗИ - Перник).
- Министъра на околната среда и водите организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума излъчван от промишлените инсталации и съоръжения. На регионално ниво контролът се извършва от РИОСВ (РИОСВ- София, клон Перник)
- Министъра на вътрешните работи, чрез определени от него служби осъществява контрол върху пътните превозни средства, движещи се по пътищата, по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда.
- Кметовете на общини или упълномощени от тях длъжностни лица упражняват контрол за спазване на правилата и нормите за изпълнение на строежите, по отношение на шума излъчван по време на строителството, организират и регулират движението на автомобилния транспорт в населените места с оглед намаляване на шумовите нива до допустимите норми.

В РИОСВ София¹², приоритетно се проверяват промишлени източници, емитери на шум в околната среда, разположени в жилищни зони или в близост до тях, с цел избягване, предотвратяване или намаляване на шумовото натоварване в урбанизираните територии. Контрола се извършва чрез контролни измервания на място на площадките на производствените обекти и по документи (представени доклади с резултати от собствените периодични измервания на шум в околната среда).

¹² Съгласно изменението и допълнението на Правилника за устройство на дейността на регионалните инспекции по околната среда и водите, публикуван в Държавен вестник, бр. 54 от 16.06.2020 г., РИОСВ-Перник се обединява с РИОСВ-София.

Излъчвания шум в околната среда се контролира съвместно с лабораторията на ИАОС, чрез измервания на показателите при работата на промишлените източници. Измерванията се извършват по Методика утвърдена със заповед № РД-199/19.03.2007 г. по контура на площадката на предприятието.

10.2. Показатели на шум и гранични стойности

Нормирането на шум в България се извършва с Наредба №6 от 26 юни 2006 г. за показателите на шум в околната среда, отчитащ степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението. Показателите за шум са дневно $L_{ден}$ (от 7 до 19 ч., с продължителност 12 часа), вечерно $L_{вечер}$ (от 19 до 23 ч, с продължение 4 часа), нощно $L_{нощ}$ (от 23 до 7 ч, с продължителност 8 часа) и денонощно L_{24} ниво на шум. Граничните стойности на нивата на шума са дадени в таблицата по-долу:

Таблица 34 Гранични стойности на нивата на шум в различни територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях

№	Територии с устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях	Еквивалентно ниво на шума в dB (A)		
		ден	вечер	нощ
1	Жилищни зони и територии	55	50	45
2	Централна градска част	60	55	50
3	Територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик	60	55	50
4	Територии, подложени на въздействието на релсов железопътен и трамваен транспорт	65	60	55
5	Територии, подложени на въздействието на авиационен шум	65	65	65
6	Производствено-складови територии и зони	70	70	70
7	Зони за обществен и индивидуален отдих	45	45	35
8	Зони за лечебни заведения и санаториуми	45	35	35
9	Зони за научно-изследователска дейност	45	40	35
10	Тихи зоно извън агломерациите	40	35	35

10.3. Основни източници на шум, свързани с превишаване на граничните стойности на даден показател за шум

Пунктовете за мониторинг на шума обхващат урбанизираната територия на гр. Перник. Община Перник не се характеризира с постоянно задържане на високи нива на шум от диапазона 68-72 dB. Основните източници на шум в общината са свързани с вътрешноградския и транзитно преминаващ автомобилен транспорт. Натоварени от движението на превозни средства са по-големите улици в града, както и входно изходните направления, магистралата, която преминава през централната част на града. Шумовото натоварване от индустриални източници и жп транспорт в гр.

Перник е незначително. Характерно за шумовото натоварване от автомобилен транспорт е, че е по-значително през деня и незначително през нощта.

През 2019 г. РЗИ - Перник е провела измервания на градския шум в общо 24 контролни пункта през периода 18.10.2019 г. – 25.11.2019 г. и в дневния период от време от 8.30 ч. до 17.00 ч. Честота на отчитане на резултатите е 3 пъти на ден за всеки пункт.

Таблица 35 Данни за шумовите нива , гр.Перник, 18.10.2019 – 25.11.2019г

№	Пункт (вид, адрес)	измерена/ изчислена стойност	норма	над/в нормата
		еквивалентно нормата ниво на шума dB(A)	гранична стойност dB(A)	
I	Пунктовете върху територии, прилежащи към пътни, железопътни и въздушни трасета			
1	Пунктове върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик			
1.1	Пункт №1 Светофар на площад “Кракра” – гр. Перник, Център	64.4	60	над норма
1.2	Пункт №4 Автогара - гр. Перник, ул. Софийско шосе	68.1	60	над норма
1.3	Пункт №5 Светофар срещу Стоматологична поликлиника - гр. Перник, кв. “Иван Пашов”	70.2	60	над норма
1.4	Пункт №10 Цех “БИМ-АС” - гр. Перник, кв. “Изток	69.7	60	над норма
1.5	Пункт №11 Спортна зала “Миньор” - гр. Перник, ВМГ	69.8	60	над норма
1.6	Пункт №15 кръстовище “Шахтьор” – гр. Перник	64.8	60	над норма
1.7	Пункт №19 кръстовище ул.“Кракра” и ул.“Ал. Батенберг” – гр. Перник, център	62.7	60	над норма
1.8	Пункт №23 Книжарницата - гр. Перник, кв. “Църква	65.8	60	над норма
2	Пунктове върху територии, подложени на въздействието на релсов, железопътен и трамваен транспорт			
2.1	Пункт №3 срещу Светофар ул.“Софийско шосе” - гр. Перник	67.4	65	над норма
2.2	Пункт №24 срещу хотел "Балкан" (НОИ) - гр. Перник, ул. “Отец Паисий”	60.4	65	в норма
3	Пунктове върху територии, подложени на въздействието на авиационен шум			
II	Пунктовете върху територии с промишлени източници на шум - производствено-складови територии и зони.			

	Пункт №6 гр. Перник, кв. "Изток", ВГМ срещу СОУ "Свети Климент Охридски"	65	70	в норма
	Пункт №7 Разклона за с. Бучино – гр. Перник, кв. "Изток", ВГМ	64.6	70	в норма
	Пункт №13 Изчислителен център - гр. Перник, ул. "Отец Паисий"	64.3	70	в норма
	Пункт №14 ж.к. "Албените" – гр. Перник, кв. "Изток", срещу фирма "Стомана"	64.7	70	в норма
	Пункт №16 Диагностичен център КАТ – гр. Перник, кв. "Куциян"	63.3	70	в норма
	Пункт №17 Завод за безалкохолни напитки - гр. Перник, кв. "Варош"	64.6	70	в норма
	Пункт №21 Печатница – гр. Перник, ул. "Отец Паисий"	63.3	70	в норма
III	Пунктовете върху територии, подлежащи на усилена шумозащита			
1	Жилищни зони и територии			
2	Зони за обществен и индивидуален отдих			
	Пункт №8 Цех за сладкарски изделия – гр. Перник, ул. "Самоков"	60.5	45	над норма
	Пункт №20 Минна лаборатория – гр. Перник, кв. "Красно село"	62.9	45	над норма
3	Зони за лечебни заведения и санаториуми			
	Пункт №9 МБАЛ "Рахила Ангелова" - гр. Перник, ул. "Брезник"	63.5	45	над норма
4	Зони за научно-изследователска и учебна дейност			
	Пункт №2 СОУ "д-р Петър Берон" - гр. Перник, Център	61.4	45	над норма
	Пункт №12 VII-мо ОУ - гр. Перник, ул. "Стара планина"	66.3	45	над норма
	Пункт №18 ЦДГ "Миньорче" – гр. Перник, ул. "Кракра"	63.5	45	над норма
	Пункт №22 Младежката палата - ГПЧЕ - гр. Перник, кв. "Изток"	60.1	45	над норма
5	Тихи зони, извън урбанизираните територии			
	Общ брой на пунктовете с нивата над нормата			16

Източник: Доклад РЗИ Перник

През 2019 година наднормени стойности са регистрирани в 8 пункта върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик (пункт №1, пункт №4, пункт №5, пункт №10, пункт №11, пункт №15, пункт №19 и пункт №23), в 1 пункт върху територии, подложени на въздействието на релсов, железопътен и трамваен транспорт (пункт №3) и в 7 пункта върху територии, подлежащи на усилена

шумозащита – 2 в зони за обществен и индивидуален отдих (пункт №8 и пункт №20), 1 в зони за лечебни заведения и санаториуми (пункт №9) и 4 в зони за научно-изследователска и учебна дейност (пункт №2, пункт №12, пункт №18 и пункт №22). През настоящата година само в 8 пункта са отчетени стойности на шумови нива в нормата. Седем от тях прилежат към групата – пунктове върху територии с промишлени източници на шум – производствено-складови територии и зони (пункт №6, пункт №7, пункт №13, пункт №14, пункт №16, пункт №17 и пункт №21) и един към групата – пунктове върху територии, подложени на въздействието на релсов, железопътен и трамваен транспорт (пункт №24).

Извършените измервания през 2019 г. показват, че допустимите шумови нива са превишени в 16 бр. от контролните пунктове на територията на РЗИ - Перник, което представлява 66,7 % от общия брой контролирани зони.

За 2019 г. не са установени еквивалентни нива на шума в диапазона под 58 dB(A), 73-77 dB(A), 78-82 dB(A) и над 82 dB(A) в нито един пункт. Еквивалентни нива на шум в диапазона 68-72 dB(A) са регистрирани в 4 пункта (16,67%):

- Пункт №4 Автогара ул. "Софийско шосе" - гр. Перник, ул. Софийско шосе – 68,1 dB(A). Минималната стойност е 66,7 dB(A), а максималната 69,3 dB(A).
- Пункт №5 Светофар срещу Стоматологична поликлиника - гр. Перник, кв. "Иван Пашов" – 70,2 dB(A). Минималната стойност е 69,3 dB(A), а максималната 71,3 dB(A).
- Пункт №10 Цех "БИМ-АС" - гр. Перник, кв. "Изток" – 69,7 dB(A).

Минималната стойност е 68,4 dB(A), а максималната 70,9 dB(A).

- Пункт №11 Спортна зала "Миньор" - гр. Перник, ВМГ – 69,8 dB(A).

Минималната стойност е 69,3 dB(A), а максималната 70,3 dB(A)

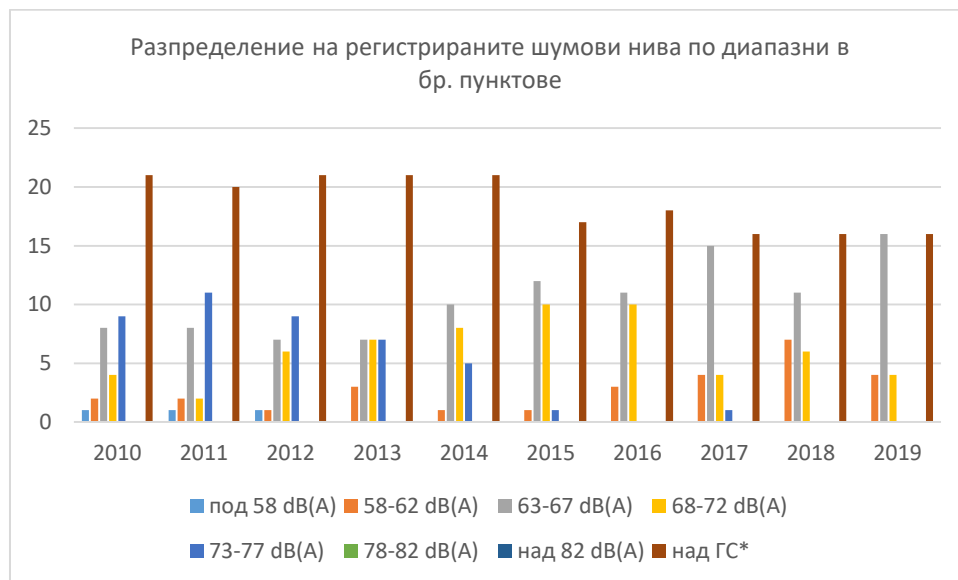
Таблица 36 Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони в бр. пунктове

Година	общ брой пунктове	Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони в бр. пунктове							
		под 58 dB(A)	58-62 dB(A)	63-67 dB(A)	68-72 dB(A)	73-77 dB(A)	78-82 dB(A)	над 82 dB(A)	над ГС*
2010	24	1	2	8	4	9	0	0	21
2011	24	1	2	8	2	11	0	0	20
2012	24	1	1	7	6	9	0	0	21
2013	24	0	3	7	7	7	0	0	21
2014	24	0	1	10	8	5	0	0	21
2015	24	0	1	12	10	1	0	0	17
2016	24	0	3	11	10	0	0	0	18
2017	24	0	4	15	4	1	0	0	16
2018	24	0	7	11	6	0	0	0	16

2019	24	0	4	16	4	0	0	0	16
------	----	---	---	----	---	---	---	---	----

Източник: Доклад РЗИ Перник

Фигура 19 Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони в бр. пунктове

От таблицата и графиката към нея се вижда намаляване на броя на пунктове през 2019 г. спрямо 2018 г. в диапазона 68 – 72 dB[A] (с 2 пункта) и 58 - 62 dB[A] (с 3 пункта) и увеличаване на броя на пунктовете в диапазона 63 – 67 dB[A] (с 5 пункта). За проследявания период 2010 – 2019 г. няма регистрирани шумови нива в диапазона 78 – 82 dB[A] и над 82 dB[A], а през последните 7 години няма регистрирани нива и под 58 dB[A]. За целия проследяван период през 2019, 2018 и 2017 година са регистрирани най-малко пунктове с наднормени стойности – 16 пункта или 66,7% от броя на пунктовете за мониторинг на шумовото натоварване. За периода 2010 – 2019 г. през 2019 година са регистрирани най-много пунктове в диапазона 63 – 67 dB[A] – 16 пункта.

Анализът на данните от проведения контрол на уличен шум през 2019 година показва, че в по-голямата част от контролните пунктове измерените еквивалентни нива на шум надвишават граничните стойности. За периода 2006 г. – 2019 г. през последните три години (2017 г., 2018 г. и 2019 г.) са регистрирани най-малко пунктове със стойности над граничните. Въпреки това продължава да бъде нарушен акустичния комфорт в по-голяма част от града. През 2019 г. преобладават пунктовете с нива в диапазона 63-67 dB(A) – 16 броя (66,67%), а през 2018 г. такива шумови нива са били отчетени в 11 пункта. Всички пунктове в диапазона 68-72 dB(A) се намират в територии подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик.

Всички горепосочени данни потвърждават, че най-голям дял за шумово замърсяване в общината заема автотранспорта. За транспортния шумов поток е характерна флукуалност, периодичност и променлива интензивност. Нивото на

автотранспортния шум е в пряка зависимост и от интензивността на движението, скоростта и структурата на транспортния поток, пропускателната способност на пътните артерии, възрастта на автомобилния парк, вида и качеството на пътната настилка, ситуационното и нивелетно разположение на пътя и характера на терена встрани от него. Основният шумов фон се създава от автомобилите – леки, товарни и тези на междуградския транспорт. През последните години в резултат на масовия внос на автомобили предимно “втора употреба” автомобилният парк е основно подменен. Въпреки, че повечето от автомобилите са втора употреба, нивото на излъчвания от тях шум е значително по-ниско от използваните преди това, но същевременно техният брой се увеличава интензивно.

Източници на шум в околната среда са и влаковите композиции движещи се по железопътните трасета на територията на общината. Шумовата характеристика на релсовия ж.п. транспортен поток (еквивалентно ниво на шума) зависи от параметрите на потока (брой влакове - пътнически и товарни, дължина на влаковите композиции, вид на спирачките, скорост) и на ж.п. трасето (вид на горното строене). Източници на шум в околната среда са и другите инфраструктурни ж.п. обекти – гари, помощни ж.п. стопанства (депа, заводи, бази и др.), индустриални ж.п. клонове и разтоварища.

На второ място по отношение на източниците на шум са локалните източници от битов характер – строителни и ремонтни дейности, товаро-разтоварни работи, сметоизвозване, игри на деца (училища, детски градини, детски площадки) и др. Следващият по значение фактор, който влияе върху акустичната среда на града е шума, излъчван от заведенията за обществено хранене, увеселителните заведения, различните сервиси и авторемонтни работилници, разположени в непосредствена близост до жилищни сгради. С най-висока интензивност, шумът се проявява в централната градска част, основно през работно време и делнични дни. В зависимост от разглеждания район битовия шум има различно значение. В централната градска част, където са съсредоточени повечето обществени и увеселителни заведения шумът е с по-висока интензивност. В крайните жилищни квартали битовия шум е с по-високи нива в извънработно време, но те са сравнително ниски по отношение на централната част.

Шумът, породен от строителни дейности е характерен за районите в които се извършва строителство. Освен това този вид шум е ограничен по време (предимно в светлата част на денонощието), както и може да има сезонен характер, но като цяло е с невисок интензитет.

Разположението на промишлените зони – предимно обособени в нежилищни територии, до голяма степен снижава въздействието на производствения шум върху гражданите. За територията на община Перник, това не е точно така и се явява основен проблем – производствени обекти, които се намират в жилищни зони. Те имат намалена хигиенно-защитна зона и при спазване на нормата по границата на

промишлената площадка (70 dBA) не се спазва граничната стойност за ниво на шум в т.нар. „място на въздействие“ – най-близко разположената жилищна или обществена сграда (55 dBA през деня и 45 dBA през нощта). В тази връзка операторите на тези инсталации са предприели допълнителни шумоизолиращи мероприятия.

Няма изработена общинска програма за намаляване на шумовото натоварване.

Обществените отношения, свързани с осигуряване и опазване на обществения ред на територията на община Перник се уреждат с Наредба №1 за обществения ред, на територията на община Перник. С наредбата се въвежда забрана за създаването на шум, който нарушава обществения ред или спокойствието на гражданите на обществени места, а именно:

1. Забранява се викането, пеенето и шумния говор и използването на озвучителни системи на обществени места.
 - (2) Забраната по предходната алинея не се прилага при обществени прояви, разрешени от кмета на общината.
2. Забранява се извършването на всякакъв вид дейности в жилищни сгради или в близост до такива, предизвикващи шум, вибрации или замърсяване, нарушаващи спокойствието на гражданите за времето от 14.00 до 16.00 часа и от 22.00 до 6.00 часа.
 - (2) Свиренето на музикални инструменти и пеенето за обучение, репетиране, преподаване и музициране може да става само от 08.00 до 14.00 и от 16.00 до 22.00 часа.

10.4. Анализ на причините за повишение на нивото на акустично натоварване на средата

За територията на община Перник може да се направи изводът, че акустичната обстановка на територията на общината не се различава от типичната за урбанизираните зони. Нивата на акустичното натоварване зависят предимно от следните фактори:

а. Източник „пътен трафик“

- Висока интензивност на пътния трафик и непрекъснато нарастване на автомобилите;
- Движение в режим на тръгване и спиране и неспазване на ограниченията за скорост (особено по най-ошумените трасета);
- Съществуваща организация на движение и обособените зони за паркиране;
- Вид и състояние на пътните настилки по уличната мрежа (първостепенната улична мрежа – ПУМ), брой ленти и платна за движение, наличие/отсъствие на разделителна ивица - състоянието и видът на уличната мрежа са от съществено значение за нивата на транспортния шум. Многолентовото движение,

отделянето на платната с разделителна ивица, асфалтовото покритие, сравнително доброто състояние на платната и естествено големите разстояния до прилежащите застройки са предпоставка за по-добрите акустични условия.

- Застроителни характеристики на средата – вид на застрояването (едностранна/двустранна), разположение спрямо платното (успоредно/перпендикулярно на оста), сключена, индивидуална в обособени парцели и т.н.- прилежащата на уличната мрежа изграденост също има съществено влияние върху разпространението на шума в дълбочина на жилищните квартали. Сключената по протежение на ПУМ застроявка пречи за разпространението на шума, поемайки върху себе си високите шумови натоварвания. Обратно – несключената застроявка, разположена напречно на ПУМ, многократно отразява уличния шум, пропускайки го в дълбочината на кварталните пространства. По този начин се получават различни ситуации по отношение на засегнатите територии и население от евентуален наднормен шум.
- Шумопоглътящи пояси и ограждения до пътните артерии и жилищните райони. Изграждането на такива съоръжения се отразява благоприятно на акустичната среда в населените места.

б. Източник „ж.п. Трафик“

- Релсови трасета и ж.п. мотриси с ниски показатели по отношение на предаване и генериране на шум;
- Необходимост от програми за шумоизолации на съществуващите сгради, особено покрай основните ж.п. трасета

Ж.п. трафика поражда локално ниво на шум в зоните, покрай които преминава ж.п. линията.

Изводи и препоръки:

- ✓ Акустичната обстановка на територията на общината не се различава от типичната за урбанизираните зони. Община Перник се характеризира с постоянно задържане на високи нива на шум, като през последните години има спад в нивата на шум. С най-голям дялов отношение за шумово замърсяване в общината е автотранспорта, следван от шумът породен от битов характер и производствения шум.
- ✓ Основните мероприятия, които се препоръчват, са свързани с подобряване организация на транспорта, пътната инфраструктура, начина на застрояване и организация на териториите, създаване и поддържане на "тихи зони" и зони, подлежащи на усилен шумова защита, прилежащи към детските, здравните и

учебните заведения, жилищата и местата за отдих.

11. РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА, ЙОНИЗИРАЩИ И НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ

11.1. Източници на йонизиращи лъчения

Йонизиращи са лъченията, които при взаимодействие с веществото (органична или неорганична материя) водят до образуване на електрични товари с различни заряди – йонизират веществото. Йонизиращи лъчения са алфа- и бета-частиците, гама-лъчите, електроните, позитроните, протоните, рентгеновите лъчи, неутроните, тежките йони и др. естествени и изкуствени радиоактивни източници.

Естествени източници на йонизиращи лъчения

Основната част от облъчването на населението се получава от естествени източници на радиация. Естествени източници на йонизиращи лъчения са: космични лъчи, земна радиация, води, строителни материали и др.

1. **Космичното лъчение** е природна даденост и облъчването от него не може да се предотврати или ограничи. Типичната стойност на средната индивидуална годишна доза, която се получава при външно облъчване от космичното лъчение за средни географски ширини на Земята, включително за България, е равна на 0,4 mSv/y (0,4 милисиверта за година).
2. **Земна радиация** – най-важният от естествените източници е радона. Най-високо е съдържанието на естествени радионуклиди във вулканичните скали (например гранит), както и в земни утаечни породи като глина, фосфати и други природни минерали. Гама-фонът в планински райони, богати на гранити, минерали и почви с високи концентрации на естествени радионуклиди, е по-висок. Резултатите от проведените по света изследвания показват, че гама-фонът вътре в помещенията на сгради е средно с 20% по-висок отколкото на открито. Това зависи от количественото съдържание на естествени радионуклиди в използваните строителни материали и от локалния гама-фон на открито.

Изкуствени източници на йонизиращи лъчения

Към изкуствените източници на йонизиращи лъчения се отнасят:

- Газоаерозолни и течните радиоактивни изхвърляния на обекти на атомната енергетика;
- Отпадъчни води и отбита скална маса при миннодобивната дейност в т.ч. и от бивши обекти на уранодобива;
- Отпадъци от изгаряне на въглища при експлоатация на топлоелектрически централи (шлака, сгурия, пепел и др.)

- Отлагания, налепи и утайки от инсталации за добив и преработка на нефт и газ;
- Минерални торове, получени от някои фосфорити;
- Странични и отпадъчни продукти от производството на черни и цветни метали, фосфатна промишленост и др.
- Строителни материали и др.
- Производство и употреба на радионуклиди за медицински и научни цели.

11.2. Източници на нейонизиращи лъчения

Нейонизиращото лъчение е термин, даден на радиацията в частта от електромагнитния спектър, където няма достатъчно енергия да предизвика йонизация. Той включва електрически и магнитни полета, радиовълни, микровълни, инфрачервени, ултравиолетови и видими лъчения.

Най-често срещаните видове ЕМП са: ЕМП с промишлена честота – в енергетиката (около високоволтовите линии, в подстанциите за високо напрежение и др.); радиочестотни ЕМП в телекомуникационните системи, машиностроенето, металообработването, електрониката, при физиотерапевтични процедури и др.

11.3. Радиологичен мониторинг

Националната система за радиологичен мониторинг на околната среда има за цел откриване на отклонения от допустимите стойности на радиационните параметри в основните компоненти на околната среда – атмосферен въздух, води и почви и се осъществява чрез:

- автоматизирана система за on line наблюдение;
- лабораторно-аналитична дейност за off line наблюдение (достъпът е ограничен).

Непрекъснатите и периодични наблюдения на радиационните параметри на основните компоненти на околната среда осигуряват актуална информация за държавните и местни органи на управление и обществеността и се базират на изпълнение на програма за радиологичен мониторинг, утвърдена от министъра на околната среда и водите със Заповед №РД-295/28.04.2017 г. и включваща:

- Автоматизирана система за наблюдение на радиационния гама фон;
- Автоматизирана система за радиационен мониторинг на води;
- Лабораторно-аналитична дейност на off line наблюдение.

Автоматизирана система за наблюдение на радиоактивния гама фон

Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон се състои от 26 локални мониторингови станции, измерващи мощността на дозата. Станциите са разположени по цялата територия на страната, работят в непрекъснат режим и изпращат данни в централната станция в ИАОС.

Автоматизираната система е част от Европейската система за обмен на радиологични данни (EURDEP) и ежедневно изпраща информация за радиационния статус в страната.

Автоматизирана система за радиологичен мониторинг на води

ИАОС администрира Автоматизираната система за радиационен мониторинг на води – р. Дунав в района на АЕЦ „Козлодуй“ (АСРМВ). Системата дава възможност при евентуално радиоактивно замърсяване на р. Дунав да се определи категорично, дали източника е АЕЦ „Козлодуй“.

Лаборатно-аналитични дейности на off line наблюдение

Радиометричните измервания в условия на пробонабиране и последващи лабораторно-аналитични дейности се осъществяват от лабораториите за радиационни измервания в София, Бургас, Варна, Враца, Монтана, Плевен, Пловдив и Стара Загора.

Освен фонов радиологичен мониторинг се извършва и надведомствен мониторинг на радиационното състояние на околната среда в наблюдаваната зона на АЕЦ „Козлодуй“, както и в райони на бивши уранодобивни обекти и други потенциални замърсители.

На базата на резултатите от проведения радиологичен мониторинг се изготвят тримесечни бюлетени и Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в България. Данните от извършвания радиологичен мониторинг се докладват ежегодно към ЕК и се събират в общоевропейска база данни – REM (Радиологичен мониторинг на околната среда).

11.4. Източници на йонизиращи лъчения на територията на община Перник

Агенцията за ядрено регулиране <http://eservices.bnra.bg/sprIzdLicOut.jsf>, поддържа публичен регистър на лицата, извършващи дейности с източници на йонизиращи лъчения (в частност – на територията на община Перник).

За територията на община Перник, агенцията за ядрено регулиране е издала петнадесет лиценза за дейност с ИЙЛ.

Таблица 37 Издадени лицензи за дейност с ИЙЛ

№	Серия №	Дата на издаване	Дата на валидно ст	бр.изм.	посл.изм	Юридическо/физическо лице	ЕИК	Населено място	Разрешена дейност по чл.15, ал.3
1	ИЗ939	13.3.2012	12.3.2022	3	25.7.2018	"ДЕНТАЛЕН ЦЕНТЪР ЕО-ДЕНТ" ООД	113515453	Перник	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ПЕРНИК 2021 – 2028 г.

2	И4211	19.6.2013	18.6.2023			"ГРУПОВА ПРАКТИКА ЗА ПЪРВИЧНА СТОМАТОЛОГИЧНА ПРАКТИКА БО ДЕНТ - 2" ООД	113567368	Перник	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
3	И4321	20.2.2014	19.2.2024			"СПЕЦИАЛИЗИРАНА БОЛНИЦА ЗА АКТИВНО ЛЕЧЕНИЕ ПО КАРДИОЛОГИЯ СВЕТИ ГЕОРГИ - ПЕРНИК" ООД	202876236	Перник	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
4	И4323	20.2.2014	19.2.2024			ЕТ "ЙОРДАН ВАСИЛЕВ - ЗООМЕДИК"	202269040	Перник	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
5	И4327	25.2.2014	24.2.2024	1	7.6.2018	"МЕДИЦИНСКИ ЦЕНТЪР СВ. ГЕОРГИ - ПЕРНИК" ООД	202816082	Перник	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
6	И4573	10.9.2014	23.9.2024			"САМОСТОЯТЕЛНА МЕДИКО - ДИАГНОСТИЧНА ЛАБОРАТОРИЯ - ИВАЛДЕОР" ЕООД	200844923	Перник	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
7	И4846	7.7.2015	7.7.2025			СПЕЦИАЛИЗИРАНА БОЛНИЦА ЗА АКТИВНО ЛЕЧЕНИЕ НА БЕЛОДРОБНИ БОЛЕСТИ - ПЕРНИК" ЕООД	113513064	Перник	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
8	О5162	5.2.2017	4.2.2027			МЕДИЦИНСКИ ЦЕНТЪР СВЕТА МАГДАЛЕНА ЕООД	113525344	Перник	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
9	О5202	15.3.2017	14.3.2027			ЕТ "АДРИАН ЛЕНКОВ - АДОВЕД"	200340033	Перник	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
10	Т5226	21.4.2017	20.4.2022			"НДТ-ЕКСПРЕС" ООД	113513979	Перник	за превоз на радиоактивни вещества
11	О5329	#####	21.12.2027	1	24.9.2021	"МБАЛ "РАХИЛА АНГЕЛОВА"" АД	113513858	Перник	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
12	О5472	17.4.2019	16.4.2029			Ц. ЙОНЕВА		Перник	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
13	О5487	29.5.2019	28.5.2024			"СТОМАНА ИНДЪСТРИ" АД	113509219	Перник	за използване на източници на йонизиращи лъчения за стопански цели

14	O5512	2.8.2019	8.8.2024			"НДТ-ЕКСПРЕС" ООД	113513979	Перник	за използване на източници на йонизиращи лъчения за стопански цели
15	O5596	11.3.2020	10.3.2030			"ДИАГНОСТИЧНО - КОНСУЛТАТИВЕН ЦЕНТЪР 1 - ПЕРНИК" ЕООД	113509685	Перник	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели

Източник: Агенцията за ядрено регулиране

Като потенциални източниците на нейонизиращи лъчения на територията на община Перник могат да секласифицират:

- радиопредаватели на къси, средни и дълги вълни;
- частни радиостанции на УКВ;
- телевизионни предаватели и ретранслатори;
- подстанции за високо напрежение;
- електропроводи;
- трафопостове, захранващи жилищни квартали;
- базови централи на мобилните оператори;
- системи за мобилни комуникации на транспорт, полиция, бърза помощ и др.;
- радарни системи и други сателитни връзки;

Данните за радиационната обстановка са получени от Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда през 2019 година, приет на заседание на Министерски съвет на 26.05.2021 г. На територията на община Перник няма разположен пункт от Националната автоматизирана система за непрекъснат мониторинг за радиационния гама фонд. Счита се, че не са налични производства и дейности, които да излъчват радиация над пределно допустимите норми.

В необработваемите почви не са установени отклонения от типичните стойности на специфичните активности за уран, радий, торий, за калий и за олово, както и в измерените стойности на радиационния гама фон на почвите

В повърхностните водни тела също не са установени замърсявания с естествени и техногенни радионуклиди.

Изводи и препоръки:

- ✓ Не са регистрирани повишени стойности на радиационния гама-фон, различни от характерните за пунктовете на мониторинговите станции.
- ✓ За последните години не са регистрирани повишения на специфичната активност на естествени и техногенни радионуклиди
- ✓ В необработваемите почви не са установени отклонения от типичните стойности на специфичните активности;

12. СОЦИАЛНА СРЕДА**1. Демографска характеристика****1.1. Брой на населението**

Текущата демографска ситуация в общината се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението и задържащо се високо равнище на общата смъртност. В резултат на демографските и емиграционните процеси към 31.12.2020 г. население на община Перник по настоящ адрес е 87 683 лица. В общинския център град Перник към 31.12.2020 г. живеят общо 71 504 лица, а останалото население в размер на 14 182 души живеят в по-малки градове и населени места. (таблица №37)

Таблица 38 Данни за броя на населението на община Перник към 31.12.2020г.

№	Населено място	Население по настоящ адрес
1	гр. Перник	71504
2	гр. Батановци	1997
3	с.Богданов дол	530
4	с..Боснек	220
5	с.Вискяр	89
6	с.Витановци	223
7	с.Големо Бучино	663
8	с. Дивотино	1674
9	с.Драгичево	2102
10	с.Зидарци	70
11	с.Кладница	1325
12	с. Кралев дол	615
13	с.Лесковец	42
14	с.Люлин	754
15	с. Мещица	891
16	с.Планиница	28
17	с.Радуй	43
18	с.Расник	343
19	с.Рударци	1488
20	с.Селищен дол	123
21	с.Студена	1698
22	с.Черна гора	238
23	с.Чуйпетлово	32
24	с.Ярджиловци	956

Източник: „ГРАО“, община Перник

За последните пет години се наблюдава намаление в броя на населението в община Перник, както при градското, така и при селското население. Тази тенденция е характерна за област Перник и страната като цяло.

Намалението на населението е един от основните лимитиращи фактори за бъдещото развитие на общината, които негативно ще се отразят най-вече върху работната сила и възпроизводствения му потенциал.

По данни от официална справка от отдел „ГРАО“ към община Перник в общината има пет малки населени места с население над 1000 души, четири села - Драгичево, Дивотино, Кладница и Рударци, както и един малък град – Батановци. С население под 100 души са селата Вискяр, Зидарци, Лесковец, Планиница, Радуй и Чуйпетлово.

Според данни на НСИ, към 31.12.2020 г. населението на община Перник е 87 683 души. Информация за населението на област Перник и Община Перник по данни на НСИ към 31.12.2020 г. е представено в таблица № 40, а населението под, над и във трудоспособна възраст е представено в таблица №41.

Таблица 39 Население на община Перник по данни на НСИ към 31.12.2020 г.

	Общо			В градове			В села		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Област Перник	120426	58550	61876	93788	45080	48708	26638	13470	13168
Община Перник	87683	42291	45392	73501	35131	38370	14182	7160	7022

Източник: НСИ

Таблица 40 Население във, под и над трудоспособна възраст в община Перник към 31.12.2020 г.

Възрастови групи	общо			в т.ч. градовете		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
общо	87683	42291	45392	73501	35131	38370
Под трудоспособна възраст	12346	6398	5948	10849	5627	5222
В трудоспособна възраст	51872	27340	24532	43953	22860	21093
Над трудоспособна възраст	23465	8553	14912	18699	6644	12055

Източник: НСИ

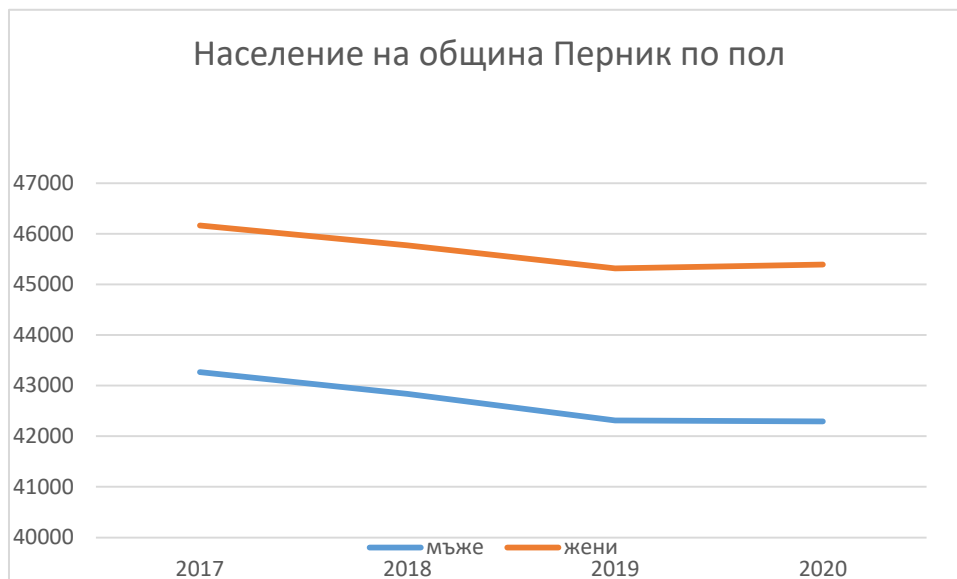
Спрямо общините в областта по брой на населението, община Перник се намира на челно място. Най-голяма е община Перник, а най-малка община Ковачевци. Населението на общината не е равномерно разпределено, - 83.8 % живеят в градовете, като 81,5 % живеят в общинският град, а 16,2% в малките населени места.

1.2. Възрастова структура

Възрастовата структура на населението е определяща, както за количеството и качеството на човешките ресурси в общината, така и за демографския ѝ потенциал и не на последно място – за натовареността на социалната система на общината. Тя е с определящо значение за естественото възпроизводство на населението и формирането

на трудовите ресурси.

Към 31.12. 2020 г., мъжете в община Перник са 42 291 (48.2 %), а жените 45 392 (51,8%). Структурата на населението на община Перник по пол (фиг. 20) за периода 2017 – 2020 година показва слабо намаляване на съотношението мъже / жени. Към настоящият момент, спрямо 2017 г., и при мъжете и при жените се наблюдава намаление с 2%.

Фигура 20 Население по пол в община Перник

Съществено влияние върху развитието на демографските процеси в общината оказват също половата, етническата и образователна структури, раждаемостта и смъртността, както и миграционните процеси на населението. Те влияят на формирането на човешките ресурси в общината, както в количествено, така и в качествено отношение.

1.3.Раждаемост и смъртност

По своята същност естественото възпроизводство на населението представлява смяна на поколенията на родителите с поколенията на децата. Количествените измерения на този процес се изразяват с помощта на стойностите за раждаемост, смъртност, естествен прираст (ЕП) и др.

В съответствие с характерните за цялата страна тенденции населението на община Перник бележи отрицателен естествен прираст от -1069 души (31.12.2020г.). През наблюдавания период 2017 -2020 г., стойността на ЕП варира, като отчетливо по-висока е през 2020 г. Това се дължи на трайната тенденция за намаляване на раждаемостта и задържащата се висока смъртност на населението.

Таблица 41 Основни демографски показатели за община Перник

Показатели	2017	2018	2019	2020

Живородени	718	692	656	617
мъже	366	357	331	324
жени	352	335	325	293
Умрели	1474	1427	1464	1686
мъже	789	743	772	923
жени	685	684	692	763
Естествен прираст	-756	-735	-808	-1069
мъже	-423	-386	-441	-599
жени	-333	-349	-367	-470

Източник: НСИ

От демографска гледна точка, относително ниската раждаемост (по отношение на възпроизводствения процес) се дължи на понижената плодовитост на жените в родилна възраст и на намаляването на техния брой. Проявяващият се в момента отрицателен ефект от намаляващия брой на жените в родилна възраст ще дава отражение върху възпроизводството на населението и през следващите десетилетия. Промяната се дължи на измененията в социално-икономическите условия, а от там и в ценностната система на жените – на преден план излизат такива ценности като завършване на образованието и осигуряване на работа.

Един от тревожните демографски проблеми в общината в момента е относително високото ниво на смъртност. Основен фактор, обуславящ динамиката в общата смъртност е процесът на демографско остаряване, характерен както за страната и област Перник, така и за община Перник. Поради застаряването на населението и влошаването на здравното обслужване, през последните 20 години се отбелязва трайна тенденция към поддържане на относително високи стойности на смъртността в общината.

Отрицателните стойности на естествения прираст остават относително високи, което води до намаляване на демографския потенциал на общината, а това ще играе ролята на ограничаващ фактор за бъдещото ѝ социално-икономическо развитие. Отрицателният естествен прираст в комбинация с остаряването на населението влошава възпроизводствените възможности, което се потвърждава от стойностите на основните демографски показатели. Подобряването на социално-икономическата ситуация в общината, е една от възможностите за намаляване на отрицателните стойности на естествения прираст.

1.4.Механично движение на населението

Миграциите или механичното движение на населението, заедно с неговото естествено възпроизводство определят тенденциите в демографското развитие на определена територия.

Стойностите на механичния прираст на населението в община Перник варират, като са отрицателни през наблюдавания период, т.е. броят на изселванията превишава броят

на заселванията, изключение има единствено за 2020 г., когато броя на заселилите се значително надхвърля броя на изселилите се. Механичният прираст за 2020 година е 1123, което драстично надскача и покрива отрицателният механичен прираст за предходните години от периода.

Таблица 42 Механично движение на населението в община Перник

Община Перник	2017	2018	2019	2020
Заселени	1438	1455	1808	2983
мъже	578	618	835	1490
жени	860	837	973	1493
Изселени	1445	1548	1975	1860
мъже	643	663	918	912
жени	802	885	1057	948
Механичен прираст	-7	-93	-167	1123
мъже	-65	-45	-83	578
жени	58	-48	-84	545

Източник: НСИ

И при двата процеса (заселване и изселване) броят на жените е сравнително близък до броя на мъжете.

Емиграционните процеси се изразяват от една страна в напускането на общината от по-младите хора в посока към по-големи градове, с по-развита икономика и повече възможности за професионална и лична реализация. Емигрирането на млади и образовани хора може да има сериозни икономически и социални последици за бъдещото развитие на общината. От друга страна общината е в непосредствена близост до Столицата, което в последните години е прави привлекателно място за живеене и професионално развитие и на хора от провинцията и на хора, които трудно успяват да подсигурят място за живеене или работа в столицата.

1.5. Заболеваемост и болести

Броят на новооткритите заболявания (заболеваемост) в област Перник за 2020 г. е 78 622 случая. По отношение на броя регистрирани заболявания (болестност) на населението се наблюдава тенденция на спад на броя на регистрираните случаи 195 290 през 2020 г. в сравнение с 2019г. – 238 148.

След анализ на болестността в област Перник на първо място са болестите на кръвообръщението -28.2%, следвани от болестите на дихателната система -12.7%, на трето място се нареждат болестите на костно-мускулната система и на съединителната тъкан – 9.5%, следвани от болести на окото и придатъците му - 7.3% и болести на ендокринната система – 7.1%.

Населението в общината е в условията на неравнопоставеност по отношение на достъпа до здравни услуги. Налице е концентриране на практиките в големите градове, недостиг на общопрактикуващи лекари в труднодостъпните и отдалечени

райони и нежелание за обслужване на пациентите у дома, както и извън установеното време за амбулаторна дейност. Това затруднява достъпа на пациентите до медицинска помощ и натоварва системата за спешна помощ. В град Перник са регистрирани 90% от практиките за първична медицинска помощ.

В град Перник функционират четири лечебни заведения за болнична помощ:

1. МБАЛ „Рахила Ангелова“ АД гр. Перник с 294 легла, разпределени по различни профили в 16 отделения. В спешно отделение на болницата има 5 кушетки за краткосрочен престой;
2. СБАЛББ ЕООД гр. Перник с 65 легла, от тях 15 физиатрични и 50 за обща белодробна патология;
3. СБПЛР ЕООД с 60 легла, от тях 50 бр. за физиотерапия и рехабилитация и 10 бр. за продължително лечение;
4. СБАЛК „Свети Георги - Перник“ ООД с 28 легла, като 22 бр. са кардиологични и 6 бр. за интензивно лечение.

Към 31.12.2020 г. в системата на спешната медицинска помощ в област Перник осъществяват дейност пет филиала на ЦСМП – Перник, Радомир, Трън, Земен, Брезник, които разполагат със 18 броя автомобила със специално предназначение. Като цяло системата на спешната медицинска помощ се оказва удобна, а за отдалечени населени места единствена алтернатива за получаване на медицинска помощ.

2. Икономическа активност

Икономическите, социалните, административните и инфраструктурните функции на община Перник заемат важно място в структурата на регионалната и националната селищна структура. По силата на административния си статут град Перник изпълнява функциите на областен и общински център, което също допринася за неговото определящо значение като фактор за развитие в района.

В икономиката на община Перник са застъпени почти всички отрасли на материалното производство като традиционни са секторите на черната металургия (Стомана индъстри), производството на електро- и топло-енергия („Топлофикация Перник“ АД), машиностроителна и металообработваща промишленост, въгледобива и др. В последните години нараства делът на леката промишленост (предимно шивашка дейност), търговията и услугите.

В структурата на предприятията най-голям дял имат микропредприятията, формиращи дял от почти 96,2% от икономически активните предприятия в общината. На следващо място се нареждат малките, средните и големите предприятия.

Икономическото развитие на община Перник през последните години се характеризира с известен ръст и положителна динамика. Най-много фирми развиват дейност в сектора на търговията и услугите (40%), следват ги предприятията в сферата на професионалните дейности и научни изследвания (8%), хотелиерство и ресторантьорство (7,5%), преработващата промишленост и други дейности, съответно

по 7%. Най-малко са предприятията в секторите на добивната промишленост и производството и разпределението на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива. В сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ развиват дейност 73 предприятия или едва 2% от фирмите в общината. С хуманно здравеопазване и социална работа се занимават близо 5% от отчелите се нефинансови предприятия, а с образование под 1% от местните фирми (*Източник: Краткосрочна програма за използването на енергия от ВЕИ и биогорива на Община Перник 2020-2023 г.*)

Индустрията има водещо, структурирующо значение в икономиката на общината. Перник е основния център на черната металургия и развит енергиен район на страната. Промислеността е основен двигател за икономиката и нейният растеж във всяка териториална система. Стойностите на основните икономически показатели също отреждат на вторичния сектор водещо място в структурата на икономиката на община Перник. С най-голямо значение за икономиката и пазара на труда от подотраслите на промишлеността в община Перник продължава да бъде подсектор „Металургия и производство на метали“. В него оперират фирми със запазено място на вътрешния и международния пазар: „Стомана индъстри“ АД „Метал трейд 66“, „Колхида метал“ ООД, „Инкомс-Токоизправители“ АД, „Минералмаш“ АД и др. Със запазено място в икономическата структура на общината са и двата традиционни отрасли - „Добивна промишленост“ и „Енергетика“. Добивната промишленост днес е представена скромно в общинския социално-икономически комплекс. Тази промишленост е свързана с въгледобива и добива на строителни и инертни материали. Технологичните и експлоатационните запаси на кафяви въглища вече са почти изчерпани и днес въгледобива е силно свит. В последните години се развива хранително-вкусовата промишленост. Положителен пример в тази насока са фирмите „Сами-М“ ЕООД и „Прим“ ООД, които се занимават с месопреработка, както и фирмите „Мелбон“ АД (производство на шоколадови изделия), „Прокафин“ ЕООД (печене и пакетиране на кафе) и „Славяна фиш“ ООД (рибни консерви).

Селското стопанство в община Перник е по-слабо развито. Аграрният сектор винаги е бил с подчинено значение в икономиката на общината. Причините за това са в провежданата в миналото политика на ускорена индустриализация на общината и в липсата на достатъчно стимули за използване потенциалите на територията за развитие на аграрния сектор. Развит е предимно частния сегмент на аграрния сектор. Стопанисваната земеделска земя е в размер на 237 221 дка, която включва 155 367 дка обработваема земя (65,5% от стопанисваната земеделска земя, в т.ч. 108 907 дка са нивите) и 81 854 дка мери и пасища (34,5% от стопанисваната земеделска земя). Естествените ливади на територията на община Перник са 45 666 дка. От стопанисваната земя най-голям дял имат земите от VI, VII, VIII и IX категория, а основен почвен тип са кафявите горски почви.

Община Перник има многобройни естествени природни дадености, които са предпоставка за развитието на различни форми на туризъм. На първо място, това са

трите защитени територии в общината – природен парк „Витоша“, ботаническият резерват „Острица“ и пещерата „Духлата“. Около 37% от територията на природен парк „Витоша“ попада в община Перник, като в нея се срещат 32 редки, застрашени от изчезване растения, включени в Червената книга на Република България. Община Перник не е сред традиционните туристически дестинации в България. Въпреки това, в отрасъла „Хотелиерство и ресторантьорство“ работят около 9% от всички фирми в общината. Местното културно-историческо наследство (Средновековна крепост „Кракра Пернишки), природните дадености и наличната спортна база са добра предпоставка за допълнително развитие на този сектор, особено чрез предлагането на интегрирани туристически продукти. През последните години общината се е утвърдила и като позната дестинация за фестивален туризъм (напр. Международния фестивал на маскарадните игри, Рок фестивала „Китариада“, парада на ретро автомобили и т.н.), което е добра основа за бъдещо развитие.

Сравнителните предимства на община Перник са свързани основно с:

- Наличие на машиностроителна промишленост с утвърдени позиции и дългогодишни традиции;
- Благоприятно транспортно-географско положение - близост до столицата София
- Потенциал за развитие на туризма.

Изводи и препоръки:

- ✓ *Населението на община Перник е 87 683 жители (по данни от НСИ 2020 г.). Разпределението на населението в общината е неравномерно разпределено. Основен процент от населението живее в град Перник – 81,85 %.*
- ✓ *Към 31.12. 2020 г., мъжете в община Перник са 42 291 (48.23 %), а жените 45 392 (51,77%).*
- ✓ *В съответствие с характерните за цялата страна тенденции населението на община Перник бележи отрицателен естествен прираст;*
- ✓ *Един от тревожните демографски проблеми в общината в момента е относително високото ниво на смъртност. Основен фактор, обуславящ динамиката в общата смъртност е процесът на демографско остаряване, и влошаването на здравното обслужване характерен както за страната, така и за община Перник.*

13. УПРАВЛЕНЧЕСКИ ФАКТОРИ

1. Административна структура на община Перник

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт, който упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината.

В община Перник, според разпределението на дейностите, които извършва при подпомагане на органа на местната власт, общинската администрация е разделена на обща и специализирана. Към общата администрация се отнасят Отдел „Информационно обслужване“, Отдел „Счетоводство“, Отдел „Бюджет и финанси“, Отдел „Гражданска регистрация, Отдел "Подпомагане и осигуряване работата на общински съвет", Отдел "Управление на човешките ресурси и деловодство", Отдел "Управление при отбранително-мобилизационна подготовка и сигурност", Отдел "Правно обслужване" и Отдел "Обществени поръчки". Към специализираната администрация се отнасят Дирекция "Местни данъци и такси", Дирекция "Хуманитарни дейности", Дирекция "Инвестиционно проектиране и устройство на територията", Дирекция "Строителство, инфраструктура и екология"

В Община Перник има обособен отдел Отдел "Инвестиции, екология и озеленяване", към Дирекция "Строителство, инфраструктура и екология" в чийто функции са включени дейности в областта на опазването на компонентите околната среда в т.ч. по управление на отпадъците.

При разработването на общинския бюджет по дейности „Чистота“, „Озеленяване“ и „Управление на отпадъците“ водеща роля има дирекция „Бюджет и финанси“. Контролни функции в областта на опазването на околната среда има Отдел "Инвестиции, екология и озеленяване", със задължения да:

- Осъществява контрол на количеството и качеството на извършваните дейности от сметопочистващите фирми и договорни отношения с Община Перник;
- Осъществява контрол по ЗУО, наредбите на Общински съвет – Перник, свързани с опазване на околната среда и опазване на озеленените площи;
- Извършва проверки и дава становища по жалби и сигнали на граждани, отнасящи се до замърсяване и увреждане на околната среда;
- Осъществява контрол по почистването на отводнителните канали и деретата на територията на община Перник;
- Извършва съвместни проверки с РИОСВ – София и БД „Западнобеломорски район“ с център Благоевград относно състоянието на околната среда.
- Подготвя заповеди за отсичане на дълготрайни декоративни дървета, издава становища и предписания за компенсационни озеленителни и залесителни програми. Поддържа регистър на зелените площи по изработени елементи;
- Възлага задачи, свързани с поддръжката на зелените площи, резитбите и обектите за благоустрояване;
- Контролира и отчита дейността по поддръжката на зелените площи и резитбите;
- Разработва и периодично актуализира общински програми по основните екологични проблеми;
- Решава проблеми с управлението на битовите, строителните и опасни

- отпадъциот бита за тяхното депониране, преработка, рециклиране;
- Изготвя екологични оценки, ОВОС, ОС, екологични експертизи и др.

2. Нормативна уредба

Местната нормативна уредба в областта на опазване на околната среда включва следните нормативни актове, приети от Общински съвет – Перник:

- Наредба №1 за обществения ред на територията на община Перник
- Наредба за управление на отпадъците на територията на община Перник;
- Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Перник

Наредба №1 за обществения ред на територията на община Перник

Наредбата урежда обществения ред на територията на община Перник, осигуряване спокойствието на гражданите, опазване на общинските имоти, предназначени за общо ползване, опазване на чистотата на територията на общината,

С наредбата се забранява:

1. Запалването на битови и производствени отпадъци в съдовете за събиране и временно съхранение, както и запалването им извън съдовете в обществените и частни пространства /улични платна, тротоари, озеленени площи и др./, в т.ч. стари автомобилни гуми;
2. Преместването на съдовете за битови отпадъци, извън определените за това места Миенето на прозорци, витрини и тераси по начин, предизвикващ замърсяване или наводняване на по-долните етажи и прилежащите площи;
3. Изпускането на отпадъчни и други води извън канализационната мрежа или регламентирани съоръжения за тяхното приемане;
4. Изхвърлянето на всякакви видове отпадъци, предмети и води от терасите и прозорците на жилищните сгради и в мазетата на жилищните блокове;
5. Провеждането на паша и/или пускането на селскостопански животни в парковете, градинките, училища и детски площадки, и озеленени площи край жилищните комплекси;
6. Замърсяването по какъвто и да е начин и изхвърлянето на всякакви видове дребни отпадъци – утарки, билети, кибритени кутии, хартии, семки, плодове и други по улици, площи, градинки, обществени заведения и превозни средства;
7. Използването на съдовете за събиране и временно съхранение на битовите отпадъци на физическите лица, от юридически лица (производители, търговци и други) за събиране и временно съхранение на производствените им отпадъци;
8. Смяната и изливането на отработени масла от МПС в озеленените площи, улиците, паркингите, дъждоприемните и канализационните шахти и водните обекти, както и миенето на МПС, освен на определените за целта места;
9. Изхвърлянето на битови, строителни, производствени и занаятчийски отпадъци и земни маси на места, които не са определени за тази цел от съответния компетентен

орган при общината.

10. Изхвърлянето на отпадъци извън указаните места в общите части на жилищните сгради или в непосредствена близост до тях.

11. Събарянето, повреждането и разместването на табелки, пейки и съоръжения, поставени в градините, парковете, детските и спортните площадки и на други обществени места;

12. Повреждането на пътните, тротоарните, градинските и паркови настилки и съоръженията; на телефонните обществени апарати, съоръжения и кабинни; на заслоните по спирките на обществения транспорт; на обществените чешми, уличните хидранти, уличните, подземните и парковите осветителни тела и съоръжения; на афишните съоръжения и площи, на скулптурно – декоративните фигури и елементи; на обществените тоалетни, сгради и огради; на противопожарните съоръжения, пътни знаци, табели, указатели, светофари, ограждения, съоръжения, превозни средства, както и на всякакви други общински имоти

13. Водачите на ППС са длъжни да вземат необходимите мерки при превоз на товари, за да не създават опасност за останалите участници в движението. Товарите трябва да бъдат укрепени и да не се влачат по пътя. Да не ограничават видимостта на водача и устойчивостта на управляваното ППС. Товарите, които могат да бъдат разпилени, както и тези, които блестят и създават опасност от заслепяване, трябва да бъдат покрити.

14. Водачите да не управляват ППС по улиците, ако предварително не са ги почистили от кал;

15. Физическите или юридическите лица, извършващи строителните и ремонтни дейности:

а/ да обграждат строителните площадки с огради по форма и план, съгласувано с техническите служби на Общината и одобрен общ план за безопасност и здраве;

б/ да складираят строителните материали и строителни отпадъци до тяхното извозване да се съхраняват в рамките на строителната площадка;

Наредба за управление на отпадъците на територията на община Перник;

Съгласно чл. 22 от ЗУО, Общинският съвет приема наредба, с която определя условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, на територията на общината, разработена съгласно изискванията на ЗУО и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както и заплащането за предоставяне на съответните услуги по реда на Закона за местните данъци и такси.

С наредбата се уреждат и изискванията към площадките за предава на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките,

както и условията за предаване на отпадъци на площадките по чл. 19, ал. 3, т. 11 от ЗУО.

Сега действащата Наредба за управление на отпадъците за територията на община Перник е приета с Решение № 118/12.04.2016г. , Протокол № 5 от 12.04.2016г.; изм. и доп. с Решение № 559/29.07.2021г., Протокол № 8 от 29.07.2021г. на Общински съвет Перник. Наредбата урежда:

- Правата и задълженията на органите на местното самоуправление, на физическите и юридическите лица, на учрежденията и организациите, във връзка с управлението на отпадъците на територията на община Перник.;
- Условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци и неопасни производствени отпадъци от физически и юридически лица на територията на Община Перник.
- Задълженията и отговорностите на задължените лица – домакинствата, юридическите лица, вкл. търговски обекти, производствените и стопанските субекти, болниците, училищата, административни сгради и други обекти разположени на територията на Община Перник по отношение управление на отпадъците съгласно изискванията на Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както и заплащането на предоставените услуги по реда на Закона за местните данъци и такси и Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Перни
- Изискванията към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, условията за регистрацията им, както и условията за предаване на отпадъци на площадките по чл.19, ал.3, т.11 от ЗУО.
- контрол по спазване на изискванията и разпоредбите от наредбата и административно-наказателни мерки /т глоби и имуществени санкции на нарушителите/.

Аналитичния преглед на общинската наредба за управление на отпадъците показва, че отговаря на определените в чл. 22 от ЗУО, най-съществени изисквания за съдържание на общинските наредби.

Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Перник

С тази наредба се уреждат обществените отношения, свързани с планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазване и развитие на зелената система на Община Перник.

Зелената система на Община Перник е предназначена да подобрява жизнената среда

и облика на населените места на територията на общината, а така също и за организиране на отдиха на населението в нея.

Зелената система включва обществените озеленени площи, в т.ч. всички паркове, градини, улично озеленяване, извънселищни паркове и горски паркове, гробищни паркове, ботанически градини, дендрариуми, защитни насаждения и разсадници.

Органите за управление на зелената система са Общинският съвет гр. Перник, кметът на Община Перник и кметовете на кметства на територията на община Перник.

Общинският съвет гр. Перник, чрез бюджета на общината осигурява необходимите средства за изграждане, опазване, поддържане и развитие на зелената система върху терени общинска собственост, в съответствие с функционалното ѝ предназначение и териториалното разположение на зелените площи. С наредбата се определят функциите на общинската администрация за изграждането, поддържането и опазването на зелената система на Община Перник.

Съгласно наредбата, кмета на Кметът на Община Перник ръководи и координира цялостната дейност по опазване, изграждане и поддържане на зелената система на общината, организира изпълнението на бюджета по дейност “озеленяване” и на дългосрочните програми за развитието на зелената система.

3. Сътрудничество с други общини и организации

1.1. Регионално сдружение за управление на отпадъците Перник

Съгласно ЗУО, общините, включени във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9 ЗУО, създават регионална система за управление на отпадъците, състояща се от регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци.

Община Перник е част от Регионално сдружение за управление на отпадъците – Регион Перник, заедно с общините Брезник, Земен, Ковачевци, Радомир и Трън. Общините част от региона обхващат територия от общо 2394,22 кв. км, с население от 120426 жители към 31.12. 2020 г. (фигура 21)

Фигура 21 Административни граници на общините част от РСУО регион Перник

С протокол №1 от 08.11.2010 г. се учредява „Регионално сдружение за управление на отпадъците - Регион Перник“. Регионалната система за управление на отпадъците Регион Перник включва 6 общини, в състава на които са включени 170 населени места. Регионалното депо за неопасни отпадъци регион Перник е разположена в ПИ № 000093, с местонахождение местност „Чокладиновец“, землище с. Люлин, община Перник . Имотът е с обща площ от 140 дка и представлява котлован, получен от депонирани земни маси при разкриване на рудници. Капацитетът, съгласно КР №382-Н0/2009 г., актуализирано с Решение КР №382-Н0- ИО-А1/2011г е 220т/24ч. Обектът е изграден по проект «Изграждане на регионална система за управление на отпадъци в регион Перник», финансиран от Оперативна програма «Околна среда 2007-2013 г.» чрез Европейския фонд за регионално развитие, договор за безвъзмездна финансова помощ № DIR – 592115 – С001 от 30 ноември 2011 г. С Разрешение за ползване № СТ-05-2612/29.12.2015 г. на ДНСК -София е въведено в експлоатация . Общините могат да получат финансиране на проекти в областта на управление на отпадъците от европейските фондове, държавния бюджет, Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) към Министерството на околната среда и водите или други национални публични източници на финансиране само след създаването на регионално сдружение.

1.2. Взаимодействие с държавни институции и техните регионални структури

По редица въпроси в областта на опазването на околната среда общинска администрация Перник си сътрудничи и осъществява обмен на информация със следните държавни институции и техните регионални структури:

- Министерство на околната среда и водите (МОСВ)
- Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ);
- Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда;
- Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“
- Регионална здравна инспекция – Перник
- Водоснабдяване и канализация – Перник ООД;
- Областна администрация – Перник;
- Областна дирекция „Земеделие“ – Перник;
- Областна дирекция по безопасност на храните към Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ);

При осъществяване на дейностите в областта на опазването на околната среда общинска администрация Перник си взаимодейства и с Общинско предприятие „Флорс“ , както и с фирми предоставящи услуги в областта на управлението на отпадъците.

2. Предлагани дейности и услуги от община Перник

Рамковият закон в областта на опазването на околната среда в националното законодателство е Закона за опазване на околната среда. Той дава общата визия за целите, приоритетите и задълженията по опазване и устойчиво ползване за всеки един от компонентите и факторите на околната среда, които се доразвиват в отделни закони. Основните задължения на органите на местната власт са разписани в чл. 15 от ЗООС.

Най-общо предлаганите услуги и дейности във връзка с опазване на околната среда са:

- Дейности и услуги в областта на управление на отпадъците;
 - o Събиране и транспортиране на битови отпадъци;
 - o Поддържане чистотата на териториите за широкото обществено ползване;
- Дейности и услуги по озеленяване;
- Дейности и услуги по водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчни води;
- Други дейности определени със закон;

2.1. Дейности и услуги в областта на управлението на отпадъците

На територията на общината услугите по организираното събиране и транспортиране на битови отпадъци се извършва от извършва от „ЗМБГ“ АД, съгласно договор №149/07.05.2021г. Съгласно Заповед № 1566/26.10.2020 г. на кмета на Община Перник всички населени места (100% от населението) са включени в системата по организирано сметосъбиране и сметоизвозване, което се извършва по утвърдени графици и повтораемост на изпълнението.

За организиране на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки общината

има сключен договор с организация по оползотворяване Еко Партньърс България АД. Община Перник има сключен договор за транспортиране и приемане срещу заплащане на излезли от употреба гуми (код 16 01 03) с „Индустриални суровини“ ЕООД. Приемането на опасните битови отпадъци се извършва от „Балбок Инженеринг“ АД, при условията на сключен договор № 164/02.11.2020 г.

Община Перник е притежател на Комплексно разрешително КР №382-Н0/2009 г., актуализирано с Решение КР №382-Н0- ИО-А1/2011г за експлоатация на Регионалната система за управление на отпадъците Регион Перник. Регионалното депо за неопасни отпадъци регион Перник е разположена в ПИ № 000093, с местонахождение местност „Чокладиновец“, землище с. Люлин, община Перник . На територията на РДНО регион Перник са изградена и функционира инсталация за сепариране на смесени битови отпадъци и инсталация за компостиране на зелени/биоразградими, които обслужват общините част от РСУО.

2.2. Дейности и услуги по озеленяване

Кметът на Община Перник ръководи, координира цялостната дейност по опазване, изграждане и поддържане на зелената система на общината, като организира изпълнението на бюджета по дейност „озеленяване“.

Експертите от отдел "Инвестиции, екология и озеленяване" в Община Перник и главният архитект отговарят за планирането, изграждането, поддържането и опазването на зелената система на общината:

Експертът - ландшафтен архитект към Дирекция "Строителство, инфраструктура и екология" :

- Изготвя задания за инвестиционни проекти и за възлагане на изпълнение на обекти от зелената система, която е общинска собственост, и контролират изпълнението им.
- Дава мотивирани становища, специализирани предписания и указания за извършване на дейности по озеленяването, и съгласуват проекти по част „озеленяване“.

Ландшафтният архитект от отдел "Инвестиции, екология и озеленяване" в Община Перник и специалистите към Дирекция на главният архитект подготвят планове и програми, свързани с развитието на зелената система. Към настоящият момент Община Перник няма назначен ландшафтен архитект.

Експертите от отдел "Инвестиции, екология и озеленяване" в Община Перник системно възлагат създаването и попълването на регистъра за дълготрайната декоративна растителност и го съхраняват.

Главният архитект на Община Перник :

- Ръководи, координира и контролира дейностите по устройственото планиране и изграждане на зелената система на територията на Общината.
- Съгласува задания за изготвяне на устройствени планове и схеми за зелената

система, за възлагане на инвестиционни проекти и схеми, както и одобрява изготвените проекти в рамките на пълномощията му съгласно ЗУТ.

По реда на Наредбата за изграждане и поддържане на зелената система на територията на община Перник, приета от Общински съвет – Перник, за всички причинени щети на елементите на зелената система на Община Перник – растителност и съоръжения, виновните лица дължат глоба в размер на действащата тарифа, съгласно Наредба № 1 за "Общественият ред на територията на Община Перник".

2.3. Дейности и услуги по водоснабдяване, канализация и пречистване на води

Дружеството, което поддържа, експлоатира и стопанисва водоснабдителни и канализационни мрежи и системи, съоръжения и пречиствателни станции на територията на област Перник, е „Водоснабдяване и канализация“ ООД Перник.

„Водоснабдяване и канализация“ ООД Перник е дружество с ограничена отговорност, като собствеността се разпределя между държавата – 51% и общините Перник (34%), Радомир (8%), Брезник (3%), Трън (2%) и Земен (2%)

Кметът на общината контролира:

- изграждането, поддържането и правилната експлоатация на канализационните мрежи и съоръженията за пречистване на битови отпадъчни води;
- изграждането, поддържането и експлоатацията на водностопанските системи на територията на общината с изключение на тези, които са включени в имуществото на търговски дружества различни от ВиК операторите с държавно и/или общинско участие в капитала.

Регулирането на цените и качеството на ВиК услугите, извършвани от ВиК операторите, се осъществява от Комисията за енергийно и водно регулиране.

Комисията утвърждава цените на ВиК услугите:

- цена за доставяне на вода на потребителите в левове за кубически метър;
- цена за отвеждане на отпадъчни води в левове за кубически метър;
- цена за пречистване на отпадъчни води в левове за кубически метър.

Прилаганите от ВиК операторите цени не могат да бъдат по-високи от утвърдените от комисията.

Управлението на ВиК системите се осъществява от:

- министъра на регионалното развитие и благоустройството, който координира управлението на ВиК системите на национално ниво;
- асоциацията по ВиК, в която участват държавата и една или повече общини – когатособствеността на ВиК системите в границите на обособената територия е разпределена между държавата и общините или между няколко общини.

2.4. Дейности по осигуряване качеството на въздуха

Целта на Закона за чистотата на атмосферния въздух е защита здравето на хората, животните и растенията, техните съобщества и местообитания, природните и културните ценности от вредни въздействия, както и предотвратяване настъпването на опасности и щети в следствие изменение в качеството на атмосферния въздух.

В случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и на нормите за отлагания, кметовете на общините разработват програми за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми в установени срокове. Програмите са неразделна част от общинските програми за околна среда по чл. 79 от Закона за опазване на околната среда и същите включват целите, етапите и сроковете за тяхното постигане; средствата за обезпечаване на програмата; отчетността и контрола за изпълнението и оценка на резултатите.

2.5. Издаване на позволително за ползване на лечебни растения

Позволително за ползване на лечебните растения се издава от общинска администрация когато ползването е от:

- земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места – общинска собственост;
- териториите и акваториите в строителните граници на населените места – общинска собственост.

Позволително се издава на физическо лице, което събира билки за продажба или за първична обработка или генетичен материал от лечебни растения, и определя: вида на ползването; разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части; района или конкретното находище; начина на ползване.

3. Бюджет и разходи на общината, свързани с опазване на околната среда

Дейностите в областта на опазването на околната среда, които се финансират от общинския бюджет, могат да се групират според финансирането си, както следва:

- Озеленяване;
- Дейности, финансирани от приходите от такса битови отпадъци;
- Други дейности по опазване на околната среда;

3.1. Бюджет на общината

Приходната част на общинският бюджет се състои от собствени приходи, субсидии от Републиканския бюджет, трансфери от Републиканския и др.

Бюджетните взаимоотношения между Държавния бюджет и общинските бюджети се определят със Закона за държавния бюджет на Република България. За всяка

бюджетна година средствата се предоставят под формата на субсидии – обща допълваща, обща изравнителна, целева субсидия за капиталови разходи и други целеви трансфери.

Всяка от субсидиите е предназначена за финансиране на отделни дейности. Общата изравнителна субсидия е за финансиране на местни дейности- издръжка ОбА, ЦДГ и други.

Целевите трансфери по бюджета на общината са за обезпечаване на някои бюджетни дейности – снегопочистване на четвъртокласна пътна мрежа, основен ремонт на четвъртокласна пътна мрежа, субсидии за пътнически превози и компенсация на безплатен превоз, и за програмите по времена заетост. Част от тях не се включват в първоначалната рамка на бюджета.

Годишния бюджет на община Перник за 2021 г. е 113 483 709 лв., разходите по функции озеленяване са 780 000 лв., по функция чистотата 1 096 000 лв. и управление на дейностите по отпадъци 9 041 268 лв., като приблизително около 9,60% се изразходват за дейности по околна среда, озеленяване и поддържане на чистотата на обществените площи в т.ч. управление на отпадъците.

3.1.1. Приходи

Приходите в бюджета на община Перник за финансиране на дейности в областта на опазване на околната среда се осигуряват посредством:

1. Местни такси – Такса битови отпадъци.
2. Приходи от структурни фондове на ЕС, Кохезионния фонд и държавния бюджет

Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“ (ОПОС 2014-2020 г.) е една от оперативните програми на Република България, изготвяни в изпълнение на Стратегия „Европа 2020“ на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Финансирането на ОПОС е чрез ЕФРР, КФ и национално съфинансиране.

ПУДООС:

- Безвъзмездно финансира екологични проекти на общини;
- Отпуска заеми за финансиране на екологични проекти и дейности на общини.

3. Други местни такси, определени със закон

Такси за позволено за ползване на лечебни растения - позволено за ползване на лечебните растения се издава от общинска администрация, когато ползването е от земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места и териториите и акваториите в строителните граници на населените места – общинска собственост. Такса не се заплаща, когато ползването на лечебните растения е за лични нужди. За 2020 г. община Перник не издавала позволителни за

ползване на лечебните растения.

4. Глоби и санкции

Осемдесет на сто от санкциите за увреждане или замърсяване на околната среда над допустимите норми по реда на ЗООС от наказателни постановления, издадени от министъра на околната среда и водите или от оправомощени от него лица, постъпват по бюджета на общината, на чиято територия се намира санкционираният субект (чл.65, ал.1 ЗООС).

Осемдесет на сто от имуществените санкции за административни нарушения за неизпълнение на условия в комплексно разрешително, свързани със замърсяване на атмосферния въздух, постъпват по бюджета на общината, на чиято територия се намира инсталацията (чл.65, ал.3 ЗООС).

Приходите от глоби и санкции, налагани от кмета на общината, по реда на:

- Наредба № 1 за обществения ред на територията на община Перник
- Наредба за управление на отпадъците на територията на община Перник;
- Наредба за изграждане и поддържане на зелената система на територията на община Перник.

Горепосочените приходи се изразходват за екологични проекти и дейности по приоритети, определени в общинската програма за околна среда. За 2020 г в община Перник са постъпили приходи от глоби, санкции и неустойки в размер на 67 303 лева.

5. Приходи от концесионни възнаграждения по реда на Закона за подземните богатства

Концесионерът дължи концесионно плащане, размера на което се определя с акт на Министерски съвет, а условията и реда за концесионното плащане се определят в концесионния договор. Цялото концесионното плащане или част от него, в зависимост от вида на полезните изкопаеми и др., се превежда по бюджетите на общините по местонахождение на концесионните площи. За 2020 г. в община Перник са постъпили приходи от концесии в размер на 1 142 333 лева.

6. Приходи от такса за притежаване на куче – за 2020 г. в община Перник са постъпили 7 413 лева.

7. Приходи от други актове, регламентирани с местни нормативни актове

В общинския бюджет на Община Перник постъпват приходи от такси за услуги, определени с *Наредба №2 за определяне и администрирането на местните такси и цени на услугите* на територията на община Перник, приета от Общински съвет – Перник. Тук се отнасят такса битови отпадъци, таксите за ползване на детски градини и ясли, домашен социален патронаж, пазари, тържища, панаири, тротоари, улични платна и др., за технически и административни услуги.

Такса битови отпадъци осигурява основния дял от приходите от такси за общините в

България и определя един стабилен процент от общинските бюджетни приходи. Приходите от такса битови отпадъци се характеризират с по-благоприятна динамика в сравнение с общите бюджетни приходи на общините и в частност приходите им от такси. В резултат на това расте и дялът на приходите от такса битови отпадъци в общите постъпления от такси за общините, тъй като кризата се отрази драматично върху постъпленията на общините от такса за технически услуги (свързана основно със строителството).

Приходите на община Перник, от такса битови отпадъци за периода 2019 – 2020 г., е както следва:

Таблица 43 Приходи от ТБО, 2019-2020

№	година	Приходи лв.
1	2019 г.	7 623 333,00
2	2020 г.	7 467 570,00

Източник: Бюджета на Община Перник

3.1.2. Разходи

Основната разходна части на план-сметката на Община Перник за 2021 г. е за:

- Разходи за дейността събиране и сметоизвозване на битови отпадъци до съоръжения за третиране - 3 622 500,00 лв. за 2021 г.
- Разходи за дейността по поддържане чистотата на териториите за обществено ползване - 4 359 520,00 за 2021 г.

Разходите за опазване на околната среда по дейности за периода 2019-2020 г. е представен в следващата таблица:

Таблица 44 Разходи за опазване на околната среда 2019-2020

№	Разходи по дейности	2019	2020
1	Дейност 622 Озеленяване	774 848	779 919
2	Дейност 623 Чистота	1 966 416	1 729 703
3	Дейност 627 Управление на отпадъците	4 293 196	4 474 458

Източник: Бюджет на община Перник

Изводи и препоръки:

- ✓ В община Перник има обособен отдел, "Инвестиции, екология и озеленяване", който се занимава с политиките по опазване на околната среда в т.ч. с управлението на отпадъците.
- ✓ Функциите на структурните звена в общинската администрация осигуряват в голяма степен възможните с нормативната уредба правомощия.

- ✓ Броя на служителите за изпълнение на дейностите както по управление на отпадъците, така и в останалите дейности в областта на околната среда в община Перник е недостатъчен за изпълнение на възложените функции;
- ✓ Необходимо е да бъдат назначени допълнителни служители в общинската администрация за подобряване изпълнението на функциите в общината, както по управление на отпадъците, така и в други сфери за опазване на околната среда;
- ✓ Необходимо е да се запази високото ниво на квалификация на служителите, чрез система на обучение за различни проекти.

14. АНАЛИЗ НА СИЛНИ И СЛАБИ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ (SWOT АНАЛИЗ)

Един от основните етапи в стратегическото планиране е “анализът на средата”. SWOT представлява акроним на вътрешните за общината силни страни (Strengths) и слаби страни (Weaknesses) и външните за общината възможности (Opportunities) и заплахи (Threats). Обектът на стратегически анализ се разглежда откъм неговите „силни“ и „слаби“ страни. Средата в която функционира обекта на стратегически анализ се дефинира на „възможности“ и „заплахи“.

- **Възможности:** Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда на общината. Това са благоприятни за общината потенции, от които тя се възползва или би могла да се възползва;
- **Заплахи:** Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда за общината. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на общината;
- **Силни страни:** Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава общината. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство на общината;
- **Слаби страни:** Слабите страни представляват ограниченията или недостига на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на общината.

Между четирите квадранта съществуват определени зависимости. Връзката между възможностите и силните страни дава представа за лостовете на развитие. Връзката между слабите страни и заплахите формира основните проблеми на развитие. Връзката между силните страни и заплахите определя рисковете на развитие, а връзката между слабите страни и възможностите извежда ограниченията на развитие.

След осъществяване на количествен и качествен анализ на средата, се оформя съдържанието на квадрантите на SWOT таблица. От изведените характеристики на обекта и обкръжаващата средата се избират най-важните, които се вписват в съответните квадранти. Този етап съдържа голяма доза творчество, но се опира на направения анализ в предишният етап. В същото време елемент на творчество и интуиция е избора на правилния квадрант за идентифицирания фактор. Практиката

показва, че за много от идентифицираните тенденции и фактори стои въпроса в кой от квадрантите да бъде поставен. До голяма степен това зависи и от самата формулировка. Например, наличието на свободна работна сила може да е силна страна, докато високата безработица да е слаба страна; възможността да се развиват трудоемки производства да е възможност, а високият процент на трайно безработни да е заплаха. В реалният живот съществуват множество взаимовръзки, които се явяват причини и следствия в зависимост от гледната точка, от целите на анализа и т.н. Поради тази причина едно и също явление може да се разглежда в различни негови проявления.

Най-благоприятната стратегическа позиция е агресивната стратегия. Всеки обект на анализ се стреми да заеме максимална площ в квадранта между силните страни и възможностите. Тази позиция е най-благоприятна и стратегията на развитие трябва да е построена така, че заемащата в нея площ само да се увеличава. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и възможностите може да се нарече концентрираща, защото тя е насочена към използване на съществуващите благоприятни условия за развитие чрез намаляване на слабите страни. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и заплахите може да се нарече защитна, е най-неблагоприятна. Организацията, попаднала в тази позиция трябва да търси възможност за оцеляване и след това да се опита да премине в някой от другите квадранти. Диверсификационната стратегия се определя между силните страни и заплахите. Основната посока на стратегическо развитие при нея е насочена към намаляване или ограничаване на заплахите и при едновременно укрепване на силните страни.

При използване на цялата налична информация за съществуващото положение и тенденциите по компоненти на околната среда са изведени следните основни аспекти на силните и слабите страни на общината по отношение на опазване на околната среда, както и на възможностите и заплахите от страна на средата, които са представени в следната таблица .

Таблица 45 Анализ на силни и слаби страни, възможности и заплахи в община Перник

АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ	
СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
✓ Стартиране на поетапно газифициране на промишлените предприятия, жилищни сгради, както и част от общинските административни сгради, вкл. и детските заведения; ✓ Разработена е Програма за управление на качеството на атмосферния въздух, която подлежи на периодична актуализация, като в последната ѝ актуализация е направено ново моделиране на разпространението на замърсителите и са идентифицирани основните	✓ Качеството на атмосферния въздух за района на община Перник се характеризира като несъответстващо на нормите - ФПЧ10, ФПЧ2,5, серен диоксид и ПАВ, поради наличието на големи промишлени предприятия. ✓ Високата интензивност на автомобилния трафик в града, състоянието на пътната мрежа и остарелият автомобилен парк, оказват влияние върху КАВ, посредством замърсяване с вторичния унос на отложените върху пътните настилки

източници

прахови частици;

- ✓ Битово отопление - отоплителните инсталации могат да се разглеждат като източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон.

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Постепенно намаляване на МПС на дизелово гориво.
- ✓ Въвеждане на национални стандарти за качеството на твърдите горива.
- ✓ Намаляване дела на използваните твърди горива през студено то полугодие.

ЗАПЛАХИ

- ✓ Увеличаване на пътния трафик, респективно емисиите.
- ✓ Увеличаване цената на алтернативните варианти на отопление – електричество, газ.
- ✓ Висока цена за ново присъединяване към газовата и топлопроводна мрежи.

ВОДИ

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Повърхностните водни тела на територията на общината се намират в отличен до умерен екологичен потенциал/състояние;
- ✓ Всички подземни водни тела на територията на общината се намират в добро количествено състояние и химично състояние, съгласно ПУРБ 2016 – 2021
- ✓ Необходимо е в община Перник да продължи подмяната на част от водопроводната мрежа от страна на ВиК ООД, гр. Перник, с цел да се минимизират загубите на питейна вода;
- ✓ Необходимо е в община Перник да се осъществи подмяна/изграждане на цялостна канализационна система във всички населени места в общината

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Основен замърсител на водни обекти на територията на община Перник са канализационните системи на населените места
- ✓ Липсва цялостна изградена канализационна мрежа за населените места на общината, с изкл. на гр.Перник и гр. Батановци
- ✓ Необходимо е реконструкция на пречиствателната станция за отпадни води и поддържането и в изправност и добро състояние, с цел елиминиране на заустването на непречистени отпадъчни води.
- ✓ Значителни загуби на вода, произтичащи от състоянието на водопроводната мрежа

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Реконструкция на водоснабдителната мрежа, водеща до повишаване на ефективната работа на водопроводната мрежа, намаляване на аварияте, намаляване на загубите на вода;
- ✓ Изграждане и реконструкция на участъци от канализацията с цел достигане на пълна свързаност на населението;
- ✓ Намаляване / прекратяване на директните зауствания на отпадъчни води, които не са пречистени в достатъчна степен, във водни обекти.

ЗАПЛАХИ

- ✓ Недостатъчно намаление на загубите на вода;
- ✓ Невъзможност от подмяна на всички водопроводни и канализационни мрежи, за които това е необходимо.

ПОЧВИ

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ На територията на община Перник се е наложила практика за прилагане на добрите земеделски практики в следствие на което, почвите в района не са замърсени с нитрати, както и в резултат на предозирано и/или безконтролно наторяване на

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Почвените ресурси са подложени на естествена и антропогенна деградация, която се отразява неблагоприятно върху функционирането на екосистемите
- ✓ Град Перник и районът около него са

земеделски земи.

антропогенизирани и съответно почвите и земите са повлияни от това.

- ✓ Периодичните паления на стърнища и замърсявания с отпадъци, в резултат на което се нарушават почвените функции в най-плодородния (хумусен) слой;
- ✓ На територията на Пернишка област се наблюдават проблеми по отношение на почвената ерозия. На територията на Община Перник силно ерозиралите терени са в резултат на добивната дейност

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Подобряване на почвените характеристики чрез изпълнение на мероприятия, водещи до намаляване на ветровата ерозия;
- ✓ Увеличаване на дела на рекултивираните терени.
- ✓ В местата, където съществува опасност от ерозионни процеси, следва да се прилагат превантивни мерки, като залесяване на площите с ерозионна опасност с подходящи дървесни видове; сечищните отпадъци да се използват за запълване на стръмни дерета;
- ✓ при строеж на нови пътища да се предвидят мерки за недопускане развитието на ерозионни процеси чрез изграждането на отводнителни съоръжения;

ЗАПЛАХИ

- ✓ Увеличаване на дела на ерозиралите почви;
- ✓ Допускане замърсяване на почвите с тежки метали и др. в следствие на нерегламентирано депониране на отпадъци и др.

БИОРАЗНООБРАЗИЕ (НАТУРА 2000)

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Община Перник се характеризира с богато биологично разнообразие и висок процент на площите заети от защитени територии и защитени зони.
- ✓ Висок процент на горските територии и територии част от мрежата „Натура 2000“

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Намаляване на биоразнообразието поради процеса на влошаване на състоянието на някои екосистеми, местообитания, микроклиматичните условия и естествената хранителна верига.
- ✓ Промяната на ландшафта, вследствие на строителството;
- ✓ шум и вибрации от ЖП транспорта;
- ✓ отработените газове влошават качеството на въздуха;
- ✓ в растителността се натрупват оловни съединения (а оттам и в употребяващите я за храна птици и бозайници) и почвата.

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Натура 2000;
- ✓ Проучване на биоразнообразието на територията на общината извън защитени територии;

ЗАПЛАХИ

- ✓ Строителството може да доведе до безпокойство на видовете, нарушаване/унищожаване на местообитания, фрагментация на природни местообитания или местообитания на видове.

ЗЕЛЕНА СИСТЕМА

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Съгласно нормативните изисквания зелените

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Липса на публичен регистър на озеленените

площи на територията на община Перник са напълно достатъчни;

- ✓ Приета нормативна уредба на местно ниво;
- ✓ Общината притежава разнообразни типове ландшафти, при което доминират типовете с подчертано естествен характер.

площи;

- ✓ Урбанизация на града, която води до намаляване на общите зелени площи;

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Изграждане на изолационни растителни пояси по улиците с интензивно движение, и на терени за озеленяване с подходяща растителност (с прахоулавящи видове).
- ✓ Озеленяване с храстова растителност, абсорбираща праха и аерозолите от въздуха, на булевардите и улиците с интензивно движение.
- ✓ Дейности по естетизиране на градската среда:
 - изграждане на изолационни пояси на промишлените зони, контактуващи с бреговата ивица.
 - приоритетно внимание на уличното и вертикалното озеленяване.
 - акцент върху цветовото оформление и повишаване участието на цфтящи храсти и местна растителност.
 - изграждане на микрорайонните паркове.
 - уплътняване на растителните групи в междублоковите пространства.
- ✓ Лесомелиоративни залесявания в коритата на поройните реки.

ЗАПЛАХИ

- ✓ Продължаваща урбанизация на града, която води до намаляване на общите зелени площи;

ОТПАДЪЦИ

- ✓ Общината е осигурила съдове и техник за събиране на смесени битови отпадъци, които обслужват 100% от населението на община Перник;
- ✓ Действащо Регионално депо за неопасни отпадъци - Перник, в което се експлоатира инсталация за сепариране и компостиране;
- ✓ Наличие на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки
- ✓ Разработени са необходимите програми, наредби и други нормативни документи, които се фокусират върху бъдещи действия, с цел решаване на съществени проблеми.
- ✓ Изградени са предпоставки, които позволяват участието на обществеността за вземане на решения, свързани с управлението на отпадъците – процедури по публични обсъждания, предоставяне на информация чрез различни медии, интернет и др.

- ✓ Недостатъчна активност на гражданите и неправителствените организации в началните фази на планиране и проектиране на съоръжения и дейности по управление на отпадъци;
- ✓ Общината не предоставя услуги по управление на някои специфични потоци отпадъци;
- ✓ Липса на целенасочени мерки и стимули, които да допринесат за предотвратяване образуването на отпадъци;
- ✓ Липса на цялостна, работеща система за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците;
- ✓ Недостатъчно добро ниво на информационно обезпечаване на процесите, свързани с вземането на информирани управленски решения;
- ✓ Няма обособен отдел, чиито служители да са

ангажирани само с управлението на отпадъците;

- ✓ Няма изградена мониторингова система, която да отчита удовлетвореността на обществеността и заинтересованите лица от резултатите, свързани с дейностите по управление на отпадъците;

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Осигуряване на средства по оперативни и/или национални програми за финансиране на проекти;
- ✓ Развитие на системите за разделно събиране на МРО, биоразградими, строителни и др. отпадъци;
- ✓ Прилагане на регионален принцип на управление на зелените биоотпадъци;
- ✓ Промяна на обществените нагласи за намаляване образуването и ефективно управление на отпадъците.
- ✓ Нови ефективни технологии, позволяващи рециклиране и оползотворяване на отпадъци;

ЗАПЛАХИ

- ✓ Високи разходи по прилагане на екологичното законодателство за достигане на високите изисквания на ЕС и набеязаните цели;
- ✓ Спиране финансирането по оперативните програми, с което да се затрудни реализацията на проекти на общината;
- ✓ Неизпълнение или забавяне на инвестиционни проекти в инфраструктурата, важни за развитието на общината;
- ✓ Преминаването към нови схеми за определяне на такса битови отпадъци, което да доведе до повишаване на такса битови отпадъци за населението, съобразно промени в националното законодателството и законодателството на ЕС.

ШУМ

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Няма жилища, респективно брой жители, изложени на нива на шум над граничните стойности по показателите за шум от:
 - железопътния трафик;
 - от промишлени източници на шум
- ✓ През последните години се отчита понижение в нивата на шум, на база предприети мерки

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Движение в режим на търговане и спиране и неспазване на ограниченията за скорост (особено по най-ошумените трасета – основните улични отсечки).
- ✓ Община Перник се характеризира със задържане на високи нива на шум над пределно допустимите норми
- ✓ Съществуващата организация на движение и обособените зони за паркиране, натоварват градската среда.
- ✓ Пътна настилка с ниски показатели по отношение на предаване на шума.
- ✓ Липса на бариери и активни противошумови мерки за зоните с предполагаема приоритетна шумова защита (тихи зони, учебни и лечебни заведения).

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Реализиране на дейности, свързани със създаване на ефективна организация на транспорта
- ✓ Изграждане, рехабилитация и поддържане на пътната и уличната инфраструктура в общината и адекватна на нуждите за свързаност и достъп до публични услуги организация на движението.

ЗАПЛАХИ

- ✓ Липса на достатъчно средства от страна на бизнеса и публичния сектор за прилагане на изискванията на екологичното законодателство, свързани с изменения и допълненията на европейското екологично законодателство.

- ✓ Подобряване на транспортната свързаност
- ✓ Създаване на условия за алтернативни начини на придвижване и нова култура на градска мобилност – основно велосипеден транспорт.
- ✓ Подкрепа на дейности по разширяване на зелената система на Общината с цел подобряване на акустичната обстановка.

ОБЩИ ПОКАЗАТЕЛИ (географски, икономически, демографски)

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Благоприятно географско разположение за развитие
- ✓ Непосредствена близост до столицата;
- ✓ Разработени и актуализирани общински наредби, хармонизирани с националното екологичното законодателство, заедно с приети програми / стратегии за реализация на политиките по опазване на околната среда.
- ✓ Добро организиране и планиране актуализацията на стратегии, планове, програми и нормативни актове на местно ниво в областта на опазването на околната среда.

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Недостатъчно развити публично- частни партньорства.
- ✓ Амортизирана транспортна и комунална инфраструктура.
- ✓ Намаляващо население и формиране на отрицателен естествен и механичен прираст, макар и с по-нисък темп в сравнение с другите общини

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Наличие и достъпност на национални и международни програми за финансиране на общински проекти в областта на опазването на околната среда.
- ✓ Привличане на стратегически инвеститори с интереси.
- ✓ Прилагане на инструментите на Структурните фондове и КФ на ЕС.
- ✓ Доближаване на Европейските стандарти в икономическата и социалната сфери.
- ✓ Конкурентноспособно развитие на малките и средни предприятия.
- ✓ Инвестиции в инфраструктура, недвижими имоти и екологични производства.

ЗАПЛАХИ

- ✓ продължаваща тенденция на намаляване на населението на общината и областта, макар и с по-нисък темп в сравнение с др. общини
- ✓ увеличаване броя на населението в и над трудоспособна възраст.
- ✓ Миграция на способните и предприемчиви хора в активна възраст.

Най-силна и най-реалистична е връзката между слабите страни и възможностите. Те определят ограниченията на развитие на общината. Стратегията на развитие, която определя тази връзка може да се нарече концентрираща, защото тя е насочена към използване на съществуващите благоприятни условия за развитие чрез намаляване на слабите страни на общината. Основните задачи, върху които трябва, да се концентрира управлението на общината са:

- ✓ Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с инфраструктурата на общината, опазването на околната среда и повишаване потенциала на общината;

- ✓ Оптимизиране на водоснабдителните системи в малките населени места;
- ✓ Изграждане на канализационни системи в малките населени места

15.ИНФОРМАЦИОННА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ ПО ВЪПРОСИТЕ СВЪРЗАНИ С ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Местни средства за масова осведоменост

Информираността на гражданите за състоянието на околната среда и участието на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда са два от основните принципи, на които се основава опазването на околната среда съгласно ЗООС.

Постигането на съответствие с горните принципи започва с оповестяването на своевременна и актуална информация сред широката общественост.

За да може правото на обществен достъп до информация за околната среда да бъде ефективно, от съществено значение е доброто качество на информацията за околната среда.

Информация за околната среда е всяка информация в писмена, визуална, аудио-, електронна или в друга материална форма относно:

- състоянието на компонентите на околната среда и взаимодействието между тях;
- факторите на околната среда, както и дейностите и/или мерките, включително административните мерки, международни договори, политика, законодателство, включително доклади за прилагане на законодателството в областта на околната среда, планове и програми, които оказват или са в състояние да оказват въздействие върху компонентите на околната среда;
- състоянието на човешкото здраве и безопасността на хората, доколкото те са или могат да бъдат засегнати от състоянието на компонентите на околната среда и др.;
- емисии, зауствания и други вредни въздействия върху околната среда;
- анализ разходи и ползи и др.

Информацията в областта на опазването околната среда, която се предоставя на широката общественост, може да бъде най-разнообразна:

- уведомяване за открит обществен достъп до документация в хода на издаването на индивидуален административен акт (комплексно разрешително, решение по ОВОС и/или преценяване необходимостта от ОВОС, становище по ЕО и решение за преценка необходимостта от ЕО, учредяване на СОЗ, разрешение за ползване на воден обект и разрешение за водовземане и др.) по реда на ЗООС, ЗВ и/или друг нормативен акт;
- уведомяване на заинтересованите лица за открито производство по

издаване на общ административен акт – заповед за организиране на услугите по: събиране и транспортиране на битови отпадъци, третиране на битовите отпадъци в депа или други инсталации, поддържане чистотата на териториите за обществено ползване в населените места, както и определяне честотата на събиране и транспортиране на битови отпадъци;

- уведомяване за изготвен проект на нормативен акт, който ще се приема от Общински съвет – Перник;
- уведомяване за изготвени проекти на планове / програми и осигурен достъп до документацията;
- предоставяне на информация за сключени договори / осигурено финансиране по оперативни програми и други международни източници на финансиране, ПУДООС и др.;
- предоставяне на информация за напредъка на проекти в областта на опазването на околната среда;
- публикуване на интернет страницата на Общината на протоколи от работата на общото събрание на регионалното сдружение за управление на отпадъците за
- предстоящи публични събития в общината, бъдещи значими решения, дейности и акции на общинската администрация, предстоящи събития и др.;
- организиране на брифинги, пресконференции и други медийни изяви по значими общински теми;
- осведомяване за предстоящо провеждане на кампании.

Основна форма за предоставяне на информация за околната среда в т.ч. за управлението на отпадъците в община Перник е чрез интернет страницата на общината. На сайта на общината е обособена секция „Екология“ в която се предоставят данни за качеството на въздуха, публикуват се документи отнасящи се до опазването на околната среда, публични регистри на площадките за дейности с отпадъци от ОЧЦМ, ИУЕЕД, ИУМПС и НУБА; публичен регистър на лицата, притежаващи документи за извършване на дейности с отпадъци; публичен регистър на търговците и брокерите на отпадъци, както и графици за сметосъбирането на територията на община Перник. Друга форма за предоставяне на информация на обществеността са социалните мрежи, както и местни вестници – „Съперник“, „Градски вестник“, „Вяра“, кабелна телевизия „Кракра“ и интернет сайтовете в община Перник. Информация за околната среда в т.ч. за управление на отпадъците се разпространява и чрез публикуване на съобщения на информационно табло.

Сигнали от обществеността за нередности по всички наредби и закони се приемат на горещия телефон или чрез формата за контакт, публикувани на сайта на общината.

16. ВИЗИЯ НА ОБЩИНАТА

Формулирането на визия за развитието на общината се основава на идентифицираните ѝ предимства и проблеми, и осъществяване на целенасочени мерки и дейности за постигане на стратегическите и специфичните цели.

Визията за развитието на Община Перник, формулирана в действащите на местно ниво планови и програмни документи, може да се реализира само в условията на устойчиво развитие в благоприятна и здравословна околна среда. Принципите за опазване на околната среда в българското законодателство, което изцяло е хармонизирано с това на Европейския съюз, са насочени именно към постигането на тази цел, а тяхното следване, съчетано с местните дадености, би осигурило на община Перник статута на едно привлекателно място в България.

Процесът на планиране на общинско ниво търси баланса между различните аспекти на развитието (екологичен, териториален, икономически и социален) и между различните териториални общности, институции и социални групи. Общинската програма за опазване на околната среда се явява един от основните инструменти за превенция и опазване на компонентите на околната среда, запазване на достиженията и подобряване на екологичното състояние в областите, където е необходимо, като е съобразена със сферите на компетенции и задължения на Община Перник.

Стратегическата част на Програмата следва да се разглежда като отворен документ, който има възможност да бъде допълван и актуализиран съобразно промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други елементи на обкръжаващата среда, оказващи влияние върху протичащите процеси в общината. Програмата е съобразена с основните цели на политиката за опазване на околната среда, дефинирани в стратегически и планови документи на национално ниво и имащи отношение към опазването и съхранението на околната среда.

Благодарение на целенасочените и последователни усилия на общинска администрация Перник е осигурено опазването на компонентите на околната среда, което подпомага икономическото и социалното развитие, и има решаващо значение за трайното развитие на обществото. Общинската администрация провежда прозрачна политика по околната среда: своевременно и регулярно се предоставя информация за предстоящи проекти, приемането на които се предхожда от обществено обсъждане сред широката общественост, въвлича населението като ключов фактор за решаване на екологични проблеми и подобряване на жизнената среда.

Стремешът към постигане на висок жизнен стандарт е в хармония и унисон с развитието на чиста индустрия, разширяване на зелените площи и опазване на биологичното разнообразие.

Устойчивото развитие на Общината е свързано със съхраняването на културните, природни и исторически ценности на града и непрекъснатото развитие на компонентите на околната среда, като първостепенна задача е опазването на чистотата на атмосферния въздух, подобряване на водоснабдяването, почистването на града и

опазване на екосистемите и биоразнообразието им, а крайният резултат от постигането на тези цели – бъдните поколения да получат възможност да посещават и живеят в община, която е запазила за тях духа и материалното наследство от миналото, но същевременно предлага отлични условия за техния бъдещ просперитет.

Предвид всичко гореизложено визията за околна среда на Община Перник се формулира като:

ОБЩИНА ПЕРНИК - чиста околна среда, здравословен начин на живот с условия за пълноценен труд и активен отдих.

Така формулираната визия отразява виждането за развитие на общината съобразено с наличния природен потенциал при отчитане на интересите на местното население. Визията на Общината може да се постигне чрез формулирането на адекватни цели и съответстващи на тях мерки за съхраняване и подобряване на състоянието на околната среда.

17. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

С програмата се цели да се фокусират управленските процеси и да се даде рамката за използването на наличните ресурси по такъв начин, че Община Перник да успее да запази и надгради постигнатото до момента и в същото време да създаде и развива конкурентни предимства от потенциала си.

С оглед определянето на конкретните мерки за опазване и възстановяване на околната среда на базата на съществуващото състояние и очакваното развитие на икономиката и инфраструктурата в общината и с оглед на определената визия, главната стратегическата цел за периода 2021-2028 г. може да бъде определена по следния начин:

Генерална цел: Поддържане и подобряване на качеството на живот на населението в общината, чрез осигуряване на здравословна и благоприятна околна среда и запазване на богатото природно наследство, чрез устойчиво управление на околната среда.

С оглед на поставената стратегическа цел Общинската програма за опазване на околната среда на община Перник за периода 2021-2028 г. определя следните стратегически цели:

- Стратегическа цел 1: *Съхраняване на природните ресурси и подобряване на екологичните показатели на територията на общината.*
- Стратегическа цел 2: *Подобряване на състоянието и развитието на инфраструктурата, свързана с опазване на околната среда;*
- Стратегическа цел 3: *Повишаване на институционалния капацитет и обществената ангажираност в опазването на околната среда.*

За да бъде постигната така определената генерална стратегическа цел и поставените 3 стратегически цели са идентифицирани специфични цели, към които да бъдат

насочени усилията на общинската политика за опазване на околната среда и за устойчиво и балансирано развитие.

Стратегическа цел 1 :

- Специфична цел 1: Ограничаване изменението на климата, чрез дейности насочени към опазване на околната среда;
- Специфична цел 2: Опазване и подобряване качеството на въздуха;
- Специфична цел 3: Опазване и подобряване качеството на водите;
- Специфична цел 4: Опазване на качеството на земите и почвите;
- Специфична цел 5: Опазване и поддържане на биоразнообразието;

Стратегическа цел 2:

- Специфична цел 1: Екологосъобразно управление на отпадъците
- Специфична цел 2: Развитие на системата за управление качеството на водите;
- Специфична цел 4: Развитие и поддръжка на зелените площи;

Стратегическа цел 3:

- Специфична цел №1: Повишаване на институционалния капацитет на общината;
- Специфична цел №2: Повишаване на обществената информираност и ангажираност.

Така формулираните специфични цели акцентират върху усилията на Общината, насочени към запазване, подобряване и възстановяване на природната среда и развитие на екологичната инфраструктура, водещи до подобряване качеството на живот на населението, привличането на повече туристи и повишаване на възможностите за инвестиции в общинската икономиката.

18. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Планът за действие към Програмата за опазване на околната среда на Община Перник за периода 2021 – 2028 г. предвижда изпълнението на конкретни мерки и дейности по отделните компоненти и фактори на околната среда, реализацията на които ще доведе до изпълнение както на законови изисквания, вменени на кмета на Общината, така и до постигане на главните и специфичните цели на Програмата. Крайната цел на изпълнението на плана за действие е подобряване на състоянието на компонентите и факторите на околната среда на територията на община Перник и здравето на населението.

Планът за действие към настоящата Програма представя необходимите мерки, средства, източниците на финансиране и отговорностите институции, свързани с реализиране на определените приоритети и мерки за тяхното постигане, представен в следващата таблица:

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	целиви	Водеща	Партньор
Стратегическа цел 1 : Съхраняване на природните ресурси и подобряване на екологичните показатели на територията на общината								
Специфична цел 1: Ограничаване изменението на климата чрез дейности насочени към опазване на околната среда								
1. Създаване на зони за отдих – изграждане на зелени пояси, паркови пространства, рекреационни зони около водоизточници и др. за възстановяване на съществуващите екосистеми и осигуряване на равнопоставен достъп;	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	постоянен	Подобряване на градският микроклимат чрез създаване на благоприятни условия за всекидневен отдих във всички селищни части	м ² съществуващ и зелени площи;	м ² обновена/изграде на площ	Община	ПОС 2021 – 2027 г., частни инвестиции
2.Енергийни обследвания и сертифициране на сгради общинска собственост до получаване на удостоверения за енергийни спестявания. Реконструкция и обновяване на съществуваща общинска социална, здравна, спортна, културна, образователна и административна инфраструктура и въвеждане на пакети от енергоспестяващи мерки;	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване на безопасността и физическите характеристики на градската среда.	-	Бр. енергийни обследвания. Брой реновирани сгради, кв. метра санирана площ; бр. издадени енергийни паспорти;	Община	-
3. Мерки за управление на риска от природни бедствия и за превенция на риска за живота и здравето на населението (в т.ч. повишаване на готовността на населението и	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални	До 2028 г.	Повишаване на информираността на населението, относно климатичните промени и	-	Брой проведени мероприятия	Община	ПОС 2021 – 2027 г.,

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ПЕРНИК 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеца	Партньор
силите за реагиране в случай на наводнения, пожари, земетресения, и др.) - изграждането на капацитет за действия на отговорните органи и на населението при природни бедствия. Повишаване на степента на информираност на населението за посочените бедствия.		финансиращи структури		създаване на култура и модел на поведение				
4.Изготвяне и изпълнение на проект за ремонт и модернизация на съществуващо и изграждане на ново енергийно ефективно улично осветление във всички населени места от община;	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Намаляване на емисиите и подобряване на енергоефективността и качеството на уличното осветление	Изготвен проект	Подменено енергийно ефективно улично осветление	Община	-
5.Подобряване на съществуващата транспортна инфраструктура в общината.	Текущ проект	Проектът „Интегриран градски транспорт на град Перник“, ДБФП №BG16RF0P001-1.018-0004-C07 стартирал на 15.05.2018 г. Общата стойност на проекта е 10 216 495.00 лв., в т.ч., Стойност на БФП: 6 552 227.05 лв., Финансиране от	До края на 2021	Намаляване на емисиите на парникови газове, чрез подобряване качеството на транспортното обслужване в общината.	-	Бр. подновени превозни средства	Община	Финансиран от ОПРР

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ПЕРНИК 2021 – 2028 г.

Деятности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
		ЕС чрез ЕФРР 5 569 393.00 лв., Национално съфинансиране: 982 834.05 лв., Собствен принос: 3 664 267.95 лв.						
6.Повишаване на информираността на населението чрез провеждане на информационни кампании, за ползите от въвеждането на мерки за енергийна ефективност за намаляване на парниковите газове и опасностите от климатичните промени с цел създаване на култура и модел на поведение, свързан с опазването на околната среда;	20 хил. лв (прогнозно на кампания)	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	ежегодно	Повишаване на информираността на населението, относно климатичните промени и създаване на култура и модел на поведение	-	Брой проведени кампании	Община	НПО, Научни организации, РИОСВ
Специфична цел 2: Опазване и подобряване качеството на въздуха								
7.Провеждане на информационни кампании сред населението за приноса на възгледите към замърсяването на атмосферния въздух в приземния въздушен слой.	Прогнозно - 20 хил. лв. (на кампания)	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	ежегодно	Намаляване на замърсяването с ФПЧ ₁₀	-	Брой проведени кампании	Община	НПО, научни организации и
8.Системно през цялата година машинно миене на основната улична мрежа.	Съгласно план-сметка	Общински бюджет	постоянен	Намаляване на замърсяването с ФПЧ ₁₀ и	-	Брой измивания, кв. метра измита площ	Община	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ПЕРНИК 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
				поддържане на уличната мрежа чиста				
9.Благоустройство на крайпътни и улични пространства.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване състоянието на КАВ	Брой разработени проекти	Брой реализирани проекти, кв. метра благоустроени пространства	Община	ПУДООС, НПО, областни администра ции
10.Осъществяване на контрол за възстановяване на улици и тротоари при ремонт / изграждане на елементи на техническата инфраструктура.	-	В рамките на контролната дейност на общината	постоянен	Недопускане на замърсявания, водещи до увеличаване на пътния нанос или ветрово запрашаване	Контрол за Недопускане замърсяването о на въздуха	Брой извършени проверки, бр. съставени констативни протоколи	Община	-
11.Контрол за недопускане замърсяване от строежите, вкл. по спазването на маршрутите за транспортиране на отпадъците от строителните обекти.	-	В рамките на контролната дейност на общината	постоянен	Недопускане на замърсявания, водещи до увеличаване на пътния нанос или ветрово запрашаване	Контрол за Недопускане замърсяването о на въздуха	Брой извършени проверки, бр. съставени констативни протоколи	Община	-
12.Монтиране на електростатични филтри за горивните инсталации на домакинства, използващи въглища и дълвесина с цел подобряване качеството на атмосферния въздух	Съгласно проект, (прогнозно 820 хил. лева – 200 домакинств а x 4120 лв. на	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване състоянието на качеството на атмосферния въздух	Брой монтирани филтри	Брой монтирани филтри	Община	ПУДООС, НПО, областни администра ции

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ПЕРНИК 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеца	Партньор
	домакинств о)							
13. Изграждане на паркинги в междублоковите пространства в ЦГЧ на мястото на "калните петна".	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване състоянието на качеството на атмосферния въздух	Брой разработени проекти	Брой реализирани проекти, кв. метра изградени паркинги	Община	ПУДООС, НПО, областни администрации
Специфична цел 2: Опазване и подобряване качеството на водите								
14. Ежегодно възлагане на машинно и ръчно почистване на речни корита, дерета и отводнителни канали.	Съгласно проект (прогнозно 250 хил. лв.)	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	ежегодно	Подобряване състоянието на водите и превенция от наводнения	-	Кв.м почистена площ	Община	-
15.Поддържане проводимостта на оттоците и дъждоприемните шахти.	Съгласно план-сметка	Общински бюджет	постоянен	Подобряване състоянието на водите и превенция от наводнения	-	Бр. проверки, обследвани и почистени райони	Община	ВиК Оператор
16.Периодично изследване качеството на водата на включените в регистъра местни водоизточници.	Съгласно проект	Общински бюджет	ежегодно	Подобряване състоянието на водите		Протоколи от измерване	РЗИ	Община, БДЗБР
Специфична цел 3: Опазване на качеството на земите и почвите;								
17.Възстановяване на почвеното плодородие на установените нарушени терени; почистване и	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски	До 2028 г.	Опазване чистотата на почвите, водите и	Контрол на осъществяването на	Брой закрити и рекултивирани сметища за	Община	РИОСВ

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ПЕРНИК 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеца	Партньор
рекултивация на нарушени терени.		фондове и други международни и национални финансиращи структури		въздуха възстановяване на функциите на почвените	техническа и биологична рекултивация	периода		
18.Ограничаване на строителството в зелените площи и покритие на градските райони с растителност чрез общите устройствени планове (ОУП) на населените места.	-	Държавен бюджет	постоянен	Намалени площи със „запечатани“ почви в зелените площи; Адаптиране към климатичните промени.	Брой реализирани ОУП, и площи в градските райони, покрити с растителност.	Общ брой реализирани ОУП, съобразени с мярката.	Общини	-
19.Провеждане на информационни кампании, свързани с популяризиране на въпросите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите.	Прогнозно - 20 хил. лв. (на кампания)	Държавен бюджет – МОСВ, областни/общинск и бюджети	ежегодно	Информирана и ангажирана общественост, земеделски стопани и дребен бизнес по въпросите, свързани с опазване, устойчиво ползване и възстановяван е на почвите	брой на проведените семинари/ информацио нни кампании	Брой проведени информационни кампании за периода	Общини	НПО, Научни организаци и

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ПЕРНИК 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеца	Партньор
20.Засилване на контрола върху спазване на забраната за палене на стърнища.	Служебен анагажимент	-	Ежегодно	Предотвратена загуба на органично вещество следствие от незаконно палене на стърнища.	Недопускане на пожари в стърнища	Брой проверки, Брой изпратени предписания Брой санкции за периода	Община	Областни управители, РИОСВ
Специфична цел 4: Опазване и поддържане на биоразнообразието								
21.Провеждане на информационни кампании с цел запознаване на населението в общината с биологичното разнообразие на нейната територия, както и с неговия природозащитен и законов статут и начините за опазването му;	Прогнозно - 20 хил. лв. (на кампания	Държавен бюджет – областни/общински и бюджети	Ежегодно	Опазване на биологичното разнообразие	-	Бр. проведени кампании/семинари	Община	НПО, Научни организации
22. Изготвяне на годишни справки за издадените разрешителни за добив на лечебни растения.	Служебен ангажимент	-	ежегодно	Опазване на ресурсите от лечебни растения	-	Брой издадени разрешителни	Община	-
Стратегическа цел 2: Подобряване на състоянието и развитието на инфраструктурата, свързана с опазване на околната среда								
Специфична цел 1: Екологосъобразно управление на отпадъците								
23.Насърчаване на домашното компостиране. Безвъзмездно предоставяне на домакинствата на компостери за зелени и други биоотпадъци	15	Бюджет на община, ПОС 2021-2027, безлихвен заем ПУДООС	Ежегодно до 2028 г.	Предотвратени зелени и други биоотпадъци	Брой предоставени компостери на домакинствата през всяка от годините на програмата	Броят на домакинствата, на които са предоставени компостери	Община	Домакинствата
24. Намаляване на отпадъците от	5 хил. лева	Бюджет на	до 2028	Мерките за	Изпълнени	Предотвратени	Общини	Държавни и

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ПЕРНИК 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеца	Партньор
хартия и други офис консумативи, чрез изпълнение на националните и секторни програмни документи за „електронно управление“		общини, „Програма за техническа помощ 2021-2027“		„електронно управление“ са реализирани в пълнен обхват	проекти за електронно управление	отпадъци от офис хартия и съпътстващи консумативи, материали и услуги		общинска администра ция
25. Изграждане на нови и разширяване на съществуващите системи за разделно събиране на битови отпадъци .	10 хиляди лева	ПОС 2021-2027, общински бюджет	01/2022- 12/2028	Изградена нова система и разширена съществуваща система за разделно събиране на битови отпадъци	Изготвено проектно предложение и сключен договор с бенефициент и	Изградени нови системи или разширени съществуващи системи	Общини, РСУО	УО на ПОС
26. Широко информирание на населението за точните местонахождения на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци, вид и количество на отпадъците, които да се оставят на тези площадки и др.	1	Общински бюджет	01/2022 - 11/2028	Обществеността е информирана относно местонахождениет о на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци и вида и количествата на отпадъците, които могат да бъдат предавани	Публикуване на интернет страницата на общината информация за местонахожде нието на площадките за разделно събрани отпадъци и вида и количествата на събираните	Публикуване на интернет страниците си информация за местонахождени ето на площадките за разделно събрани отпадъци и вида и количествата на събираните отпадъци	Общини	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ПЕРНИК 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеца	Партньор
					отпадъци до 12.2021 г. и актуализиран ето и.			
27.Провеждане на информационните кампании сред обществеността, относно ОО и МРО	2 хил. лева	Общински бюджет	Ежегодно до 2028	Увеличаване на количествата разделно събрани отпадъци	Брой проведени информацио нни кампании	Повишена информираност а на обществеността по въпросите на управлението на МРО, отчетена при проучвания на общественото мнение	Община	ОО
28.Периодично почистване на локално образувани натрупвания на отпадъци на нерегламентирани за целта места.	20 хил. лева	Общински бюджет	Постоянен	Предотвратяване замърсяването с отпадъци	Брой нерегламенти рани замърсявания	% или брой намаление нерегламентиран и замърсявания	Община	-
Специфична цел 2: Развитие на системата за управление качеството на водите;								
29.Реализиране на проект за рехабилитация/доизграждане на водоснабдителна мрежа за гр. Перник	Съгласно проект,	Общински бюджет, Околна среда	До 2024 г., като към момента на програмата тече реализация	Подобряване състоянието на водопроводната система, съгласно проект „Изграждане на ВиК инфраструктура на обособената територия обслужвана от „Водоснабдяване	Изпълнение на проект за рехабилитац ия/доизгражд ане	Лм рехабилитирана/ доизградена мрежа	ВиК оператор	ОПОС

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ПЕРНИК 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеца	Партньор
				и канализация” ООД, гр. Перник				
30.Изграждане на канализационна мрежа за населените места на община .	Съгласно проект	Общински бюджет, Околна среда	До 2024 г., като към момента на програмата тече реализация	Елиминиране замърсяването на почвите и повърхностните и подземните водни тела от дифузни източници на замърсяване	Изпълнение на проект	Лм изградена мрежа	Община, ВиК оператор	ОПОС
31.Реализация на проект за изграждане на ГПСОВ.	Съгласно проект	Общински бюджет, Околна среда	До 2024 г., като към момента на програмата тече реализация	Подобряване състоянието на водопроводната и канализационната система, съгласно проект „Изграждане на ВиК инфраструктура на обособената територия обслужвана от “Водоснабдяване и канализация” ООД, гр. Перник	Изпълнение на проект	Изградена ПСОВ	Община, ВиК оператор	ПУДООС, МОСВ, ПОС 2021 – 2027 г.
Специфична цел 4: Развитие и поддръжка на зелените площи								
32.Поддържане и изграждане на зелени площи, резитба и отсичане на дървета на територията на община Перник	Съгласно годишен бюджет	Общински бюджет	ежегодно	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	-	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	Община	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ПЕРНИК 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеца	Партньор
33. Изграждане и поддържане на публичен регистър на озеленените площи на дълготрайни декоративни дървета и на дървета с историческо значение.	Съгласно годишен бюджет	Общински бюджет	До 2028 г.	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	-	Създаден регистър	Община	-
34. Създаване и обогатяване на вътрешнокварталните паркове и градини и системното им поддържане във всички населени места.	Съгласно годишен бюджет	Общински бюджет	ежегодно	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	-	Кв.м изградена зелена площ	Община	-
Стратегическа цел №3 Повишаване на институционалния капацитет и обществената ангажираност в опазването на околната среда.								
Специфична цел №1: Повишаване на институционалния капацитет на общината								
35. Запазване на високото ниво на квалификация на служителите чрез системи от обучения, вкл. на новопостъпващите в сектора	2 хил. лева	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Повишаване административния капацитет на общинската администрация	-	Бр. обучения/семинари	Община	-
36. Назначаване на допълнителни служители в общинската администрация, занимаващи в основно с опазване на околната среда в т.ч. с управлението на отпадъците		Общински бюджет, Програми за осигуряване на заетост	До 2028 г.	Подобряване на административния капацитет	-	Бр. назначени	Община	-
Специфична цел №2: Повишаване на обществената информираност и ангажираност								
37. Публикуване ежегодно на интернет страницата на общината на отчет за	-	-	ежегодно	Повишаване на обществената		Повишаване на обществената	Община	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ПЕРНИК 2021 – 2028 г.

Деятности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеца	Партньор
изпълнението на приетите от Общински съвет – Перник стратегически и програмни документи – Програма за управление на отпадъците, ПООС и др.				информираност		информираност		
38.Своевременно разпространяване на актуална информация за околната среда сред обществеността, в т.число за напредъка по проекти в областта на околната среда	-	-	ежегодно	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация,	Бр. информационни кампании/семинари, бр. брошури, дигитални и др.	Община	НПО, общественост
39. Осигуряване на публично участие в планове и програми, свързани с околната среда.	-	-	Постоянен	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация,	Бр. информационни кампании/семинари, бр. брошури, дигитални и др.	Община	НПО, общественост
40.Организирана база данни в областта на опазването на околната среда, лесно достъпна за обществеността.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация	Създадена база данни	Община	-
41. Ежегодно организиране на информационни кампании за опазване на околната среда – международен ден на земята и опазването на околната среда,	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и	ежегодно	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация	Бр. информационни кампании/семинари, бр. брошури,	Община, организации по оползотво	НПО, граждани

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ПЕРНИК 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеца	Партньор
европейски ден без автомобили, разделно събиране на масово разпространени отпадъци и др.		национални финансиращи структури				дипляни и др.	ряване	

19.АКТУАЛИЗАЦИЯ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА**1. Мониторинг, контрол, оценка и актуализация на общинската програма за опазване на околната среда**

За да бъдат реализирани поставените с програмата задачи и постигнати заложените в нея цели е нужно предложените действия на Общината по опазване на околната среда да бъдат еднакво добре приети от Общинския съвет, общинското ръководство и съответните секторни специалисти. Изпълнението на конкретните мерки и дейности, които водят до постигане на планираните цели и действия са задължение на Отдел "Инвестиции, екология и озеленяване", към Дирекция "Строителство, инфраструктура и екология"

В съответствие с изискванията на чл. 79, ал. 5 от Закона за опазване на околната среда, Кметът на Общината ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата, а при необходимост – и предложения за нейното допълване и актуализиране. В тази връзка в настоящата програма се предлага отчетът да се изготвя и внася в Общинския съвет до 31 март всяка година, заедно с информацията за изпълнението на Общинската програма за управление на отпадъците през предходната календарна година. Екземпляр от двата отчета се представя за информация и в РИОСВ София¹³.

Наблюдението и оценката на ОПООС ще се извършва с оглед постигането на ефективност и ефикасност от изпълнението ѝ. Предметът на наблюдение включва изпълнението на целите и приоритетите на Програмата, организацията и методите на изпълнение, прилагани от съответните административни структури, организациите и юридическите лица, участващи в изпълнението им. Наблюдението, както и изпълнението на програмата е отговорност на Кмета на Общината и Отдел "Инвестиции, екология и озеленяване", към Дирекция "Строителство, инфраструктура и екология".

В процеса на наблюдение Общинската администрация осигурява спазването на принципите за партньорство, публичност и прозрачност. Наблюдението е важен елемент, който позволява да се засили или намали активността в конкретна насока, да се предприемат коригиращи действия, ако напредъкът е неудовлетворителен или ако условията се изменят.

2. Контрол по изпълнение на програмата

Контролът върху изпълнението на Общинската програма за опазване на околната среда се извършва от Общинския съвет на Община Перник. Кметът представя пред

¹³ Съгласно изменението и допълнението на Правилника за устройство на дейността на регионалните инспекции по околната среда и водите, публикуван в Държавен вестник, бр. 54 от 16.06.2020 г., РИОСВ-Перник се обединява с РИОСВ-София.

Общинския съвет всяка година отчет за изпълнението на програмата, който се предоставя и на РИОСВ-София.

Информация за изпълнението на Общинската програма за опазване на околната среда на Община Перник под формата на годишен отчет ще се публикуват ежегодно на интернет страницата на Община Перник с цел информиране на обществеността.

3. Актуализация на програмата и допълване

Член 79, ал.5 ЗООС регламентира, че общинските програми за опазване на околната среда могат да бъдат допълвани и актуализирани при необходимост.

Необходимост от актуализацията на Програмата за опазване на околната среда на Община Перник може да възникне основно поради следните причини:

- в резултат от въздействието на „външни“ фактори като например промени в изискванията на европейското и българското законодателство, които налагат промяна в заложените стратегически и програмни цели в областта на опазването на околната среда и в съответните програмни мерки;
- поради неизпълнение или значително изоставане в изпълнението на програмните мерки;
- при констатации за отклонение в набелязаните тенденции на целевите индикатори, въпреки изпълнението на основните пакети от приоритетни мерки, което налага прилагането на допълнителни мерки към вече приетите или вместо някои от приетите мерки, които не дават очаквания предварително резултат.

Законодателството (Закон за управление на отпадъците, Закон за чистотата на атмосферния въздух, Закон за почвите) регламентира, че програмите за управление на отпадъците, програмите за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми за качество на атмосферния въздух (изготвят се в случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух) и програмите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за общините са неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда на дадената община.

Мерките от плановете за действие на горепосочените програми, са неразделна част от съответната общинска програма за опазване на околната среда.

При необходимост от актуализация на Общинската програма за опазване на околната среда на Община Перник, Отдел "Инвестиции, екология и озеленяване", към Дирекция "Строителство, инфраструктура и екология" ще организира и възложи разработването на същата. Актуализацията на Програмата трябва да премине на процедури на обществени консултации и да се приложи законодателството за екологична оценка на плановете и програми, и едва след приключването им – да се приеме от Общински съвет – Перник.

Измененията, допълненията и актуализацията на Общинската програма за опазване на околната среда се приемат от Общински съвет – Перник по предложение на Кмета на Общината.

20. СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ, ДОКУМЕНТИТЕ, ПРОУЧВАНИЯТА, ИЗПОЛЗВАНИ ЗА ИЗРАБОТКА НА ПРОГРАМАТА

1. Закон за опазване на околната среда (ДВ, бр. 91/25.09.2002г., посл. изм. и доп., ДВ бр.21 от 12 Март 2021 г.);
2. Закон за чистотата на атмосферния въздух (ДВ. бр. 45 от 28.05.1996г., посл. изм., и доп. ДВ бр. 18 от 2 Март 2021 г.);
3. Закон за управление на отпадъците /ЗУО/ (обн. ДВ бр. 53 от 13 юли 2012г., изм. и доп. бр. 19 от 5 Март 2021 г.)
4. Закон за водите /ЗВ/ (обн. ДВ, бр. 67 от 27.07.1999г. изм. и доп. бр.17 от 26 февруари 2021 г.)
5. Закон за почвите /ЗП/ (обн. ДВ, бр. 89 от 06.11.2007г., изм. ДВ, бр. 98 от 27 ноември 2018г.)
6. Закон за лечебните растения /ЗЛР/ (Обн. ДВ, бр. 29 от 07.04.2000 г, изм. и доп. ДВ бр.17 от 26 февруари 2021г.)
7. Закон за защитени територии /ЗЗТ/ (Обн. ДВ. бр. 133 от 11.11.1998г., изм. и доп. ДВ бр.21 от 12 март 2021 г.)
8. Закон за биологичното разнообразие /ЗБР/ (Обн. ДВ. Бр.77 от 9.08.2002г., изм. и доп. ДВ бр. 27 ноември 2018 г.);
9. Закон за защита от шума в околната среда (обн. ДВ, бр. 101 от 27 Ноември 2020 г.)
10. Общинска програма за опазване на околната среда на община Перник, 2017-2020 г.
11. Общински план за развитие на Община Перник 2014 – 2020 г
12. Актуализация на общинския план за развитие на община Перник 2014-2020г. за периода 217-2020 г.
13. Общ устройствен план на Община Перник
14. Регионални доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ – София;
15. План за управление на речните басейни в Западнобеломорски район (ПУРБ) 2016 – 2020 г.
16. План за управление на риска от наводнения в Западнобеломорски район (ПУРН) 2016 – 2020 г.
17. Бизнес план на „Водоснабдяване и канализация“ ООД гр. Перник, 2017 – 2021 г.;
18. Доклади и анализи, РЗИ –Перник;
19. Статистически данни от НСИ;
20. Национален доклад за състоянието на околната среда, 2018 г. – НСИ;
21. Годишен доклад на Регионална система за управление на отпадъците – Регион Перник;

22. Комплексно разрешително КР №382-Н0/2009 г., актуализирано с Решение КР №382-Н0- ИО-А1/2011г за експлоатация на Регионалната система за управление на отпадъците Регион Перник
23. Л. Събев, Св. Станев, Климатични райони на България и техният климат;
24. Климатични справочник на България, Институт по метеорология и хидрология - БАН, 1983 г
25. Национален план за управление на отпадъците 2021 – 2028 г.
26. Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвата, 2020 – 2030 г.
27. Регистър на свлачищните райони в България, Геозащита Плевен ЕООД;
28. Регистър защитени територии и зони, ИАОС
29. Официален сайт на Натура 2000;
30. Горскостопански план за териториите на община Перник на ТП ДГС „Радомир“ 2017г.
31. Наредба №1 за обществения ред на територията на община Перник;
32. Наредба за управление на отпадъците на територията на община Перник;
33. Наредба за изграждане и поддържане на зелената система на територията на община Перник.